

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ BAKIMINDAN PISA'DA BAŞARILI OLAN
BAZI ÜLKELER İLE TÜRKİYE'NİN KARŞILAŞTIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Necmiye PAMUK

ÇANAKKALE
Ocak, 2019

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

**Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından PISA’da Başarılı Olan Bazı Ülkeler İle
Türkiye’nin Karşılaştırılması**

Necmiye PAMUK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç.Dr. İlknur MAYA

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinasyon Birimince desteklenmiştir.
Proje No: SYL 2018-2512

Çanakkale
Ocak, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından PISA’da Başarılı Olan Bazı Ülkeler İle Türkiye’nin Karşılaştırılması**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

25/01/2019

Necmiye PAMUK

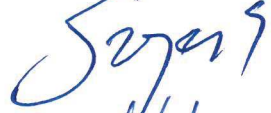

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Necmiye PAMUK tarafından hazırlanan çalışma, 25/01/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10237767

		Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	İlknur MAYA	
Üye	Prof. Dr.	Salih Zeki GENÇ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet ULUTAŞ	

Tarih:

İmza

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorundur. Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklardan kaynaklanmayan, kadın ile erkeğe toplum tarafından yüklenen görevler ve sorumluluklar nedeniyle yapılan eşitsizlikleri ifade etmektedir. Dünyada toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle birçok kadın, temel insanlık hakkı olan eğitim hakkına bile sahip olamamaktadır. Bu durum kadınların iş hayatını da olumsuz etkilemektedir. Tüm dünyada ve Türkiye’de erkekler ile eşit haklara sahip olması gereken kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ikinci planda kalması, istediği eğitim ve iş imkânlarına sahip olamaması, günümüzde üzerinde durulması, araştırılması ve çözüm önerilerinin getirilmesi gereken önemli bir konudur. Bu amaçla başladığım araştırmamda, PISA’da başarılı ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliği konusu eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarında incelenmiş, araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde Türkiye için öneriler getirilmiştir.

Araştırmamın her aşamasında görüş ve önerilerinden yararlandığım; bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen başta danışman hocam Doç.Dr. İlknur MAYA olmak üzere, görüşleriyle tezime katkı sağlayan tez jüri üyelerime teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Ayrıca yüksek lisans projesi (Proje No: SYL 2018-2512) kapsamında tezime maddi destekte bulunan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimine teşekkür ederim. Her zaman desteklerini yanımda hissettiğim başta oğlum Nuri PAMUK olmak üzere, anneme, babama ve kardeşlerime teşekkür ederim.

Yüksek lisansa başlamam için bana destek olarak, beni cesaretlendiren, şu anda hayatta olmadığı için şimdi yanımda olamayan, ama yaşasaydı en az benim kadar mutlu olacağını bildiğim, rahmetli eşim Kamil PAMUK'u ve annem Şükran PAMUK'u rahmetle anıyor ve bu tezi onlara ithaf ediyorum.

Çanakkale, 2019

Necmiye PAMUK

Özet

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından PISA’da Başarılı Olan Bazı Ülkeler İle

Türkiye’nin Karşılaştırılması

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)’nda başarılı olan bazı ülkeler ile Türkiye’nin mevcut durumunun, karşılaştırmalı olarak incelenmesi, analiz edilmesi ve Türkiye için öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, seçilen başarılı ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliği; eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarında ele alınmıştır.

Araştırmada kullanılan yöntem, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesidir. Araştırma evrenini, PISA (2012) ve PISA (2015) değerlendirmelerine katılan Ekonomik İşbirliği Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeler oluşturmaktadır. Örneklemi ise, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, katıldıkları tüm sınavlarda OECD ortalamasının üstünde puan alarak başarılı olan ve verilerine ulaşılabilen Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında, uluslararası yayımlanan raporlardan yararlanılmıştır. Bu çalışmada özellikle OECD tarafından 2017 yılında yayımlanan “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu dikkate alınmıştır. Araştırmada kullanılan dokümanlar bilimsel yayınlardan elde edildiği için geçerliliğinin ve güvenilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim, istihdam ve girişimcilik bakımından dünyadaki diğer ülkelerle karşılaştırılması çalışmalarına literatürde çok fazla rastlanılmamaktadır. Yapılan çalışmanın, alanında yapılan çalışmalardan ilk olması nedeniyle, araştırma sonuçlarının “karşılaştırmalı eğitim” alanında boşluğu doldurarak önemli bir katkı

sağlaması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın; eğitim, iş alanlarında görev alan politikacı, yönetici ve eğitimcilerine toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından verdikleri kararlar konusunda yardımcı olması beklenmektedir.

Araştırmanın sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim boyutunda; incelenen ülkelerden sadece Türkiye’de yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında cinsiyet açığı vardır. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Türkiye’de diğer ülkelere göre daha iyi durumdadır. İstihdam boyutunda, cinsiyet açığının en fazla olduğu ülke Türkiye’dir. Güney Kore ve Japonya’da kadın yönetici oranları, Türkiye’den daha düşüktür. Cinsiyete göre ücret açığının en az olduğu ülke, Yeni Zelanda’dan sonra Türkiye’dir. Girişimcilikte, cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkeler Türkiye ve Güney Kore’dir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, PISA, Eğitim, İstihdam, Girişimcilik.

Abstract

The Comparison Between Turkey And Some Countries Having High Achievement In PISA In Terms of Gender Equality

In this study, it is aimed to comparatively analyze and investigate the current situation of some high performing countries in Program for International Student Assessment (PISA) and Turkey in terms of gender equality. Gender equality is analyzed in terms of education, employment and entrepreneurship in the study.

Document analysis technique is applied in this research. Research universe included OECD member countries that participated in the most recent (2015) and 2012 PISA program. Purposeful sampling method was used in the study. The sample of the study is selected according to available data for each country. Research sample selected among the OECD countries participated in PISA and scored above the OECD average in all exams. The sample included Estonia, Finland, South Korea, Japan and New Zealand and compared with Turkey.

In the collection of research data, internationally published reports were used. In this study, the report “The Pursuit of Gender Equality: An Uphill Battle” published by the OECD on 4 October 2017 was taken into consideration. Since the documents used in the research are obtained from official records, official documents and scientific publications, it can be said that the validity and reliability are high.

The studies comparing Turkey with other countries in terms of gender equality in the field of education, employment and entrepreneurship are very scarce. It is expected that the results of the research will provide an important contribution by filling the gap in the literature on “comparative education” because it is the first of such studies in the field. In

addition, it is expected that the study will help policy makers, managers and educators working in education and other fields in making decisions about gender equality.

The findings point that there is gender gap only in Turkey in terms of distribution of higher education population by gender in the educational dimension of gender equality among the countries analyzed. The percentage of women graduates in science, mathematics and computing in Turkey is higher than it is in other countries. The percentage of female managers in Japan and South Korea are lower than Turkey. Wage gap between men and women in Turkey is less than other countries (except New Zealand). Countries having the highest gender gap in entrepreneurship are Turkey and South Korea.

Key Words: Gender Equality, PISA, Education, Employment, Entrepreneurship.

İçindekiler

Onay.....	i
Önsöz.....	ii
Özet.....	iv
Abstract.....	vi
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi.....	xiv
Grafikler Listesi.....	xvi
Şekiller Listesi.....	xvii
Kısaltmalar Listesi.....	xviii
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Problem cümlesi.....	4
Alt problemler	5
Araştırmanın Amacı.....	6
Araştırmanın Önemi.....	7
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
Araştırmanın Sayıltıları.....	9
Tanımlar.....	9
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve.....	11
Eşitlik ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	11
Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Ölçmek İçin Kullanılan Endeks ve Göstergeler.....	18
The Global Gender Gap Report (Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu).....	18
Gender Equality Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi).....	19

Gender Equality Development Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi)..20	20
Gender Equality Empowerment Index(Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Güçlendirme Endeksi).....20	20
Gender Inequality Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi).....20	20
The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele).....21	21
PISA ve Eğitim.....24	24
İstihdam.....27	27
Girişimcilik.....28	28
Konuyla İlgili Araştırmalar ve Yayınlar.....31	31
Yurtiçinde yapılan araştırmalar.....31	31
Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum.....31	31
Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Karnesi-2018.....31	31
Türkiye’de Kadın.....35	35
Yapılan diğer araştırmalar.....37	37
Yurtdışında yapılan araştırmalar.....42	42
The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle.....42	42
Global Entrepreneurship Monitor43	43
Global Entrepreneurship Index.....44	44
Bölüm III: Yöntem.....45	45
Araştırmanın Modeli45	45
Evren ve Örneklem.....46	46
Veri Toplama Araçları46	46
Verilerin Analizi47	47

Bölüm VI: Bulgular	49
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Eğitim Durumu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?.....	49
Estonya ve Eğitim Sistemi.....	49
Okul Öncesi Eğitim.....	50
İlköğretim.....	51
Ortaöğretim.....	51
Yükseköğretim.....	52
Finlandiya ve Eğitim Sistemi.....	52
Okul Öncesi Eğitim.....	54
İlköğretim.....	55
Ortaöğretim.....	55
Yükseköğretim.....	55
Güney Kore ve Eğitim Sistemi.....	55
Okul Öncesi Eğitim.....	57
İlköğretim.....	58
Ortaöğretim.....	58
Yükseköğretim.....	59
Japonya ve Eğitim Sistemi.....	60
Okul Öncesi Eğitim.....	63
İlköğretim.....	63
Ortaöğretim.....	63
Yükseköğretim.....	64
Yeni Zelanda ve Eğitim Sistemi.....	65

Okul Öncesi Eğitim.....	67
İlköğretim.....	67
Ortaöğretim.....	67
Yükseköğretim.....	68
Türkiye ve Eğitim Sistemi.....	68
Okul Öncesi Eğitim.....	69
İlköğretim.....	71
Ortaöğretim.....	71
Yükseköğretim	72
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de İstihdam Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?.....	77
Estonya’da İstihdam.....	77
Finlandiya’da İstihdam.....	79
Güney Kore’de İstihdam.....	80
Japonya’da İstihdam.....	81
Yeni Zelanda’da İstihdam.....	82
Türkiye’de İstihdam.....	84
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Girişimcilik Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?.....	87
Estonya’da Girişimcilik.....	87
Finlandiya’da Girişimcilik.....	87
Güney Kore’de Girişimcilik.....	88
Japonya’da Girişimcilik.....	89
Yeni Zelanda’da Girişimcilik.....	90

Türkiye’de Girişimcilik.....	90
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Eğitim, İstihdam ve Girişimcilik Alanlarında Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?.....	93
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Eğitim.....	97
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından İstihdam.....	109
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Girişimcilik.....	119
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	124
Tartışma.....	124
Sonuç.....	132
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	132
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	132
Estonya.....	133
Finlandiya.....	133
Güney Kore.....	134
Japonya.....	134
Yeni Zelanda.....	135

Türkiye.....	135
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	136
Estonya.....	136
Finlandiya.....	137
Güney Kore.....	137
Japonya.....	138
Yeni Zelanda.....	138
Türkiye.....	139
PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Girişimcilikte Toplumsal Cinsiyet Eşitliği.....	140
Estonya.....	140
Finlandiya.....	141
Güney Kore.....	141
Japonya.....	141
Yeni Zelanda.....	142
Türkiye.....	142
Öneriler.....	143
Uygulamacılara öneriler.....	143
Araştırmacılara öneriler.....	145
Kaynakça	147
ÖZGEÇMİŞ.....	157

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Toplumsal Cinsiyet Öğrenme Dönemleri ve Öğrenme Biçimleri.....	15
2	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Azaltmak İçin Yapabileceklerimiz.....	16
3	Estonya, Finlandiya ve Türkiye’de Cinsiyete Göre Brüt Okullaşma Oranları, Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Beklenen Eğitim Süresi (2009 Yılı).....	39
4	Eğitim Durumuna Göre Cinsiyet Oranları (2012 Yılı).....	40
5	Eğitim Durumlarına Göre Cinsiyet Eşitliği Endeksi (2012 Yılı).....	41
6	Türkiye 2017/18 Yılı Eğitim Seviyelerine ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranları.....	75
7	Nüfus Cinsiyet Oranları (Kadın Nüfusu/Erkek Nüfusu).....	93
8	2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ülke Sıralamaları ve Puanlamaları.....	94
9	2006-2017 Yılları Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporlarına Göre Ülke Sıralamaları ve Puanlamaları.....	97
10	PISA’da OECD Ülke Puanları Ortalamasının Üstünde Puan Alan Başarılı Ülkeler İle Türkiye Puanları.....	98
11	PISA’da Başarılı Ülkeler İle Türkiye’nin Okul Öncesi Eğitim Oranları (2011-2016 Yılı).....	99
12	PISA’da Başarılı Ülkeler ile Türkiye’nin 2000 ve 2013 Yılı Eğitim Seviyelerine Göre Cinsiyet Durumları.....	100
13	PISA 2015 Okuma ve Matematik Puanlarındaki Cinsiyet Farkı	101
14	Yükseköğretim Gören Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (%) (2015 Yılı).....	102
15	Bilim, Matematik ve Bilgisayar Mezunlarının Kadın Payı (%) (2014 yılı).....	104

16	2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Eğitime Katılım.....	105
17	Eğitime Katılım Puanını Etkileyen Hususların Puan ve Sıralamaları.....	106
18	İstihdam.....	110
19	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdam Durumuna Göre Cinsiyet Açığı.....	112
20	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdamının Ekonomik Faaliyete Göre Cinsiyet Dağılımı.....	114
21	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Cinsiyete Göre Ücret Farkı (2015-2010 Yılları Arası).....	116
22	2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ekonomiye Katılım ve Fırsat..	119
23	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Küresel Girişimcilik Endeksi Puanları ve Sıralamaları (2018 Yılı).....	120
24	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle 2013-2016 Yılları Arasındaki Cinsiyet Açığı Farkı.....	121
25	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle İşverenlerin İstihdam İçindeki Cinsiyet Farkı (2016 Yılı).....	122

Grafikler Listesi

Grafik Numarası	Başlık	Sayfa
1	2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ülke Sıralamaları.....	96
2	Yükseköğrenim Gören Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (25-34 Yaş)	102
3	Yükseköğrenim Gören Nüfusun Cinsiyet Açığı (25-34 Yaş).....	103
4	Bilim, Matematik ve Bilgisayar Mezunlarının Kadın Payı Grafiği (%).....	104
5	İstihdam.....	111
6	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdam Durumuna Göre Cinsiyet Açığı (2012-2016 Yılları Arası Değişim).....	113
7	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdamının Ekonomik Faaliyete Göre Cinsiyet Dağılımı.....	115
8	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Cinsiyete Göre Ücret Farkı (2015-2010 Yılları Arası).....	117
9	PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle İşverenlerin İstihdam İçindeki Cinsiyet Farkı (2016 Yılı).....	123

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	Toplumsal Cinsiyeti Nasıl Öğreniyoruz?.....	14
2	The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle Facts & Figures.....	23
3	Yerel Düzeyde Türkiye'deki Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği (2017 Yılı).....	33
4	Yerel Düzeyde Türkiye Kadın Güçlendirme Endeksi (2017 Yılı).....	34
5	Estonya Eğitim Sistemi Şeması.....	50
6	Finlandiya Eğitim Sistemi Şeması.....	54
7	Güney Kore Eğitim Sistemi Şeması.....	57
8	Japonya Eğitim Sistemi Şeması.....	61
9	Yeni Zelanda Eğitim Sistemi Şeması.....	66
10	Türkiye Eğitim Sistemi Şeması.....	74

Kısaltmalar ve Semboller

AB	: Avrupa Birliği
AÇEV	: Anne Çocuk Eğitim Vakfı
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
CEDAW	: Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
GDI	: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi
GEDI	: Küresel Girişimcilik Endeksi
GEI	: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi
GEM	: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi
GII	: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi
KAGİDER	: Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KGI	: Kadın Güçlendirme Endeksi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEXT	: Japonya Eğitim Kültür Spor Bilim ve Teknoloji Bakanlığı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
STEM	: Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik Alanları
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

Bölüm I: Giriş

Bu araştırmada PISA’da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim, istihdam ve girişimcilik boyunlarında incelenmektedir. Bu bölümde problem durumu ile ilgili problem cümlelerine, alt problemlere, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve tanımlara yer verilmektedir.

Problem Durumu

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de önemli bir sorundur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle Türkiye’de birçok kadın, temel insanlık hakkı olan eğitim hakkına bile sahip olamamaktadır. Bu durum kadınların iş hayatını da olumsuz etkilemektedir. Dünyada erkekler ile eşit haklara sahip olması gereken kadınların, toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ikinci planda kalması, istediği eğitim ve iş hayatına sahip olamaması, günümüzde üzerinde durulması, araştırılması ve çözüm önerilerinin getirilmesi gereken önemli bir konudur. Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından diğer ülkelerle ilgili eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutunda karşılaştırmalara çok fazla rastlanmamaktadır. Bu araştırmanın “karşılaştırmalı eğitim” alan yazınında boşluğu doldurarak, alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Eğitim, insanın ortaya çıkışından itibaren oluşan bir süreçtir ve insanın var olduğu toplumun gelişimi eğitim sayesinde şekillenmektedir (Taştekin, 2018). Eğitim sistemleri, gerekli bilgi ve becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesinde olduğu kadar, ülkelerin gelişmesinde, ilerlemesinde ve kalkınmasında da önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle ülkeler için eğitim, politikaları ve uygulamalarıyla rastlantılara bırakılmayacak kadar önemli bir olgudur (Yılmaz, 2017). Üretken ve kaliteli bir yaşamın ön koşulu da olan eğitim, dünyada meydana gelen hızlı gelişim ve değişime uyum sağlama konusunda da anahtar kavramdır

(Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2012; Yaşar, 2018). Ayrıca içinde bulunduğumuz 21. Yüzyıl bilgi toplumu hem kaynak çeşitliliğini artırmaya, hem de bu kaynakları etkili bir şekilde işgücü piyasasına yönlendirmeye değer vermektedir (Ahn, 2014). Bu nedenle kadınların eğitim hayatının içerisinde olması daha da önem kazanmaktadır.

Kadınların eğitiminde öncelikli hedef kadın nüfusunun verimliliğini ve gelirini arttırmak, refah düzeyini yükseltmek, ekonomik başarısının artmasına katkıda bulunarak yoksulluğu yenmek ve ailenin yaşam koşullarını iyileştirmektir (Yaşar, 2018). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Kadın" adlı raporunda, kadınların toplumsal hayata katılmalarında eğitimin öneminden bahsedilmiş ve eğitime erişimde kadınlara eşit imkân ve fırsatların tanınması gerektiği vurgulanmıştır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2017). Eğitim kadınların kendi güçlerini ve kendilerini güçsüzleştiren mekanizmaları fark edebilmeleri ve bunları dönüştürebilmeleri için bir ortam yaratmaktadır (Yaşar, 2018). Bireylerin toplumda etkin rol alması, haklarını bilmesi ve kullanması açısından önemli olan eğitim hakkı; diğer hakların bilinmesi ve kullanılması açısından da son derece önemlidir (Forb vd., 2011'den Akt. Yaşar, 2018). Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women [CEDAW]) eğitim ile ilgili maddesi ülkelere kadınların eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmaları için gereken tüm tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018). Dünyada yapılan araştırmalar (OECD, 2017b; GEDI, 2018; World Economic Forum, 2017) gösteriyor ki, tüm çabalara rağmen günümüzde kadın ve erkekler arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği birçok ülkede önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]), 2013 ve 2015 yılı tavsiye kararına rağmen, 04 Ekim 2017 tarihinde yayımlanan "The Pursuit of Gender Equality An Uphill

Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporuna göre, cinsiyet eşitsizliği birçok ülkede hemen hemen her alanda devam etmekte ve cinsiyet eşitliği konusunda ilerleme çok yavaş olmaktadır (OECD, 2017b).

Ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ülkelerin sosyal ve ekonomik hayatının tüm kesimlerini kapsamakta ve ülkelerin her seviyedeki gelişimini etkilemektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği sadece temel bir insan hakkı değildir. Aynı zamanda sürdürülebilir kapsayıcı büyüme sağlayan, modern bir toplum ve ekonominin kilit taşıdır. OECD tarafından yayımlanan rapora göre, OECD ülkelerinde kadınlar erkeklere göre daha fazla süre okullara gitmekte, fakat kadınlar kazancı yüksek olan bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) alanlarında daha az temsil edilmektedir. Bunun yanında kadınlar erkeklere göre neredeyse % 15 daha az kazanmaktadır. Ayrıca kadınların yönetim kademelerine geçme olasılığı, erkeklere göre daha azdır. Girişimcilik konusunda da durum aynıdır. Kadınların girişimci olma olasılıkları, erkeklere göre daha azdır ve kendine ait işletmesi olan kadınlar, erkeklere göre yine daha az kazanmaktadır (OECD, 2017b).

Eğitimin bireyin yaşamını sürdürme, kendini geliştirme, toplumun üyesi olma, toplumla uyum içinde yaşama gibi ihtiyaçlarını giderme yönünde de önemli bir payı vardır (Özaydınlık, 2014). Bu nedenle öncelikli olarak eğitim konusunda kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Yapılan araştırmalara göre, eğitim konusunda birçok ülkede toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri hala devam etmektedir. Dünyada, okuma yazma bilmeyenlerin yaklaşık üçte ikisi kadındır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO]) 2016 yılı raporuna göre dünya genelinde 200 ülkede 63 milyon kız çocuğu okula gidememektedir (Durgun ve Gök, 2017).

OECD tarafından 2000 yılından itibaren, her üç yılda bir yapılan, 15 yaş grubu öğrencilerinin katıldığı PISA, ülkelerin küreselleşen dünyada, uluslararası düzeyde konumlarını belirlemek amacıyla katıldıkları bir değerlendirmedir. Ülkelerin, küresel arenada nerede olduğunu görmesi ve kıyaslamalar yoluyla politika üretmesine hizmet eden PISA, bir ülkenin, eğitim sisteminin başarısının belirlenmesinde, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde geri bildirim mekanizması olarak da işlev görmektedir (Maya, 2016). Bu değerlendirme sonucunda elde edilen eğitim göstergeleri, ülkelerin eğitim alanında hangi düzeyde olduğunu, giderilmesi gereken eksiklikleri ve alınması gereken tedbirlerin belirlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle PISA, birçok araştırma için, özellikle de eğitim araştırmaları için güvenilir veri kaynağı olarak kabul edilmektedir (MEB, 2018a).

Bu araştırmada, 2012 ve 2015 yılı PISA'ya katılan OECD ülkelerinden, katıldıkları tüm sınavlarda (fen okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı ve okuma becerileri) OECD ortalamasının üstünde puan alarak başarılı olan ve verilerine ulaşılabilen Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliği incelenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim üzerindeki etkilerine yer verilmektedir. Bu çalışmada, seçilen başarılı ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliği araştırma konusunu oluştururken, toplumsal cinsiyet eşitliği başlığı altında eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutu incelenmektedir. Araştırma neticesinde elde edilen bulgular, Türkiye ile karşılaştırılarak, elde edilen sonuçlara göre, Türkiye'nin seçilen OECD ülkeleri ile arasındaki toplumsal cinsiyet eşitliği durumu belirlenerek, Türkiye için önerilerin getirilmesi amaçlanmaktadır.

Problem Cümlesi

PISA'da başarılı olan bazı ülkeler (Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda) ile Türkiye arasında, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Alt problemler

- 1- PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'de *eğitim*, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.1. Estonya'da *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.2. Finlandiya'da *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.3. Güney Kore'de *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.4. Japonya'da *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.5. Yeni Zelanda'da *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 1.6. Türkiye'de *eğitim* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
- 2- PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'de *istihdam*, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.1. Estonya'da *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.2. Finlandiya'da *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.3. Güney Kore'de *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.4. Japonya'da *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.5. Yeni Zelanda'da *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 2.6. Türkiye'de *istihdam* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
- 3- PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'de *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 3.1. Estonya'da *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 3.2. Finlandiya'da *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 3.3. Güney Kore'de *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 3.4. Japonya'da *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?
 - 3.5. Yeni Zelanda'da *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?

3.6. Türkiye’de *girişimcilik* toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından nasıldır?

4- PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından *eğitim, istihdam ve girişimcilik* alanlarındaki, benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

4.1. PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından *eğitim* alanındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

4.2. PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından *istihdam* alanındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

4.3 PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından *girişimcilik* alanındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın yapılmasının amacı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ülkelerin eğitimini olumlu yönde etkileyeceği varsayımından hareketle, ülkelerin eğitimde başarıyı yakalayabilmeleri için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemli konu olarak belirlenmesi olacaktır. Birçok ülkede eğitimin her aşamasında meydana gelen toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, dolaylı olarak bireylerin özellikle de dezavantajlı durumda olan kadınların iş hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Dünyada erkekler ile eşit haklara sahip olması gereken kadınların, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle ikinci planda kalması, istedikleri eğitime ve iş imkânlarına sahip olamaması önemli bir sorundur. Uluslararası birçok kuruluşların raporlarında da görüldüğü üzere, kadınların iş gücüne

katılımı ve istihdam oranlarının artması ülkelerin büyüme oranlarına, ekonomiye ve kalkınmalarına da ciddi katkı sağlamaktadır.

Bu amaçla araştırmada, PISA'ya katılan OECD ülkelerinden, katıldıkları fen ve matematik okuryazarlığı ile okuma becerileri değerlendirmelerinden, OECD ortalamasının üstünde puan alarak başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği durumunun eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutunda incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, özellikle OECD'nin 04 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu dikkate alınmaktadır. Araştırmada toplumsal cinsiyet eşitliği durumunun eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutunun incelenmesi neticesinde elde edilen bulgular sonucunda, Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesine yönelik yeni politikalarının belirlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin diğer ülkeler ile karşılaştırılması çalışmalarına çok fazla rastlanılmaması nedeniyle, araştırmanın "karşılaştırmalı eğitim" alanında boşluğu doldurması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği durumunun incelenmesi neticesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sınav başarı durumunu etkileyen bir bileşen olduğu dayanağından hareket etmektedir. Bu bağlamda, PISA'da başarılı olan ülkelerdeki toplumsal cinsiyet eşitliğinin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular, Türkiye'nin PISA'da başarı sağlayabilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerektiğinin vurgulanması açısından önemlidir.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim, istihdam ve girişimcilik bakımından dünyadaki diğer ülkelerle karşılaştırılması çalışmalarına literatürde çok fazla rastlanılmaması ve yapılacak çalışmanın, alanında yapılan çalışmalardan ilk olması nedeniyle, daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının, “karşılaştırmalı eğitim” alanında boşluğu doldurarak önemli bir katkı sağlaması ve eğitim, iş alanlarında görev alan politikacı, yönetici ve eğitimcilerine, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından verdikleri kararlar konusunda yardımcı olması beklenmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1- Bu araştırma, PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliği durumunun, eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutunun incelenmesi aşamasında, ulaşılabilen veriler ile sınırlıdır.
- 2- PISA’da başarılı ülkelerin seçiminde, PISA 2012 ve PISA 2015 verileri kullanılarak OECD ortalamasının üstünde puan alarak başarılı olan ülkeler belirlenmiş ve verilerine kolay ulaşılabilen Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile sınırlandırılmıştır. Verilere karşılaştırma yapılabilmesi maksadıyla Türkiye de dahil edilmiştir.
- 3- Araştırmada, OECD’nin 04 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu incelenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarının karşılaştırması, bu raporda yer alan verilerin karşılaştırılması ile sınırlıdır. Araştırmada OECD tarafından yayımlanan diğer raporlar ile Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu 2017 (The Global Gender Gap Report 2017), Koç Holding ve Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından yayımlanan “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum” raporu ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İstatistikleri ve

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan diğer raporlara da yer verilmiştir.

Araştırmanın Sayıtları

- 1- PISA ülkelerin küreselleşen dünyada, uluslararası düzeyde konumlarını belirlemek amacıyla katıldıkları ve ülkelerin başarılarını nesnel olarak ortaya koyan bir değerlendirmedir.
- 2- Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri dünyada birçok ülkede devam etmektedir. Ülkelerin eğitim, istihdam ve girişimcilik alanlarında başarılı olmalarında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemi büyüktür.
- 3- Eğitim konusunda başarılı ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitliği, diğer ülkelere göre daha iyi durumdadır.
- 4- Eğitim konusunda başarıyı yakalayan ülkelerde istihdam ve girişimcilik de iyi seviyededir.

Tanımlar

Eşitlik: Eşitlik (equality) iki ya da daha çok şeyin birbirine eşit olması ve kanunlar yönünden insanlar arasında ayırım bulunmaması durumudur. Bir başka tanımda da bedensel, ruhsal farklılıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasi haklar yönünden ayırım bulunmamasıdır (TDK, <http://www.tdk.gov.tr>).

Toplumsal Eşitlik: Toplumsal eşitlik (social equality) belirli bir toplumda veya grupta bulunan bireylerin yasalarda, medeni ve siyasi haklarda, ifade özgürlüğünde, sosyal hizmetlere erişim alanında, temel hak ve özgürlük alanlarında eşit koşullara sahip olmasıdır (Koç Holding ve AÇEV, 2015).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliği (social gender equality) kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklardır. Kültüre ve zamana göre değişiklik göstermektedir.

Eğitim: Eğitim (education) yeni kuşakların, toplum hayatında yerlerini almaları için gereken bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir. Önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi olarak da tanımlanmaktadır (Eğitim Terimleri Sözlüğünden Akt. Güneş, 2014, s. 4).

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (Programme for International Student Assessment [PISA]) OECD tarafından 2000 yılından itibaren, her üç yılda bir yapılan, 15 yaş grubundaki öğrencilerin katıldığı bir sınavdır. Bu sınavın amacı, zorunlu eğitim sonrasında öğrencilerin bilgi toplumuna katılımı için gerekli olan bilgi ve becerilerin ne kadarını elde ettiğini belirlemek ve öğrencilerin okul müfredatından öğrendikleri ile yaşamda neler yapabildiğini değerlendirmektir. Ülkelerin bu sınava katılmasının amacı ise küreselleşen dünyada, uluslararası düzeydeki konumlarını belirlemektir (PISA, 2009'dan Akt. Maya, 2013a).

İstihdam: İstihdam (employment) basit anlamda “kullanma, çalıştırma, hizmete alma” anlamında kullanılmaktadır (Özaydın, 2000'dan Akt. Korkmaz, Alacahan, Cesim, Yücel, Aras, 2013, s. 1848). Daha geniş anlamıyla, “bütün üretim faktörlerinin mal ve hizmet üretmek amacıyla üretim sürecinde kullanılması” olarak tanımlanabilir (Uysal, 2007'dan Akt. Korkmaz ve ark. 2013, s. 1848).

Girişimcilik: Girişimcilik (entrepreneurship), kişilerin bireysel veya birlikte çalışarak, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamda, fırsatları saptadıkları ve bu fırsatları amaçlı ve pratik etkinliklere dönüştürdükleri, dinamik ve sosyal bir süreçtir (Maya ve Yılmaz, 2018).

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve

Bu araştırmada PISA’da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim, istihdam ve girişimcilik boyunlarında incelenmektedir. Bu bölümde problem ve alt problemler ile ilgili kavramsal çerçeveye yer verilmektedir.

Eşitlik ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Günümüzde kullanılan cinsiyet (sex) ile toplumsal cinsiyet (gender) arasındaki ayrımı incelediğimizde cinsiyet kavramı, kadınlar ile erkekler arasındaki evrensel biyolojik farklılıklardan bahsederken, toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri tanımlamaktadır. Bu ilişkinin sosyal boyutuna değinmektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyetin getirdiği roller ve içeriği zamana ve yere göre değişiklik gösterebilir. Toplumsal cinsiyet ilişkileri, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği, eşit olmayan güç ilişkisi içermektedir. Bu yaklaşım, toplumda erkekleri ön plana çıkarmakta ve istemeden de olsa toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebep olmaktadır (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008). Toplumsal cinsiyet tartışmalarında temel sorun, erkekler ve kadınların toplum içindeki davranışlarının biyoloji tarafından mı yoksa kültür tarafından mı belirlendiği sorunu üzerine odaklanmaktadır (Uluocak ve Aslan, 2011).

Eğitimin ekonomik büyümeye hem doğrudan, hem de dolaylı olarak katkı sağladığı bilinmektedir. Eğitim sayesinde ülkelerde iş gücü ve bireysel kazançlar artmakta, sağlık ile ilgili konularda gelişme sağlanmaktadır. İnsan sermayesi giderek ekonomik büyümenin ana motoru olarak görülmektedir. Bu sermaye sağlık, eğitim ve diğer sosyal sermaye biçimlerini kapsarken, eğitimin rolü hem bireysel hem de ulusal sonuçların belirlenmesinde en güçlü rol olarak görülmektedir. Eğitimin kalitesi ve ekonomik büyüme için kullanılan büyüme

analizlerinde insan sermayesinin en sık kullanılan ölçüsü okula ulaşma düzeyidir. Aynı zamanda, insan sermayesinin bu ölçüsü, bir yıl okulda öğrenmenin tüm ülkelerde aynı olduğu varsayımına da dayanmaktadır (Aslam & Rawal, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, temel bir kalkınma hedefidir. Aynı zamanda ekonomik olarak da önemlidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanması durumunda verimlilik artmakta, kalkınma sonuçlarını sonraki nesiller için geliştirmekte ve kurumlara daha fazla temsiliyet kazandırmaktadır (Dünya Kalkınma Raporu, 2012). Kız çocuklarının ve kadınlarının eğitim ve öğrenimlerine yatırım yapmanın olağanüstü yüksek sosyal ve ekonomik kazancı yanısıra, sürdürülebilir kalkınmayı ve ekonomik büyümeyi başarmanın en iyi araçlarından biri olduğu kanıtlanmıştır (Duryea vd., 2007, Wehmeyer ve Rousso, 2009 Akt. Yaşar, 2018). Kadınlar okulla devam ettikleri zaman öğrendiklerini çocukları, kardeşleri ve çevresindekiler ile paylaşmaktadır. Bu nedenle kadınların okullaşması, gelecek kuşakların eğitilmesi, gelişmesi ve değişmesi için de önemlidir (Porter, 2011).

Koç Holding ve AÇEV yaptığı bir araştırmada toplumsal eşitliğini; belirli bir toplumda veya grupta bulunan bireylerin yasalarda, medeni, siyasi, temel haklarda ve ifade özgürlüğünde, sosyal hizmetlere erişimde eşit haklara sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Biyolojik cinsiyet doğuştan gelen biyolojik ve fiziksel olarak her kadın ve erkekte aynı olan özelliklerdir. Bu özellikler bütün toplumlarda aynıdır. Toplumsal cinsiyet ise, kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklardır. Toplumsal cinsiyet rolleri toplumlarda ve kültürlerde değişiklik gösterdiği gibi, zaman içerisinde veya kriz dönemlerinde de değişiklik gösterebilmektedir. Toplumsal cinsiyet, toplumda kadın ya da erkeğe uygun olarak kabul edilen özelliklerdir. Bu özellikler toplumun beklentilerine göre belirlenmektedir (Koç Holding ve AÇEV, 2015).

İnsanlar dişi ve erkek olarak farklı doğarlar ama sonra kadın ve erkek olmayı öğrenirler. Bir başka deyişle, cinsiyet biyolojik kimliğimizi, toplumsal cinsiyet ise sosyal kimliğimizi tanımlar (Ergin, 2013). Toplumsal cinsiyet kavramını çocuklar ilk olarak ailede yaşayarak öğrenmeye başlarlar. Aile, çocuğun sosyalleşmesi sürecinde birinci derecede önemlidir. Çocuklar doğduklarında hayatta kalmak için ailenin desteğine ve yardımına ihtiyaç duyarlar. Ailenin görevlerinden biri de çocuklarına temel becerileri, toplumsal değerleri ve normları öğretmektir. Bu nedenle aile ortamı, çocuğun toplumsal hayata hazırlanmasında en önemli ortamdır. Çocuk ailede başlayan toplumsallaşma sürecini, akran grupları, okul ve kitle iletişim araçları ile etkileşimde bulunarak devam ettirir. Bu yönüyle toplumsallaşma süreci, hayatın belli bir zamanını değil, tamamını kapsamaktadır. Bu nedenle aile, tüm temel davranışların edinildiği ve yaşantıya geçirildiği ilk eğitim kurumudur (Genç, 2016). Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin de ilk temelleri ailede atılmış olur.

Cinsiyete dayalı ayrımcılık da ilk olarak ailede başlar. Aileler Türkiye’de kız çocuklarına duygusal, sevgi, güzellik, incelik ve yumuşaklık anlamı olan Sevgi, Filiz, Gül vb. isimler, erkeklere ise güç, iktidar ve şerefi simgeleyen Yiğit, Hakan, Aslan, Cesur, Şeref, Demir vb. isimler vererek toplumsal cinsiyet için olumlu ve olumsuz değerleri yaşamın başlangıcında verirler (Arat, 1995’den Akt. Ergin, 2013). Daha sonra çocuğa toplumsal cinsiyet anlayışına uygun kızlar için pembe, erkekler için mavi renkli kıyafetler giydirirler. Farklı oyuncaklar vererek farklı davranmalarını beklerler. Kız çocuklarına verilen oyuncaklar, ev işlerine ve anne rolüne uygun bebek veya mutfak aletleri olurken, erkek çocuklarına, araba, spor aletleri gibi oyuncaklar olmaktadır (Ergin, 2013).

Kaynak: Bronferbrenner, 1994'den Akt. Koç Holding ve AÇEV, 2015, s.13. "Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum". <http://www.ulkemicin.com.tr/upload/files/bilgikitleri/ACEV-A5-KITAPCIK-220615SON.pdf>

Şekil 1 : Toplumsal cinsiyeti nasıl öğreniyoruz?

Toplumdaki bireyler toplumsal cinsiyeti Şekil 1'de de görüldüğü gibi öncelikle aile, okul ve mahalleden öğrenmeye başlamaktadır. İlerleyen yaşlarda işyeri, çevre, medya, akraba, akran ve arkadaş grupları ile bu öğrenme devam etmekte ve daha sonra sağlık, adalet sistemi, politikalar ve kültürel değerler toplumsal cinsiyeti öğrenmede etkili olmaktadır (Bronferbrenner, 1994'den Akt. Koç Holding ve AÇEV, 2015).

Aile toplumun temeli, geleceğin güvencesi, milli ve manevi değerlerin koruyucusu ve aktarıcısıdır. Bu özelliği nedeniyle aile en eski, en güvenli, en sürekli ve en doğal sosyal kurumdur. Bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata katılmasında önemli olan aile, aynı zamanda toplumsal değerlerin, inanç ve normların benimseneceği yerdir. Bir eğitim kurumu olarak okulun bir görevi de, geçmişten gelen mirası, gelecek nesillere aktarmaktır. Geçmişte bilimsel, teknolojik, siyasal ve toplumsal alanlarda meydana gelen değişikliklerin yeni nesillere kazandırılması ve günümüzde meydana gelen yeniliklerin de yeni nesillere öğretilmesi, okulun görevleri arasındadır. Çünkü toplumların sürekliliğinin yanında, değişmeye de ihtiyacı vardır. Bunun için günümüzde eğitim kurumları, bir taraftan toplumun devamlılığını sağlama yönünde hizmet ederken, bir taraftan da toplumların sürekli yenileşmesini, gelişmesini sağlamalıdır (Kıncal, 1999'dan Akt. Genç, 2016). Bu nedenle

toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin verileceği en önemli kurum aile ve okuldur. Çocuklara verilecek toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi önce ailede başlamalı ve okullarda devam etmelidir.

Koç Holding ve AÇEV tarafından hazırlanan “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum” kitapçığında toplumsal cinsiyeti öğrenme dönemleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak için yapabilecekler, yaşlara ve öğrenme biçimlerine göre sınıflandırılmaktadır. Toplumsal cinsiyeti öğrenme dönemleri ve biçimleri Tablo 1’de, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak için yapılabilecekler, yaş aralıklarına göre, Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 1

Toplumsal Cinsiyet Öğrenme Dönemleri ve Öğrenme Biçimleri

0-6 yaş erken çocukluk dönemi	7-11 yaş çocukluk dönemi	12-18 yaş ergenlik dönemi	+19 yaş yetişkinlik dönemi
<ul style="list-style-type: none"> • Seçilen isimler ve renkler • Kullanılan sıfatlar • Yapılan kutlamalar • Anlatılan hikâyeler ve izlenen yayınlar • Alınan oyuncaklar ve oynanan oyunlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Aile ilişkileri • Verilen sorumluluklar • Oyun/film/okunan yayınlar • Sosyal medya • Eğitim sistemi ve ders kitapları • Klüp/hobi seçimleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Arkadaşlık ve akran ilişkileri • Eğitime devam etme veya etmeme kararları • Mesleki yönlendirme • Ev dışında aktiviteye katılma imkânları • Müzik, sosyal medya • Cinsellikle ilgili bilgi kaynakları 	<ul style="list-style-type: none"> • Cinsellik/eş seçimi • Çalışma hayatı • Anne/baba tutumları • Mahalle/komşu baskısı • Ailevi sorumluluklar

Kaynak: Koç Holding ve AÇEV, 2015, s.14, 16, 17. “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum”.
<http://www.ulkemicin.com.tr/upload/files/bilgikitleri/ACEV-A5-KITAPCIK-220615-SON.pdf>

Tablo 1’de toplumsal cinsiyeti öğrenme dönemleri; 0-6 yaş ile 7-11 yaş arası çocukluk dönemi, 12-18 yaş arası ergenlik dönemi ve 19 yaş ve üstü olan dönem yetişkinlik dönemi olarak ayrılmaktadır. Her dönem için toplumsal cinsiyeti öğrenme biçimleri değişmekte ve yaş ilerleyip, birey sosyal hayatın içine girmeye başladıkça eğitim sistemi, ders kitapları, kişinin seçtiği hobi ve klüpler, sosyal medya, çalışma hayatı, cinsellikle ilgili bilgi kaynakları ve arkadaşları gibi aile dışı faktörlerin de etkili olmaya başladığı dikkati çekmektedir. Tablo 2’de çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmak için dikkat edilmesi gerekenler sıralanmaktadır. Bireyler, toplumun öğrettiklerini genelde sorgulamadan kabul edip, çocuklarına aktardıkları için çoğu zaman bilerek veya bilmeyerek eşitsizlikleri ve ayrımcılık döngüsünü devam ettirmektedirler (Koç Holding ve AÇEV, 2015).

Tablo 2

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğini Azaltmak İçin Yapabileceklerimiz

0-6 yaş erken çocukluk dönemi	7-11 yaş çocukluk dönemi	12-18 yaş ergenlik dönemi	+19 yaş yetişkinlik dönemi
<ul style="list-style-type: none"> • Tüm çocukların her türlü oyuncak ile oynamasını sağlayın. • Farklı renkler ve etkinlikler seçmelerine fırsat verin. • Cinsiyetçi rolleri pekiştiren unsurlara dikkat edin. • Çocukların davranışlarını takdir edin, cinsiyetçi sıfatlar kullanmayın. 	<ul style="list-style-type: none"> • Cinsiyete göre değil, yaşa uygun sorumluluk verin. • Her iki cinsten arkadaşları olmasını sağlayın. • Şiddet içeren ya da cinsiyetçi oyuncaklar yerine beceri geliştirenleri tercih edin. • Yetişkin olarak iletişim ve ev içi iş bölümünde örnek olun. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ergenlerin karşı cinsle, cinsiyetle ilgili merakları olacağını unutmayın. • Kız ve erkeklerin arkadaş, dost olabileceklerini vurgulayın. • Ergenlerle konuşun, cinsiyet ayrımcılığı yapmamaları için onları teşvik edin. • Meslekleri, bölümleri kadın, erkek olarak ayırmayın. 	<ul style="list-style-type: none"> • Anne ve baba olarak çocuk bakımında eşit ve birlikte tutum geliştirin. • Ailedeki bakım ve destek görevlerini paylaşın. • Cinsiyet eşitliğini ve faydalarını çevrenizdekilere (mahalle/işyeri/ akraba) anlatın. • Cinsellik ile ilgili doğru ve gerçek bilgilere ulaşın.

Kaynak: Koç Holding ve AÇEV, 2015, s.14, 16, 17. “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum”.
<http://www.ulkemicin.com.tr/upload/files/bilgikitleri/ACEV-A5-KITAPCIK-220615-SON.pdf>

Kız çocukları için toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri doğumdan itibaren başlamakta ve yaşamları boyunca devam etmektedir. Kızların eğitim hakkından tam olarak istifade edememeleri, istihdam için gereken beceri ve bilgileri kazanmalarına engel olmaktadır. Ekonomik büyümenin ve toplumsal kalkınmanın sağlanabilmesi için kadınların toplumdaki konumlarının güçlendirilmesi ve eğitimlerine önem verilmesi gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği en çok kadınları etkilemesinin yanında yapılan araştırmalar gösteriyor ki; erkekler de toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle olumsuzluklar yaşamaktadır. Toplumsal roller nedeniyle, erkek eş ve çocuklarına mesafeli yaklaşmak zorunda kalmakta ve iletişim kurmakta zorlanmaktadır. Bu durum da aile içi şiddeti arttırmaktadır. Erkeğin daima sert olmak için duygularını bastırması ve yardıma ihtiyacı olduğu durumda, başkalarından yardım isteyememesi, yaşamlarında stresi arttırmaktadır. Bu nedenle erkeklerin kadınlardan daha kısa yaşadığı, hastalık, intihar ve madde bağımlılığı gibi olumsuz durumlarla daha sık karşılaştığı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramı eğitimin yanında, istihdam durumunda da karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar ve erkekler belirli sektörlerde yoğunlaşmaktadır. Mesela, hemşirelerin çoğu kadın, inşaat sektöründe çalışanları çoğu da erkektir. Çocuk bakımı genellikle ailede annenin görevi olarak görüldüğü için, iş hayatında da okul öncesi öğretmenlerinin çoğu kadındır. Bazı toplumlarda kadınların gece dışarı çıkması uygun/güvenli bulunmadığı için, gece bekçisi olarak görev yapanların çoğu da erkektir. İş hayatında kadın mesleği olarak öğretmen, hemşire, sekreter, bakıcı, temizlikçi ve tezgâhtar gibi mesleklerden bahsedilirken, erkek mesleği doktor, mühendis, bilim adamı, siyasetçi, şoför ve inşaat işçisi olarak bahsedilmektedir (Koç Holding ve AÇEV, 2015).

Eğitimde eşitlik, sosyal ve ekonomik durum, cinsiyet, özel ihtiyaçlar, yaş veya ikamet edilen yer gibi kişisel veya özel koşulların, kişinin eğitime erişimini etkilememesi olarak

tanımlanabilir. Adil ve kapsayıcı eğitim, yani eğitim eşitliği; herkesin kendi bilgi ve becerilerini geliştirmesi, yaşam şartlarını, istihdam fırsatlarını, kazandığı ücretleri ve kişilerin sağlığını de etkilemesi nedeniyle önemli bir faktördür (OECD, 2018ç). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği de en çok eğitim alanında karşımıza çıkmakta ve günümüzde hala birçok ülkede kız çocuklarının eğitimi israf olarak görülmektedir.

OECD'nin "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu için yapılan bir anket sonuçlarına göre, ülkeler için toplumsal cinsiyetin en önemli meselesinin, kadına yönelik şiddet, cinsiyet ücret açığı ve ödenmemiş işin eşit olmayan paylaşımı olarak tanımlandığı görülmektedir (OECD, 2017ç). 2013 ve 2015 yılı OECD tavsiye kararlarına ve ülkelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini önlemek için geliştirdikleri birçok politikalara rağmen, bu durumun geçen süre içinde çok değişmediği görülmektedir. OECD raporda, özellikle ücret açığının kapatılması için, şeffaf ödeme politikası ile erken çocukluk eğitimine erişim ve bakım gibi önemli konular üzerinde durulması gerektiğinin altını çizmektedir (OECD, 2017b).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Ölçmek İçin Kullanılan Endeks ve Göstergeler

OECD, Birleşmiş Milletler (United Nations [UN]), Avrupa Birliği (European Union [AB]), Dünya Ekonomi Forumu (The World Economic Forum) gibi uluslararası kurumlar kadın erkek eşitliğini ölçmek, toplumsal cinsiyet eşitsizlik boyutlarını ortaya koymak ve eşitsizlik düzeylerini karşılaştırma yapmak için, bir takım endeksler oluşturmuşlardır. (Kavas, 2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği birçok konuyu içinde barındıran bir kavramdır. Bu nedenle yapılan araştırmalarda kadın ve erkekler arasındaki cinsiyet eşitsizlikleri farklı konu başlıklarında ve boyutlarında ele alınmaktadır.

The Global Gender Gap Report (Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu). Dünya Ekonomi Forumu, 2006 yılından bu yana, ülkelerdeki cinsiyet eşitsizliklerini ölçmekte ve

sonuçları Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporları ile yayımlamaktadır (Kavas, 2018). 2017 yılında yayımlanan Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre, ilerleme şu andaki hızıyla devam etmesi durumunda, cinsiyet eşitliği boşluğunun kapanmasının, 217 yıl alabileceği tahmin edilmektedir (İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi, 2017). Dünya Ekonomi Forumunun, Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu aşağıdaki konuları içermektedir (World Economic Forum, 2017):

- Eğitime katılım (Okuryazarlık oranı ile ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki kayıt oranlarındaki kadın sayısının, erkek sayısına oranı)

- Ekonomiye katılım ve fırsat (İşgücüne katılım, benzer işlerde çalışma için ücret eşitliği, kadın ve erkek kazancı, kanun yapıcı ve üst düzey yönetici kadın sayısının erkek sayısına oranı, mesleki ve teknik işlerde çalışan kadın sayısının, erkek sayısına oranı)

- Politik Güçlenme (Parlamentodaki kadın sayısının erkek sayısına oranı, bakanlık pozisyonundaki kadın sayısının erkek sayısına oranı ile son 50 yıl içinde kadın devlet başkanı ile erkek devlet başkanı sayısının oranı)

- Sağlık ve hayatta kalma (Beklenen sağlıklı yaşam süresi ve doğumdaki cinsiyet oranı)

Gender Equality Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi). Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü, AB ülkelerinde cinsiyet eşitliğini ölçmek için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GEI)'ni geliştirmiştir. Cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek ve cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak için geliştirilen endeks, toplumsal cinsiyet eşitliğini altı konu başlığında değerlendirmektedir (Kavas, 2018, s. 4):

- Bilgi (Eğitime katılım ve ayrımcılık, yaşam boyu öğrenme)

- İş (İstihdama katılım, ayrımcılık ve işin niteliği)

- Zaman (Bakım hizmetleri ve sosyal aktiviteler)

- Para (Finansal kaynaklar ve ekonomik durum)
- Güç (Politik ve ekonomik güç)
- Sağlık (Statü ve erişim)

Gender Equality Development Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi). İnsani gelişmenin boyutlarına, nüfus boyutu eklenerek oluşturulan ve kadın ile erkek arasındaki eşitsizliğe göre ölçüm yapan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi kısaca “GDI” olarak gösterilmektedir (Kavas, 2018, s. 4):

- Eğitim
- Ekonomik kaynaklar
- Nüfus
- Sağlık

Gender Equality Empowerment Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi (GEM), kadınların kararlara katılabilme düzeylerini ve sunulan fırsatlardan yararlanma düzeylerini ölçmektedir (Kavas, 2018, s. 4):

- Profesyonel mesleklerde ve işlerde çalışan kadın
- Üst karar ve yönetim düzeyinde kadın
- Kadınların ve erkeklerin elde ettikleri tahmini gelir
- Parlamentoda temsil oranı

Gender Inequality Index (Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi). Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen son endekstir ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılmasının sebebi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gelişim Endeksi ve Toplumsal

Cinsiyet Eşitliğini Güçlendirme Endeksi unsurlarının birleşmesinden oluşmasıdır. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi kısaca “GII” olarak gösterilmektedir (Kavas, 2018, s. 4-5):

- Eğitim
- İşgücüne katılım oranı
- Parlamentoda temsil oranı
- Sağlık

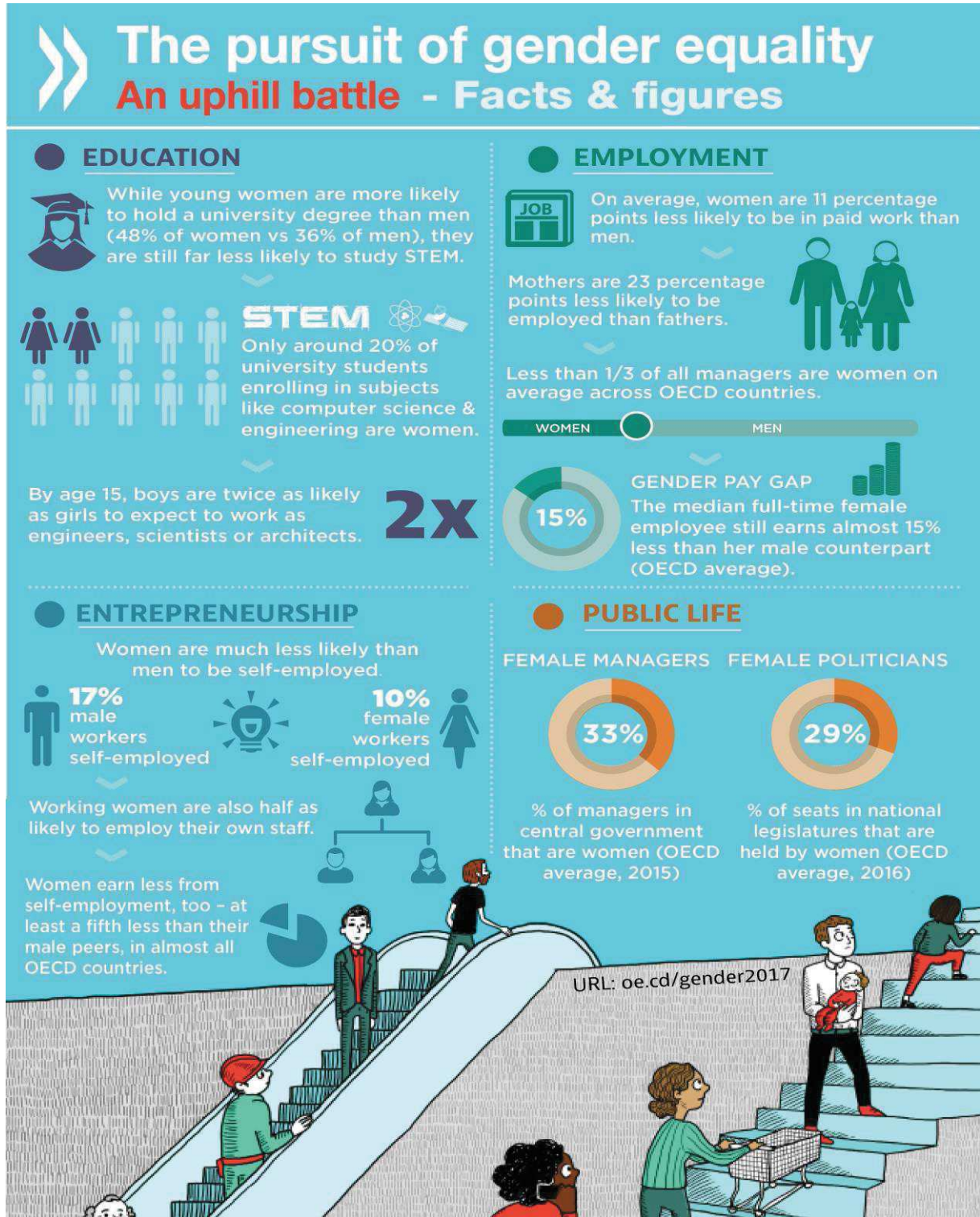
The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele). OECD'nin yayımladığı “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu toplumsal cinsiyet eşitliğini aşağıdaki başlıklar altında incelemektedir (OECD, 2017b):

- Eğitim
- İstihdam
- Girişimcilik
- Kamu hayatına katılım

Bu araştırmada “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunun eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutu, PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda açısından incelenerek, elde edilen veriler Türkiye ile karşılaştırılmaktadır. OECD tarafından 2017 yılında yayımlanan bu raporda, eğitimdeki toplumsal cinsiyet oranları incelenirken, yükseköğretimden mezun olan kadınların oranı ile bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik bölümlerinden mezun olan kadın oranları üzerinde durulmaktadır. OECD tarafından yayımlanan rapordaki veriler, 2014 yılına veya ulaşılan en son verileri kapsamaktadır. İstihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği, 15-64 yaş arası işgücüne katılım oranındaki

cinsiyet farkına, yönetici pozisyonundaki kadın oranlarına ve tam zamanlı çalışanların cinsiyet ücreti boşluğuna bakılarak, OECD tarafından tablolandırılmaktadır. Girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği tablosunda, serbest meslek oranındaki cinsiyet farkı, işverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığı ve serbest meslek gelirindeki cinsiyet farkı yer almaktadır (OECD, 2017b).

Kaynak: "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle".
<http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm>

Şekil 2 : The pursuit of gender equality an uphill battle facts & figures (Toplumsal cinsiyet eşitliği peşinde tırmanan mücadelede gerçekler ve rakamlar).

OECD'nin internet sitesinde yayımlanan, "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu sonucuna göre, OECD ülkelerinde eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliğinde, genç kadınların % 48'inin, genç erkeklerin % 36'sının üniversite derecesine sahip olduğu, ancak genç kadınların bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanları olarak adlandırılan STEM alanlarını fazla tercih etmediği sonucuna varılmıştır. STEM alanlarını tercih edenlerin % 20'si kadındır. Mühendis, bilim adamı ve mimar olmayı düşünen 15 yaşındaki erkeklerin oranı, kadınların oranının iki katıdır. İş alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği verilerine göre, OECD ülkelerinde kadın çalışanların oranı, erkeklerden % 11 daha azdır. Anne olan kadınların, baba olan erkeklere göre istihdam edilme oranı % 23 daha azdır. OECD ülkelerinde tüm yöneticilerin 1/3'ünden azını kadınlar oluşturmaktadır. Cinsiyete göre ücret farkı incelendiğinde, tam zamanlı çalışan kadınlar, erkeklere göre % 15 oranında daha az kazanmaktadır. Girişimcilik boyutunda, kadınların kendi işine sahip olma oranı % 10 iken, erkeklerin kendi işine sahip olma oranı % 17'dir. Ayrıca kendi hesabına çalışan kadınların kendi personelini istihdam etme olasılığı da erkeklere göre % 50 daha azdır. Kendi işine sahip olan kadınlar, erkeklere göre en az % 50 daha az kazanmaktadır (OECD, 2017b).

PISA ve Eğitim

PISA, OECD tarafından üçer yıllık dönemler halinde gerçekleştirilen ve 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırma projesidir. PISA en az yedi yıl öğrenim görmüş olmak koşuluyla, 15 yaşındaki öğrencilere uygulanır. Bu yaş birçok ülkede geçerli olan zorunlu eğitim süresini doldurmak üzere olan öğrencilerdir. Bu nedenle 15 yaş, PISA tarafından öğrenciliğin ardından yetişkin vatandaşlığa başlanabilecek en küçük yaş olarak kabul edilir. PISA değerlendirilmelerinde 15 yaş grubundaki öğrencilerin; matematik okuryazarlığı, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri

ölçülmektedir. Bu alanların dışında, yapılan anketler ile öğrencilerin motivasyonları, kendileri hakkındaki görüşleri, öğrenme biçimleri, okul ortamları ve aileleri ile ilgili veriler toplanmaktadır (MEB, 2016).

PISA'nın temel amacı, zorunlu eğitim kapsamında olan öğrencilerin, toplumsal hayata katılması için gerekli olan bilgi ve becerileri ne kadar kazandıklarını ölçmektir. Bu nedenle PISA sınavları, öğrencilerin okullarda öğrendikleri ile yaşamda neler yapabildiğini belirlemeye çalışan bir sınavdır (OECD, 2009'dan akt, Maya, 2013a). Ülkeler, kendi öğrencilerinin bilgi ve beceri düzeylerini, projeye katılan diğer ülkelerdeki öğrencilerin bilgi ve beceri düzeyleriyle karşılaştırmak, eğitim sistemlerinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve eğitim düzeyinin yükseltilmesi amacıyla standartlar oluşturmak için PISA sınavlarına katılmaktadır (MEB, 2018a).

OECD tarafından düzenlenen PISA, ülkelerin diğer ülkelerle arasındaki farklılıklarını ve ülkelerindeki eksiklikleri görmelerine ve bu bağlamda politikalar geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (OECD, 2016). PISA sonuçları değerlendirildiğinde, ülkelerin başarı oranlarını belirleyen birçok unsurun olduğu görülmektedir (Maya, 2016). Toplumsal cinsiyet eşitliği de bu unsurlardan birini oluşturmaktadır.

Eğitim, öncelikle temel bir insanlık hakkıdır. Eğitime ulaşmada fırsat eşitliğinin sağlanması, bu hakkın kullanılması açısından son derece önemlidir. Bir toplumda fırsat eşitliğinin olması demek, toplumda koşulların erişim süreci üzerinde belirleyiciliğinin olmaması anlamına gelmektedir (Ferreira & Gignoux, 2010'dan Akt. Yaşar, 2018). Eğitimde toplumsal cinsiyet politikalarının temel amacı, geleneksel cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarını ortadan kaldırmak ve eğitime erişimde fırsat eşitliğini sağlamaktır. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin iki boyutu vardır. Birincisi, eğitime erişim, devam ve tamamlama durumunun yasal olarak güvence altına alınması ve eğitimden eşit şekilde yararlanmadır.

İkinci boyutu ise eğitimin içeriğidir. Bu da eğitim müfredatı, kullanılan ders kitapları ve okul hayatı ile ilgilidir (Yaşar, 2018).

Eğitim hayatını tamamlamadan veya becerileri kazanmadan eğitimden ayrılan kişilerin, iş hayatında üretken olma olasılığı azalmaktadır. Bu durumun en önemli sonuçlarından bazıları düşük kazanç, hızla değişen bilgi temelli ekonomilerde, profesyonel yaşama uyum konusunda yaşanan zorluklar ve yüksek işsizlik riskidir (Oral ve Mcgivney, 2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortaya çıktığı alanlar incelendiğinde, eğitim, ekonomi, sosyal yaşam gibi toplum hayatının her alanında olduğu görülmektedir (Durgun ve Gök, 2017). UNESCO Türkiye Milli Komisyonu tarafından kadınların eğitimden yararlanma hakları konusundaki engeller arasında; yoksulluk, engellilik, azınlık durumu, coğrafi soyutlanma gibi durumlar ile, erken evlilik, hamilelik, cinsiyet temelli şiddet ve kadına yüklenen roller ile ilgili geleneksel davranışların yer aldığı belirtilmektedir (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, <http://www.unesco.org.tr/?page=3:0:2:turkce>). Başka bir araştırmaya göre ise, doğum kaydı zamanında yapılmayan ve nüfusa geç kayıt edilen kız çocuklarının okula gönderilmeyerek, evde işgücü olarak kullanıldığı, erken yaşlarda evlendirildiği ve yoksulluk nedeniyle erkek çocukların eğitimi için feda edildiği belirtilmektedir (Çabuk Kaya, 2015).

Toplumsal cinsiyet eşitliğininin sağlanması aşamasında, kadınlara karşı uygulanan eğitimsel ayrımcılık kadın ve erkek arasındaki sosyal eşitsizliği güçlendirerek, ekonomik kalkınmayı engellemektedir. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, ekonomik anlamda güçlenme için de önemlidir. Kadın eğitiminin getirisi gelişmekte olan ülkelerde, erkeklere oranla daha yüksektir. Kadın eğitiminin artması, aynı zamanda evlilik sonrasında doğurganlığı azaltmakta ve daha sağlıklı çocuklar yetiştirmesine olanak sağlamaktadır. Daha iyi eğitim almış annelerin çocukları daha sağlıklı olmakla birlikte, gelecek nesillerin de

sağlıklı olmasına katkı sağlamaktadır. Kadın eğitiminin artması, kadınların sadece tarlada ya da fabrikada çalışmakla kalmayıp, işgücüne katılımını da arttırmaktadır. Yoksulluk nedeniyle oldukça sıkıntı çeken kadınlar için eğitim, toplumdaki rol ve statülerinin iyileşmesine ve yoksulluk çemberinin kırılması açısından da önemlidir. Eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte kadınların evlenme yaşı giderek artmakta ve yaşam süresi beklentisi artarak, bebek ölümleri azaltmaktadır (Todaro & Smith, 2009'dan Akt. Yaşar, 2018).

İstihdam

İstihdam (employment), Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "bir işte, bir görevde kullanma" olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, bir ülkede çalıştırılan toplam işgücünü ifade etmektedir. İstihdamın sektörel olarak dağılımı ülkelerin gelişmişlik düzeyleri hakkında bilgi vermektedir. Gelişmiş ülkelerde tarım payının düşük, sanayi payının yüksek olması beklenirken, gelişmekte olan ülkelerde tarım sektörünün payının azalırken, sanayi sektörü payının artması beklenir (Özpinar, Demir ve Keskin, 2011). Dünyada kadınlar küresel iş gücününün % 40'ını, tarımsal iş gücününün % 43'ünü ve üniversite öğrencilerinin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Dünya Kalkınma Raporu (2012)'na göre, dünyadaki üretim, kadınların becerileri ve yetenekleri tam anlamıyla kullanıldığı zaman artacaktır ("Dünya Kalkınma Raporu", 2012).

OECD'nin 04 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda OECD ülkelerinde kadınların işgücüne katılım oranında ilerlemeler olsa da, kadınların hala erkeklerden daha az ücret aldıkları, yönetim pozisyonlarına geçme olasılıklarının erkeklere göre daha az olduğu, kadın çalışanların erkek çalışanlara göre OECD ülkelerinde ortalama % 15 daha az kazandığı ve bu oranın 2010 yılından bu yana pek değişmediği vurgulanmaktadır. OECD ülkelerinde yine tam zamanlı çalışanların ortalama kazançlarındaki cinsiyet farkı %

14.3'tür. OECD'nin raporuna göre ücret eşitsizliklerini önlemek amacıyla birçok ülke, şeffaf ödeme politikası uygulamaktadır. Ayrıca ülkelerin yönetim kademelerindeki cinsiyet dengesizliklerini gidermek için ise kota uyguladığı görülmektedir (OECD, 2017b).

Hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan ülkelerin en büyük problemlerinden biri işsizliktir. Küresel bir sorun olarak görülen işsizlikten en çok genç işsizlerin etkilendiği göze çarpmaktadır. OECD ülkelerinde 2015 yılı verilerine göre işsizlikten en çok etkilenen gençlerin oranı toplam % 13.8 iken, bu oran erkeklerde %14.2 ve kadınlarda % 13.4'tür (Kelleci ve Türk, 2016).

Girişimcilik

Girişimcilik (entrepreneurship), bir kişinin risk üstlenerek kendi işini kurma faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. Girişimci ise, riski üstlenen, başarıya odaklanmış, dinamik, değişime açık yenilikçi ve yaratıcı bireydir. Girişimcilik, ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin ve ülke kalkınmasının bir göstergesidir. Bir ülkedeki girişimci sayısının yüksek ve girişimcilerinin başarılı olması, o ülkenin ekonomik gelişmişlik derecesini artırmaktadır. Girişimcilik, özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından önemlidir ve bu nedenle ülkelerin amaçları, mümkün olduğunca fazla sayıda girişimci yetiştirmek ve girişimcilerin önündeki engelleri kaldırmaktır (Yelkikalan, 2006). Girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik, risk almak, fırsatları görmek ve onları uygulamak, inisiyatif almak, iletişim kurmak ve sorunları çözmek gibi özellikler de içermektedir (Maya ve Yılmaz, 2018).

Girişimciliğin tanımı ülkeden ülkeye göre de değişiklik göstermektedir. Maya ve Yılmaz (2018), tarafından yapılan bir araştırmaya göre Danimarka, İsveç, Hollanda, Finlandiya ile Türkiye'deki girişimciliğin tanımı ve eğitimi araştırılmıştır. Araştırmaya göre, Danimarka'nın yaptığı tanımlamaya göre girişimcilik, fırsatları fark ederek oluşturulan fikirleri, başkaları için finansal, kültürel veya sosyal bir değere dönüştürme olarak

tanımlanmaktadır. Danimarka’da bireylerin girişimci olmalarını teşvik eden en önemli araçlardan birinin, eğitim olduğu vurgulanmaktadır. İsveç’e göre girişimcilik, bireylerin bireysel olarak veya birlikte çalışarak, ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarda, fırsatları saptadıkları ve bu fırsatları amaçlı ve pratik etkinliklere dönüştürdükleri dinamik ve sosyal bir süreçtir. Hollanda’da girişimcilik, bireylerin fikirlerini eyleme dönüştürebilme yeteneği olarak nitelendirilmektedir. Aynı zamanda girişimcilik, yaratıcı düşünmeyi, yenilik yapmayı, risk almayı, fırsatları görmeyi ve onları uygulamayı, inisiyatif almayı, iletişim kurmayı ve sorunları çözmeyi içermektedir. Finlandiya’da girişimcilik ise, fikirlerin eyleme dönüştürülmenin yanında, yaratıcılığı, yeniliklere açık olmayı, risk alabilmeyi ve kararlar alıp uygulayabilmeyi içermektedir. Türkiye’de girişimcilik eğitiminin ulusal bir tanımlaması yoktur. Türkiye girişimcilik tanımında, “Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi”nde yer alan girişimcilik yetkinliğinin tanımlanmasına atıfta bulunmaktadır (EURYDICE, 2016’dan Akt. Maya ve Yılmaz, 2018). Estonya’nın EURYDICE (2016)’da yer alan girişimcilik tanımı ise, fikirler bulma, fikirleri uygulama, fırsatları görme, hedefler koyma ve bu hedefleri yerine getirme, planlar yapma, öncülük etme, sorumluluk alma, kendini geliştirme, yaratıcı, yenilikçi ve esnek olma olarak tanımlanmaktadır (EURYDICE, 2016).

OECD’nin 2013 Toplumsal Cinsiyet Tavsiye Kararının ardından, OECD ülkelerindeki kadın girişimcilerin sayısının artırılması amacıyla, OECD ülkelerinin finans ve girişimcilik becerilerine erişimdeki cinsiyet farklılıklarını daraltacak ve kadın girişimciliğini teşvik edecek tedbirler almaya başladığı görülmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, bankaların genellikle küçük ve orta ölçekli işletmelere ve toplumsal cinsiyet sorunları nedeniyle kadınların sahip oldukları işletmelere borç verme konusunda isteksiz oldukları görülmektedir. OECD ülkeleri tarafından kadın girişimciliğini arttırmak amacıyla, kredi garantileri yoluyla banka finansmanına erişimi kolaylaştırmak, garanti edilen miktarları yükseltmek ve

faýdalananlara ek eđitim ve ađ desteđi sađlamak Őeklinde politikalar ũzerinde durulduđu gŕrũlmektedir (OECD, 2017a).

Literatũrde kadın girişimciler ũzerine yapılan araŐtırmalardan bazıları kadınların iş kurma nedenleri ve iÇi sũrdũrmede karŐılaŐtıkları engelleri iÇermektedir. Kadınları girişimci olmaya iten ve ũeken faktŕrler arasında, kadınların eğitim seviyesinin artması, kurumsal hayatta yŕnetim kadrolarına geldikten sonra ilerleyememeleri, rol modellerinin artması ve kadınların girişimci olmalarına yŕnelik devlet politikalarının olduğu bilinmektedir (Soysal, 2010'dan Akt. Kabasakal, Aycan, Varnalı, Başkurt, ve Erdoğan, 2016). Kadınların girişimci olmalarına etki eden en ŕnemli faktŕrler arasında, ailenin ihtiyaĀlarını karŐılama, yeni sosyal iliŐkiler geliştirme yer alırken; karŐılaŐtıkları engellerin kredi ve vergi gibi maddi engeller olduğu gŕrũlmektedir (Ufuk ve Ŗzgen, 2001'den Akt. Kabasakal, ve ark. 2016).

OECD'nin "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet EŞitliği Peşinde Zorlu Mũcadele) Raporunda kadın girişimciliğinin teşvik edilerek, aĀıđın daralması durumunda, ũlkelerdeki ekonomik bũyũmesi sağlanmakta, yeni iş imkânları yaratılmakta ve gelir eşitliği sağlanması mũmkũn olmaktadır. Tahminlere gŕre girişimcilik konusundaki toplumsal cinsiyet aĀıđının ortadan kalkması durumunda kũresel GSYİH'nın % 2 veya 1,5 trilyon USD kadar artabileceği ŕngŕrũlmektedir (Blomquist ve diğerleri, 2014'den Akt. OECD, 2017b).

Girişimcilik faaliyetlerinin bireyler bazında istatistiklerle ŕlĀũmũnde en yaygın kullanılan ŕlĀũtlerinden biri serbest meslektir. OECD ũlkelerinde 2016 yılı serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 17.3 iken, bu oran kadınlarda % 10.2'dir. 2016 yılı işin cinsiyet aĀıđı % 7.1'dir. 2016 yılı ile 2013 yılları arasındaki serbest meslek sahibi erkek oranları ile kadın oranları arasındaki cinsiyet aĀıđı farkı ise % -0.4 oranında gerĀekleŐtiđi gŕrũlmektedir (OECD, 2017b).

Konuyla İlgili Araştırmalar ve Yayınlar

Yurtiçinde yapılan araştırmalar. Bu bölümde, yurtiçinde yapılan toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili araştırmalara yer verilmektedir.

Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum. Türkiye’deki kadınların durumunu, 2013 yılı TÜİK verilerine göre inceleyen rapora göre; okuma yazma bilmeyen veya az okuma yazma bilen kadınların oranı % 20, ilkokul mezunu oranı ise % 48’dir. Bu verilere göre Türkiye’deki kadınların % 68’inin ortaokul mezunu olmadığı görülmektedir. Türkiye’deki kadınların % 28’i çalışmakta, % 72’si çalışmamaktadır. Yine 2014 yılı TÜİK verilerine göre kadınların % 60’ı ücretli işte çalışmakta, % 30’u ise ücretsiz olarak aile işinde çalışmaktadır. Kendi işinde çalışan kadınların oranı % 9 iken, işveren olarak çalışan kadınların oranı ise sadece % 1’dir. Koç Holding ve AÇEV tarafından yürütülen “Ülkem İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekliyorum” projesinde işyerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için bazı öneriler getirilmektedir. Bu öneriler; işe alım aşamasında fırsat eşitliğine özen göstermek, gelişim uygulamalarında ve planlamalarında her iki cinse de eşit fırsat tanımak, “eşit işe eşit ücret” politikasını benimsemek, yazılı, sözlü ve görsel iletişimde cinsiyet eşitliğine özen göstermek ve ayrımcılığı pekiştirici uygulamalardan kaçınmak olarak belirtilmektedir (Koç Holding ve AÇEV, 2015).

Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018. Kavas’ın 08 Mart 2018 Kadınlar Günü tarihli “Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018” konulu araştırması, Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini il bazında detaylı olarak ele almaktadır. Türkiye’deki illeri karşılaştıran ilk çalışma 2014 yılında, ikincisi 2016 yılında ve 2017 yılı verilerinin yer aldığı son araştırma 2018 yılı araştırmasıdır.

Türkiye’deki Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinin belirlenmesinde Türkiye’de il düzeyinde eğitim, işgücüne katılım, sağlık ve belediye meclisinde kadın-erkek oranları olmak

üzere dört temel göstergeden yararlanılmıştır. Endeks değerleri sıfır ile bir aralığındadır. Sıfır değerine yakınlık, kadın ve erkeğin eşit olduğunu, bir değerine yakınlık ise eşitsizliği göstermektedir. Eğitim alanında en az 25 yaş üstü lise mezunu kadın ve erkek oranları kullanılırken, istihdam alanında, kadın ve erkek istihdam oranları, sağlık alanında anne ölüm oranı ile ergen doğurganlık oranı ve temsil oranının belirlenmesinde de Belediye Meclisindeki kadın ve erkek oranları dikkate alınmaktadır. 2018 yılı araştırmasına göre Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğine göre en eşitlikçi ilk on il sırasıyla, İstanbul, Rize, Ankara, Bursa, Tunceli, Bolu, Antalya, Eskişehir, Düzce ve Kocaeli’dir. Eşitsizliğin en yüksek olduğu iller ise Ağrı, Afyon, Yozgat, Niğde, Muş, Iğdır, Bitlis, Kars, Siirt ve Ardahan’dır. En eşitlikçi illere ait toplumsal cinsiyet eşitliği endeks değerleri 0.286 ile 0.336 arasında değişim göstermekte iken, eşitsizliğin en yüksek olduğu illere ait endeks değerleri 0.536 ile 0.606 arasında değişmektedir (Kavas, 2018).

2015 yılına ait verileri kullanarak oluşturulan 2016 yılı raporunda en eşitlikçi ilk on il İstanbul, Bursa, Eskişehir, Ankara, Muğla, İzmir, Yalova, Bolu, Düzce ve Kocaeli’dir. Eşitsizliğin en çok olduğu iller ise 2016 yılı raporuna göre; Bitlis, Muş, Yozgat, Niğde, Afyon, Siirt, Adıyaman, Elazığ, Aksaray, Sivas ve Bingöl’dür (Kavas Urul, 2016). İstanbul her iki raporda da en eşitlikçi il konumunda, ilk sırada yer almaktadır.

Şekil 3’te Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği yerel düzeyde gösterilmektedir. Beyaz renkler 0.4’e eşit ve 0.4’den küçük endekse sahip, düşük eşitsizlik olan illeri, açık turuncu renkler 0.5’e eşit ve 0.5’ten küçük endekse sahip orta eşitsizlik olan illeri ve koyu turuncu renk ile gösterilen iller ise 0.8’e eşit ve 0.8’den küçük eşitsizliğe sahip yüksek eşitsizlik olan illeri göstermektedir (Kavas, 2018).

Kaynak: Kavas, 2018, s. 15. “Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018”.
https://www.tepav.org.tr/upload/files/15204026327.Karsilastirmalarla_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf

Şekil 3 : Yerel düzeyde Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitsizliği (2017 yılı)

Araştırma sonuçlarına göre haritada görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en yoğun olduğu iller çoğunlukla doğu bölgesi illeri olurken, eşitsizliğin en az olduğu iller çoğunlukla batı illeri olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin en az olduğu illerin genellikle Türkiye’de denize kıyısı olan illerde olması dikkat çekmektedir. Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz’e kıyısı olan illerden, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en yüksek olduğu gruba giren il bulunmamaktadır. Orta düzey eşitsizliğe sahip iller ise sadece, Hatay, Aydın, Balıkesir, Edirne, Zonguldak, Kastamonu, Samsun, Ordu’dur. Diğer iller ise en düşük eşitsizliğe sahip iller arasındadır. Aynı araştırmada Türkiye’deki Kadın Güçlendirme Endeksleri il bazında hesaplanmıştır. Kısaca KGI olarak gösterilen Kadın Güçlendirme Endekslerinin eğitim boyutunda, kadınların orta ve yükseköğrenime devam etme düzeyleri, çalışma boyutunda, kadınların iş gücüne katılımı, sağlık boyutunda ergen doğurganlık oranları dikkate alınmıştır. Endeksin temsil boyutu, yerel düzeyde kadının belediye meclisindeki temsil oranını ölçülmüştür. Endeks değerleri bir değerinden büyüktür. Bir değerine yakınlık kadın gücünün düşük olduğunu göstermektedir. 2017 yılı verilerinin yer aldığı kadın güçlendirme endeksine göre kadın gücünün en yüksek olduğu iller sırasıyla, İstanbul, Ankara,

Bursa, Kocaeli, Rize, Eskişehir, Antalya, Bolu, Tekirdağ ve İzmir'dir. Endeks değerleri 4.613 ile 3.650 arasında değişmektedir. Kadın gücünün en düşük olduğu iller ise sırasıyla, Ağrı, Muş, Yozgat, Afyon, Bitlis, Iğdır, Şanlıurfa, Kars, Siirt ve Adıyaman'dır. Endeks değerleri ise 1.317 ile 1.929 arasında değişmektedir (Kavas, 2018). 2015 yılı verilerinin yer aldığı 2016 yılı raporuna göre, kadın gücünün en yüksek olduğu iller İstanbul, Ankara, Muğla, İzmir, Bursa, Tekirdağ, Antalya, Eskişehir, Tunceli ve Kocaeli'dir. Kadın gücünün en düşük olduğu iller ise 2016 yılı raporuna göre, Muş, Ağrı, Bitlis, Siirt, Yozgat, Şanlıurfa, Adıyaman, Niğde, Şırnak, Afyon ve Aksaray'dır (Kavas Urul, 2016).

Şekil 4'te Türkiye'deki 2017 verilerine göre kadın güçlendirme endeksi yerel düzeyde gösterilmektedir. Beyaz renkler 2.3'e eşit ve 2.3'ten küçük endekse sahip, düşük düzeyde kadın güçlendirme endeksine sahip olan illeri göstermektedir. Açık mavi renkler 3'e eşit ve 3'ten küçük endekse sahip, orta düzeyde Kadın Güçlendirme Endeksine sahip olan illeri ve koyu mavi renk ile gösterilen iller ise; 5'e eşit ve 5'ten küçük olan yüksek düzey Kadın Güçlenme Endeksine sahip olan illeri göstermektedir (Kavas, 2018).

Kaynak: Kavas, 2018, s. 23. "Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018".

https://www.tepav.org.tr/upload/files/15204026327.Karsilastirmalarla_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf

Şekil 4 : Yerel düzeyde Türkiye Kadın Güçlendirme Endeksi (2017 yılı)

Türkiye'deki Kadın Güçlendirme Endeksi 2017 yılı sonuçlarına göre, endeksin en düşük olduğu illerin çoğu doğu illeridir. En yüksek olduğu illerin çoğunluğunu ise, batı illeri oluşturmaktadır. Doğu illerinde Tunceli ve Karadeniz Bölgesi'ndeki Artvin, Rize ve Trabzon'un Kadın Güçlendirme Endeksi yüksek düzeyde iken, diğer illerin düşük ve orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Türkiye'de Kadın. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü resmi internet sayfasında yayımlanan "Türkiye'de Kadın" kitabı, Türkiye'deki kadınların durumunu güncel veriler ile ortaya koymaktadır. 2016 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye'de toplam nüfus 79.814.871'dir. Bu nüfusun % 49.8'unu kadınlar, % 50.1'ini erkekler oluşturmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; TÜİK, 2016a).

Türkiye'de okur yazar olmayanlar altı yaş ve üzeri nüfusun % 3.2'sini oluşturmaktadır (TÜİK, 2016a). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2017 yılı sonuçlarına göre; 2.336.847 kişi okuma-yazma bilmemekte olup, bunların 1.977.313'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Okuma yazma bilmeyen kadınların % 81.1'i elli ve üzeri yaş grubundadır. 6-24 yaş grubunda ise okuma yazma bilmeyen 28.531 kadın bulunmaktadır. Altı yaş ve üstü nüfus içerisinde, okur yazar olmayan her on kişiden sekizini kadınlar oluşturmaktadır. Altı yaş ve üstü nüfus içinde kadın okuma yazma bilmeyen oranı % 5.9, okuma yazma bilmeyen erkek oranı ise % 1.1'dir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; TÜİK, 2017).

Türkiye'de 2005/06 yılında % 18.85 olan toplam yükseköğretim net okullaşma oranının 2017/18 öğretim yılında % 45.6'ya yükseldiği görülmektedir. Kadınlar açısından bu oran 2005/06 yılında 17.41 iken 2017/18 öğretim yılında % 47.3'e yükselmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018). 2017/18 yılı itibariyle üniversitede eğitimini sürdüren öğrencilerin % 46'sını, yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin % 39.34'ünü,

doktora programlarına devam eden öğrencilerin ise % 42.5'ini kadınlar oluşturmaktadır (YÖK, 2018 Akt. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018).

Türkiye'deki kadınların istihdam durumu, 15 yaş üstü yaş grubu için, TÜİK'in 2017 yılı verilerine göre, 2005 yılında % 20.7 iken, 2017 yılında % 28.9 oranına yükselmiştir. Kadınların işgücüne katılım oranı % 33.6'dır. Kadın istihdamında, kayıtdışı istihdam oranı 2005 yılında % 64.9 iken, 2017 yılında % 44.6'ya düştüğü görülmektedir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; TÜİK, 2017).

Bir ülkede istihdamdaki mesleki dağılım o ülkenin gelişmişlik, eğitim ve teknolojik gelişim düzeylerini göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde orta ve uzun süreli eğitim sonucunda kazanılan mesleklerin, toplam istihdam içindeki payı yüksektir. Az gelişmiş ülkelerde ise nüfusun önemli bir kısmı yeterli eğitim fırsatlarına ve imkânlarına sahip olmadığı için, ya tarımsal meslek gruplarına ya da az nitelik gerektiren mesleklere sahip olmaktadır. Türkiye'de 2010 yılı sonu itibariyle kadınların tarım ve hayvancılık ile ilgili mesleklerde çalışma oranı % 50.8'dir (Karabıyık, 2012).

Türkiye'de 2017 yılında tarımsal faaliyetlerde çalışan kadınların kayıt dışı çalışma oranı % 94.2'dir. Bu durum, tarımsal faaliyetlerde kayıt dışı çalışmanın daha çok olduğunu ve özellikle ücretsiz aile işçiliğinde yoğunlaştığını göstermektedir. 2017 yılında tarım sektöründe kayıt dışı ücretsiz aile işçisi olarak çalışanların % 21.4'ü erkek, % 78.6'sı kadındır. Kadın istihdamının sektörel dağılımında, hizmet sektöründe % 56.1, tarım sektöründe % 28.3 ve sanayi sektöründe % 15.6 oranında kadın istihdam edildiği görülmektedir. İşteki kadın istihdamı rakamları incelendiğinde, kadınların % 63.4'ü ücretli veya yevmiyeli olarak, % 25.9'u ücretsiz aile işçisi, % 9.4'ü kendi hesabına ve % 1.3'ü oranında da işveren olarak istihdam edildiği görülmektedir. Eğitim durumlarına göre kadın işgücüne katılımında, yükseköğretim düzeyindeki kadınlar % 72.7 oranı ile en fazla orana sahip iken, mesleki veya

teknik lise düzeyindeki kadınların işgücüne katılım oranının % 42.6 ve lise düzeyindeki kadınların işgücüne katılım oranının % 34.3 olduğu görülmektedir Türkiye'deki kadınların işgücüne katılmama nedenleri arasında en fazla gösterilen neden olan ev işleriyle meşgul olma nedeni, 2005 yılında % 67 iken, 2017 yılında % 55.4'e düşmüştür. "Türkiye'de Kadın" kitabında Türkiye'deki kadınların eğitim düzeyi arttıkça, işgücüne katılımın arttığı belirtilmektedir. Kadınların eğitiminde örgün eğitimin yanında becerileri geliştirmeye yönelik yaygın eğitimlere de ihtiyacın olduğu vurgulanmaktadır. Kadınların iş hayatına girmesi veya devam etmesi konusunda Türkiye'deki kanunlarda cinsiyete dayalı ayrımcılık yoktur. Ancak bazı iş ve meslek dallarının toplumsal cinsiyet yargıları nedeniyle kadınlara uygun olarak görülmemesi, görevlerin dağılımında adil davranılmaması ve kriz dönemlerinde önce kadınların işten çıkarılması gibi bazı ayrımcılıklar ile karşı karşıya kaldığı vurgulanmaktadır. Tarım sektöründeki kadınlar, çoğunlukla ücretsiz aile işçisi konumunda olmaları nedeniyle, gelir elde etmemekte veya daha az gelir elde etmektedir. Çalışma hayatına giren kadınların, ailede hasta, yaşlı ve çocuk bakımı gibi sorumluluklarını, eşi veya devlet tarafından kurulan kreş, gündüz bakımevi gibi kurumlar ile paylaşması gerektiği, ancak tüm çabalara rağmen kreş, gündüz bakımevi gibi kurumlarının sayısının yeterli olmadığı vurgulanmaktadır (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018).

Yapılan diğer araştırmalar. Türkiye'de yapılan bir araştırmada, PISA sonuçları açısından ülkelerin eğitilmiş olmayan nüfus yapısı araştırılmıştır. Bu araştırmada, PISA'da en yüksek başarı gösteren ülkeler ile en düşük başarı gösteren ülkelerin ilköğretim düzeyinde okul dışında kalan çocuk nüfusu analiz edilmiştir. Okul dışında kalan çocuk, okul çağ nüfusunda olmasına karşın okula gidemeyen veya devam edemeyen çocukları göstermektedir (Dekkers & Claassen, 2001'den Akt. Maya, 2013a). Araştırmada incelenen ülkelerden Finlandiya'da ilköğretim kademesinde okul dışında kalan çocuk nüfusu 8.000'dir. Bu nüfusun

yarısını kızlar, yarısını erkekler oluşturmaktadır. Güney Kore’de okul dışında kalan çocuk nüfusu 35.000’dir. Bu nüfusun 11.000’ini erkekler, 24.000’ini kızlar oluşturmaktadır. Yeni Zelanda’da ilköğretim kademesinde okul dışında kalan çocuk nüfusu 1.800’dür. Erkeklerin nüfusu 1.200 iken kızların nüfusu 600’dür. Türkiye’de ise ilköğretim kademesinde okul dışında kalan nüfus, 162.000’dir. Bu nüfusun 59.000’ini erkekler, 103.000’ini kızlar oluşturmaktadır. Bu sonuçlara göre Türkiye’de ve Güney Kore’de kız çocuklarının eğitime erişmesinde erkeklere göre daha dezavantajlı olduğunu görülmektedir (UIS, 2011’den Akt. Maya, 2013a).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün 2014 yılında yaptığı “Türkiye’de Kadın İşgücü Profili ve İstatistiklerinin Analizi” konulu çalışmada, eğitim durumuna göre kadınların işgücüne katılım oranları incelenmiştir. 2013 yılında bir okul bitirmeyen kadınların işgücüne katılım oranı % 18.5, ilköğretim seviyesinde % 27.3’tür. Lise düzeyinde kadınların işgücüne katılım oranı % 35 ve yüksekokul ile üniversite düzeyinde ise işgücüne katılım oranı % 72.2’dir. Yapılan bu araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de eğitim seviyesi ilerledikçe, kadınların işgücüne katılım oranları artmaktadır. (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014).

Maya (2013b) tarafından “Türk Eğitim Sistemindeki Cinsiyet Eşitsizliklerinin Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırılması” çalışmasında, 27 Avrupa Birliği (European Union [AB]) üyesi ülkeler ile Türkiye’deki tüm eğitim kademelerindeki brüt okullaşma oranları ile ilköğretimden yükseköğretime kadar kızlardan beklenen eğitim süreleri ve cinsiyet eşitliği endekleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Türkiye’de eğitimin tüm kademelerinde kızların brüt okullaşma oranları, cinsiyet eşitliği endeksi ve ilköğretimden yükseköğretime kadar kızlardan beklenen eğitim süresi bakımından AB ülkelerinin gerisinde olduğu görülmüştür. 2009 yılı verilerine göre AB üyesi Estonya, Finlandiya ve Türkiye’deki brüt

okullaşma oranları, cinsiyet eşitliği endeksleri ve ilköğretimden yükseköğretime beklenen eğitim süreleri Tablo 3'te sunulmaktadır (Maya, 2013b).

Tablo 3

Estonya, Finlandiya ve Türkiye’de Cinsiyete Göre Brüt Okullaşma Oranları, Cinsiyet Eşitliği Endeksi ve Beklenen Eğitim Süresi (2009 Yılı)

Ülke	Erkek (%)	Kız (%)	Cinsiyet eşitliği endeksi (2009 Yılı)	Beklenen eğitim süresi (Yıl)
Estonya	İlköğretim 101	İlköğretim 99	İlköğretim 0.99	Erkek 14.7 Kız 16.8
	Ortaöğretim 98	Ortaöğretim 101	Ortaöğretim 1.03	
	Yükseköğretim 48	Yükseköğretim 80	Yükseköğretim 1.69	
Finlandiya	İlköğretim 98	İlköğretim 97	İlköğretim 0.99	Erkek 16.2 Kız 17.4
	Ortaöğretim 106	Ortaöğretim 112	Ortaöğretim 1.05	
	Yükseköğretim 82	Yükseköğretim 101	Yükseköğretim 1.23	
Türkiye	İlköğretim 101	İlköğretim 98	İlköğretim 0.97	Erkek 12.4 Kız 11.2
	Ortaöğretim 87	Ortaöğretim 77	Ortaöğretim 0.89	
	Yükseköğretim 43	Yükseköğretim 34	Yükseköğretim 0.78	

Kaynak: UNESCO Institute for Statistics database, (UIS, 2011)’dan Akt. Maya, (2013b).

Estonya, Finlandiya ve Türkiye’deki brüt okullaşma oranları incelendiğinde, sadece ilköğretim kademesinde cinsiyet eşitliği endeksine göre Estonya ve Finlandiya’da cinsiyet açığı vardır. Diğer eğitim kademelerinde cinsiyet açığı bulunmamaktadır. Türkiye’de ise tüm eğitim kademelerinde cinsiyet açığının olduğu görülmektedir. Ortaöğretim kademesinde Türkiye’deki brüt okullaşma oranları erkekler için % 87 iken, kızlarda % 77’dir. Cinsiyet açığı ise 0.89’dur. Bu oran ortaöğretim kademesinde cinsiyet açığı bulunmayan diğer ülkelere göre oldukça fazladır. Yükseköğretim kademesindeki brüt okullaşma oranları incelendiğinde, Estonya’daki erkek okullaşma oranı % 48 iken kız okullaşma oranı % 80’dir. Estonya’da

kızların yükseköğretim okullaşma oranları yaklaşık olarak erkeklerin iki katıdır. Finlandiya’da da kızların yükseköğretim kademesindeki okullaşma oranları erkeklere göre fazladır. Türkiye’de ise erkeklerin yükseköğretim brüt okullaşma oranı % 43 iken, kızların okullaşma oranı % 34’dür. Cinsiyet açığı ise 0.78’dir. Türkiye’de 2009 yılı brüt okullaşma oranlarına göre; yükseköğretimde okullaşma oranı diğer ülkelere göre çok düşüktür. İlköğretimden yükseköğretime beklenen eğitim süresi, Estonya ve Finlandiya’da kızlarda daha fazla iken, Türkiye’de erkekler için daha fazladır. Estonya’da erkeklerde 14.7 yıl, kızlarda 16.8 yıldır. Finlandiya’da erkeklerde 16.2 yıl, kızlarda 17.4 yıldır. Türkiye’de ise erkeklerde 12.4, kızlarda 11.2 yıldır (UNESCO, 2011’den Akt. Maya, 2013b).

Maya (2016) tarafından “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı Sonuçlarına Göre Ülkelerin Başarılarını Etkileyen Eğitsel Göstergeler” konulu çalışmada, ülkelerin eğitim durumuna göre cinsiyet oranları ile cinsiyet eşitliği endeksleri verilmektedir. UNESCO 2012 yılı verileri kullanılmıştır. Araştırmada sunulan tablolardan yararlanılarak, PISA’da başarılı olan ülkelerin eğitim durumuna göre brüt okullaşma oranları Tablo 4’te, eğitim durumuna göre cinsiyet eşitliği endeksleri Tablo 5’te sunulmaktadır. Japonya için okul öncesi döneme ait verilere ulaşılamadığı için tabloda “-” şeklinde gösterilmektedir (Maya, 2016).

Tablo 4

Eğitim Durumuna Göre Cinsiyet Oranları (2012 yılı)

Ülke	Okul Öncesi Eğitim Erkek %	Okul Öncesi Eğitim Kız %	İlköğretim Erkek %	İlköğretim Kız %	Yükseköğretim Erkek %	Yükseköğretim Kız %
Estonya	96	96	100	100	47	79
Finlandiya	68	68	99	99	85	103
Güney Kore	118	119	106	109	119	86
Japonya	-	-	103	103	63	56
Yeni Zelanda	91	95	101	101	67	99

Kaynak : UNESCO Institute for Statistics Data Base. (UIS, 2012)’dan Akt. Maya, (2016).

Tablo 4'te ülkelerin eğitim durumlarına göre brüt okullaşma oranları cinsiyete göre gösterilmektedir. Okul öncesi okullaşma oranlarında verilerine ulaşılabilen ülke oranları incelendiğinde, 2012 yılı UNESCO verilerine göre, kız öğrencilerin brüt okullaşma oranının erkeklerden fazla olduğu ülkeler, Yeni Zelanda ve Güney Kore'dir. İlköğretim okullaşma oranlarına göre Güney Kore'nin kız öğrenci oranı erkek öğrenci oranından fazladır. Yükseköğretim okullaşma oranında ise, Güney Kore ve Japonya'nın kız öğrenci okullaşma oranı, erkek öğrenci oranına göre çok düşüktür. Estonya, Finlandiya ve Yeni Zelanda'da kız öğrencilerin okullaşma oranı, erkek öğrenci oranından fazladır. Tüm öğretim kademelerindeki kız ve erkek oranlarına baktığımızda, kız ve erkek oranları arasındaki farkın yükseköğretim kademesinde fazla olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 5

Eğitim Durumuna Göre Cinsiyet Eşitliği Endeksi (2012 yılı)

Ülke	Okul Öncesi Eğitim Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GPI)	İlköğretim Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GPI)	Yükseköğretim Cinsiyet Eşitliği Endeksi (GPI)
Estonya	1.00	1.00	1.70
Finlandiya	1.00	1.00	1.22
Güney Kore	1.01	1.00	0.72
Japonya	-	1.00	0.89
Yeni Zelanda	1.04	1.00	1.46

Kaynak : UNESCO Institute for Statistics Data Base. (UIS, 2012)'dan Akt. Maya, (2016).

Tablo 5'te PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda'nın eğitim durumları ile UNESCO 2012 yılı verilerine göre hazırlanan cinsiyet eşitliği endeksleri gösterilmektedir. Endeksler incelendiğinde, cinsiyet eşitliklerinin en fazla olduğu eğitim kademesinin yükseköğretim kademesi olduğu görülmektedir. Güney Kore ve Japonya'da endeksin düşük, diğer ülkelerde yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği endekslerinin belirlenmesinde kullanılan, ülkelerdeki okullaşma oranları ile ilgili yurt içinde yapılan bir araştırmaya göre, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, eğitimde cinsiyet eşitsizliklerinin okullaşma oranlarına etkisi incelenmiştir. Araştırmada gelişmiş ülke örneklemini Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İsviçre, Kanada ve Norveç; gelişmekte olan ülke örneklemini Bulgaristan, Brezilya, Güney Afrika, Hindistan, Malezya, Meksika, Polonya, Romanya, Rusya ve Türkiye oluşturmuştur. Araştırmada panel regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, cinsiyet eşitsizliği endeksine göre, okullaşma oranına etkisi açısından farklı sonuçlar elde edilmiştir. Gelişmiş ülkeler için cinsiyet eşitsizliği arttıkça, okullaşma oranının % 9.5 oranında azaldığı, gelişmekte olan ülkelerde % 49.8 oranında azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, gelişmekte olan ülkelerde cinsiyet eşitsizlikleri arttıkça, okullaşma oranları daha fazla düşüş göstermektedir (Yaşar, 2018).

Yurtdışında yapılan araştırmalar. Bu bölümde yurtdışında yapılan, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili araştırmalar hakkında bilgi verilmektedir.

The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle. OECD tarafından 04 Ekim 2017 tarihinde yayımlanan rapora göre toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sosyal ve ekonomik yaşamın her alanında devam ettiği vurgulanmaktadır. Yapılan araştırmaya göre, OECD ülkelerinde genç kadınların genellikle genç erkeklerden daha fazla eğitim aldığı, ancak ücretli işte erkeklere göre daha az çalıştığı görülmektedir. Anneliğin kadınların kariyerleri ile ücretli işte çalışmalarını etkilediği ve ilerleyen yaş ile kadın ile erkek arasındaki cinsiyet boşluklarının arttığı vurgulanmaktadır. Rapora göre kadınlar girişimci olma eğilimindedirler ancak yine kamu ve özel iş hayatında liderlik pozisyonlarında yetersiz temsil edilmektedir. Genel olarak bu rapor, eğitim, istihdam, girişimcilik ve kamu hayatındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine yer vermektedir. OECD ülkelerinde son on yılda genç kadınların iş hayatında

katılımı erkeklerin oranına yaklaşırsa da, genellikle bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanı olarak adlandırılan STEM alanlarında daha az temsil edildiği görülmektedir. Ayrıca kadınlar erkeklere göre daha az kazanmaktadır. OECD ülkelerinde kadınların eğitime katılımı genellikle erkeklerin katılımından daha fazladır. Ancak kadınların istihdam, girişimcilik ve kamu hayatına katılımında cinsiyet boşlukları hala devam etmektedir. Uygulanan kamu politikaları, bu boşluklar ile eşitsizlikleri sona erdirmek için yeterli olmamakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin peşindeki zorlu mücadele hala devam etmektedir (OECD, 2017b).

Global Entrepreneurship Monitor. Küresel Girişimcilik Monitörü (Global Entrepreneurship Monitor) Küresel Girişimcilik Araştırma Derneği tarafından yayımlanan bir rapordur. Bu raporda iki anket kullanılmaktadır. Birincisi Yetişkin Nüfus Anketi, diğeri ise Ulusal Uzman Anketi'dir. Yetişkin Nüfus Anketi girişimci tutumlarını ve bireylerin beklentilerini inceler. Ulusal Uzman Anketi ise, girişimcilik çerçevesi koşullarını inceler (GERA, 2018).

Küresel Girişimcilik Monitörü 2017 ve 2018 yılı girişimcilik seviyelerinin küresel ölçekte istikrarlı veya yükselişte olduğunu ve fırsat odaklı girişimciliğin hâkim olduğunu belirtmektedir. Dünya nüfusunun % 68'ini ve dünya GSYİH'sının % 86'sını kapsayan 2017/18 Küresel Girişimcilik Monitörü anketine elli dört ülke katılmıştır. Katılan ülkeler arasında, Estonya, Japonya ve Güney Kore de bulunmaktadır. Raporda yer alan girişimcilik konusundaki toplumsal eşitlik iki kategoride incelenmektedir. Birincisi iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların, erkeklere oranıdır. Diğeri ise kadın erkek fırsat oranıdır. Estonya 2017/18 Küresel Girişimcilik Monitörüne göre, cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların erkeklere oranına göre, 54 ülke içerisinde 0.59 puan ile 40'ncı sırada yer almaktadır. Kadın erkek fırsat oranına göre ise 0.96 puan ile 21'nci sırada yer almaktadır. Güney Kore'nin cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların, erkeklere

oranına göre küresel girişimcilik sıralaması 0.66 puan ile 29'uncu sıradadır. Kadın erkek fırsat durumuna göre ise, 1.05 puan ile 54 ülke içerisinde 4'üncü sıradadır. Japonya'nın 2017/18 Küresel Girişimcilik Monitörüne göre, cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların erkeklere oranına göre, 0.44 puan ile 50'inci sırada yer alırken, kadın erkek fırsat durumuna göre, 1.02 puan ile 11'inci sırada yer almaktadır (GERA, 2018). Japonya'daki kadınların iş sahibi veya yöneticisi olma konusunda cinsiyet açığının yüksek olduğu görülmektedir.

Global Entrepreneurship Index 2018. Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Enstitüsü (The Global Entrepreneurship and Development Institute [GEDI]) tarafından 2018 yılında hazırlanan Global Entrepreneurship Index 2018'de (Küresel Girişimcilik Endeksi 2018) 137 ülke verileri yer almaktadır. Karşılaştırma yapılan PISA'da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ile Türkiye verileri bu raporda yer alırken, Yeni Zelanda verilerine ulaşılamamıştır. Küresel Girişimcilik Endeksi 2018 yılı sonuçlarına göre sırasıyla şöyle oluşmuştur. Finlandiya 67.9 puan ile 137 ülke içerisinde 12'inci sırada, Estonya 54.8 puan ile 23'üncü sırada, Güney Kore 54.2 puan ile 24'üncü sırada, Japonya 51.5 puan ile 28'inci sırada ve Türkiye 44.5 puan ile 37'inci sırada yer almaktadır (GEDI, 2018).

Bölüm III: Yöntem

Bu araştırmada PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarında incelenmektedir. Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalara yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmaktadır. Nitel araştırma, doğal ortamda olayları ve algıları olduğu gibi, gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya koymak olarak tanımlanmaktadır. Sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana çıkaran nitel araştırma, elde edilen verilerden yola çıkarak daha önceden fark edilmeyen sonuçları açıklamak olarak da tanımlanmaktadır. Doküman incelemesi tekniği ise; araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmada doküman analizi, bir veri toplama yöntemi olarak kullanılarak kitaplar, dergiler, periyodik yazılı kaynaklar, istatistikler, web siteleri, raporlar, makaleler, tezler vb. kaynaklardan yararlanılmıştır. Bu araştırmada özellikle OECD’nin 04 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu dikkate alınmıştır. Ayrıca OECD’nin, bu konu ile ilgili yayınlamış olduğu diğer raporlar ile araştırma problemi ile ilgili yayınlanan resmi istatistikler ve resmi raporlara başvurulmuştur. Araştırmada karşılaştırma yapılarak, toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye karşılaştırılmıştır. Ülkeler arasındaki benzerliklere ve farklılıklara yer verilmiştir. Karşılaştırmalı ve uluslararası eğitim bilimi, ülkelerin eğitim sistemlerinin zayıf

ve güçlü yönlerini tespit edip, geleceğe yönelik gelişimini ve değişimini sağlamaya yardımcı olmaktadır (Broadfoot, 2000'den Akt. Ada ve Baysal). Ayrıca karşılaştırmalı eğitim, ülkelerin eğitim sistemlerinde yer alan problemleri ve bu problemlerin nedenlerini farklı ülkelerdeki benzer etkenlere dayalı olarak inceleyen bir araştırma alanıdır (Phillips ve Schweisfurth, 2014'den Akt. Maya ve Yılmaz, 2018).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2012 yılı PISA'ya katılan 65 ülke ve 2015 yılı PISA'ya katılan 72 ülke oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örneklemesi, araştırmalara hız ve pratiklik kazandıran ve araştırmacının erişebileceği kaynaklardan yararlandığı bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Buna göre araştırmanın örneklemini, 2012 ve 2015 yılı PISA'ya katılan OECD ülkelerinden, katıldıkları fen okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı ve okuma becerileri değerlendirmelerinden, OECD ortalamasının üstünde puan alarak başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında doküman incelemesi tekniği kullanılmaktadır. Araştırmada ilk olarak PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Türkiye ile ilgili OECD'nin 04 Ekim 2017 tarihinde yayımladığı "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu baz alınarak toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili inceleme yapılmıştır. Araştırmada farklı kaynaklara yer vermek amacıyla, Dünya Ekonomi Formu'nun Kasım 2017 tarihinde yayımladığı "2017 Küresel Cinsiyet Eşitliği Raporu" da incelenmiştir. Daha sonra PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile ilgili tüm mevcut

kayıt, belgelerden, yürürlükte olan mevzuatlardan, tez, dergi, makale, kitap, rapor ve istatistikler gibi bilimsel kaynaklardan yararlanılarak, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili araştırma yapılmıştır. Ayrıca UNESCO, OECD, EURYDICE, NCEE gibi, ülkelerin eğitim sistemleri ile ilgili bilgiler veren, uluslararası internet sitelerine ve yabancı literatürdeki kaynaklara ulaşmak için veri tabanlarına başvurulmuştur. Son olarak Türkiye’deki cinsiyet eşitliği ile ilgili mevcut kayıt ya da belgelerden, yürürlükte olan mevzuatlardan, araştırma, rapor, tez, kitap, dergi, makale gibi bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniği; elde edilen verileri daha önceden belirlenen temalara göre özetlemek ve yorumlamak olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca bu araştırmada elde edilen nitel verilerin nicelleştirilmiş hali, yüzdelik hesaplamaları kullanılmaktadır. Nitel verilerin nicelleştirilmesi, görüşme, gözlem ve doküman incelemesinden elde edilen verilerin belirli aşamalardan geçirilerek sayılara ve rakamlara dönüştürülmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel verilerin yüzde anlamında ifade edilmesi ise; araştırmaya katılan bireylerin, araştırma verisi içerisinde saptanan tema veya kategorilere ne derece katıldıklarını göstermektedir (Tutty, Rothery & Grinnell, 1996’dan Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda araştırmada, öncelikle PISA’da başarılı olan ülkelere Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından eğitim, istihdam ve girişimcilik durumları incelenmiştir. Sonrasında OECD tarafından yayımlanan “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda yayımlanan tablolardan yararlanılarak araştırma problemi ve alt problemlerine uygun tablolar ve grafikler hazırlanarak ülkelerin durumları karşılaştırılmalı olarak analiz edilmiştir. Ülkeler arasındaki benzerliklere ve farklılıklara yer verilerek, ülkeler arasında

karşılaştırmalarda, yüzdelerle değerleri ile ülke sıralamaları tablolandırılarak sunulmuştur. Araştırmada hazırlanan tablo ve grafiklerin büyük bir çoğunluğunu “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporu verileri oluşturmasının yanında, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yurtiçinde ve yurt dışında yayımlanan diğer rapor verilerine de yer verilmiştir. Eğitim, istihdam ve ekonomiye katılım konusunda Dünya Ekonomi Formu tarafından yayımlanan “The Global Gender Gap Report 2017” (Küresel Cinsiyet Boşluğu 2017 Raporu) verileri, girişimcilik konusunda da, “Global Entrepreneurship Index” (Küresel Girişimcilik Endeksi) verileri karşılaştırma için kullanılmıştır.

Bölüm IV: Bulgular

Bu araştırmada PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarında incelenmektedir. Bu bölümde araştırmanın problem durumu ve alt problemleri ile ilgili, elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de *Eğitim* Durumu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?

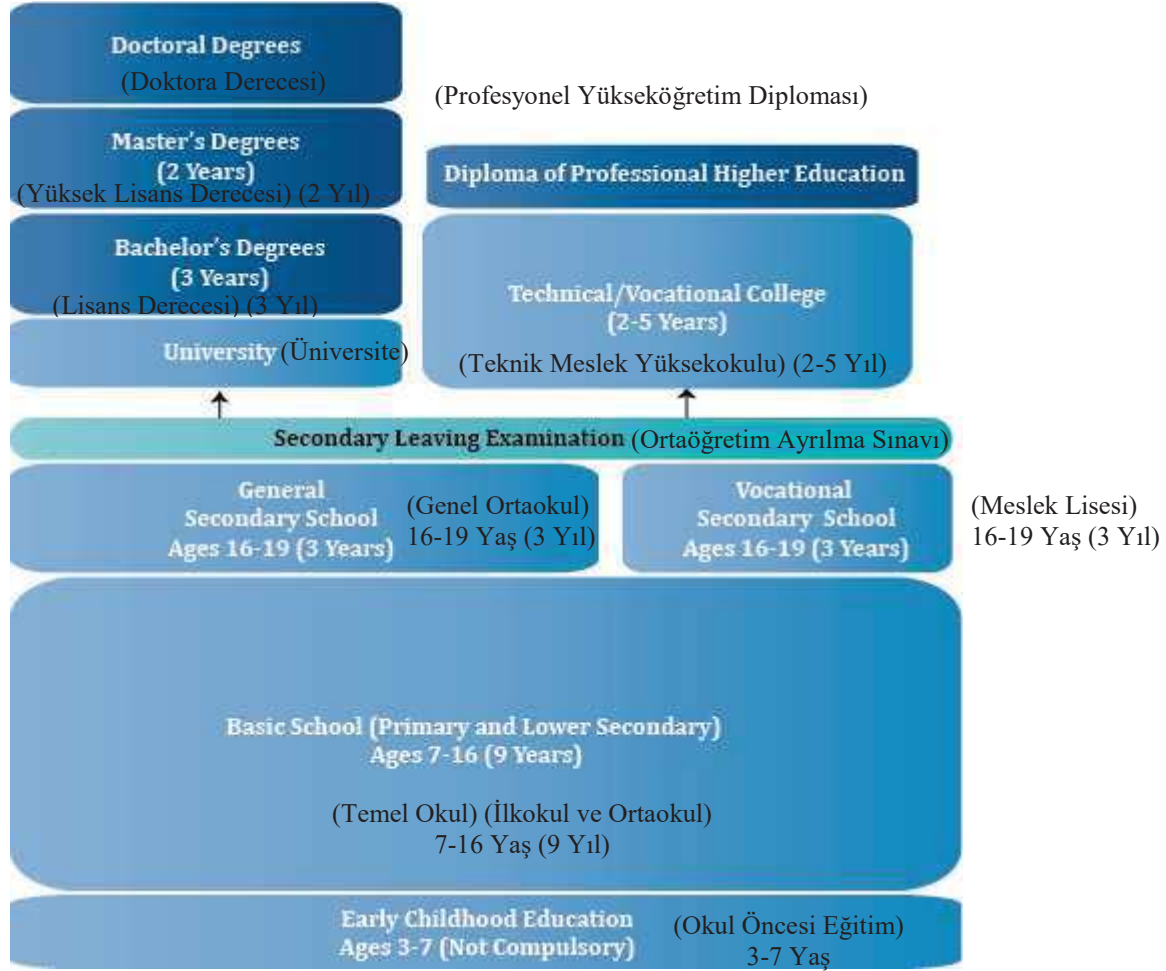
Estonya ve eğitim sistemi. Estonya, Doğu Avrupa’da bulunan, batı ve kuzeyde Baltık Denizi, güneyde Letonya ve doğuda Rusya Federasyonu ile sınırları olan bir ülkedir. Başkenti Tallinn’dir. Resmi dili Estonya dilidir. Nüfusu 1.340.127 milyon kişidir (01 Ocak 2010) ve nüfusun % 69.4’ü kentsel bölgelerde, % 30.6’sı kırsal alanlarda yaşamaktadır (Manolova, 2015).

Estonya’da temel eğitim ücretsizdir. Ülkenin eğitim politikası yaşam boyu eğitim olanağını sağlamak, eğitim sürecinde edinilen bilgi ve becerilerle toplumun yaşam kalitesini yükselterek, öğrenen topluma dönüştürmektir. Temel eğitim kişinin ahlaki, duygusal ve fiziksel gelişiminin yanında genel kültür seviyesini geliştirerek, onları sosyal hayata adapte etmeyi amaçlamaktadır (Estonya Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2007a’dan Akt. Manolova, 2015).

Estonya’nın PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 521, fen okuryazarlığı puanı 541 ve okuma becerileri puanı ise 516’dır. PISA 2012 yılı OECD ortalamasına baktığımızda, matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496’dır. Estonya’nın PISA 2015 yılı puanları ise matematik okuryazarlığı 520, fen okuryazarlığı 534 ve okuma becerileri puanı 519’dur. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı

493'tür (MEB, 2015 ve MEB, 2016). Estonya, 2015 yılı PISA'da matematik okuryazarlığında 9'uncu, fen okuryazarlığında 3'üncü ve okuma becerilerinde 6'ncı olmuştur (TÜİK, 2016b; OECD, 2018b).

Estonya eğitim sistemine ait eğitim şeması Şekil 5'te gösterilmektedir.

Kaynak: <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/>

Şekil 5. Estonya eğitim sistemi şeması.

Okul öncesi eğitim. Estonya'da zorunlu olmayan okul öncesi eğitim, yerel ve özel eğitim kurumlarında verilmektedir. Okul öncesi eğitimin amacı, çocukların yaş, cinsiyet ve özel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal

gelişimlerine yardımcı olmaktır. Çevreye duyarlı çocuklar yetiştirmek okul öncesi eğitimin bir diğer amacıdır (Estonya Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2004'den Akt. Manolova, 2015).

2011 yılı OECD eğitim verilerine göre Estonya'da okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 86, dört yaş okullaşma oranı % 90 ve beş yaş okullaşma oranı % 90'dır (Aktan ve Akkutay, 2014). OECD 2016 yılı verilerine göre üç yaş okullaşma oranı % 90, dört yaş okullaşma oranı % 92 ve beş yaş okullaşma oranı % 93'tür (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Estonya'da okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 4 puan, dört yaş okullaşma oranında, % 2 puan ve beş yaş okullaşma oranında % 3 oranında artış olmuştur.

İlköğretim. Estonya'da temel eğitim iki kademedен oluşmaktadır. Temel eğitimin birinci kademesi olan ilköğretim 6 yıldır ve 7-12 yaş grubu çocukları kapsamaktadır. Zorunlu olan ilköğretim devlet, özel ve yerel eğitim kurumlarında verilmektedir (Estonya Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2007b'den Akt. Manolova, 2015).

Ortaöğretim. Estonya'da ortaöğretim temel eğitimin birinci kademesi ve ortaöğretimin birinci aşaması olarak üç yıldır. 13 ile 15 yaş grubu çocukların eğitimini kapsamaktadır. Ortaöğretimin ikinci kademesi olan lise ve meslek lisesi eğitimi üç yıldır ve 16-18 yaş grubu gençleri kapsamaktadır. Ortaöğretimin birinci kademesi zorunlu, ikinci kademesi ise zorunlu değildir. Estonya'da zorunlu eğitim yaş grubu olan 7-16 yaş grubu çocukların okula devamı yerel yönetimlerin sorumluluğunda, öğrencilerin ödevleri ise velilerin sorumluluğundadır (Estonya Milli Eğitim ve Bilim Bakanlığı, 2007b; Estonya Eğitim Sistemi, 2007'den Akt. Manolova, 2015). Estonya'da 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 88.9'dur. 38 OECD ülke arasında 8'inci sıradadır (OECD, 2018c).

Yükseköğretim. Estonya’da yükseköğretim sistemi akademik ve mesleki eğitim veren üniversiteler ile meslek yüksekokullarından oluşmaktadır. Devlet ve özel öğretim kurumları tarafından eğitim verilmektedir. Yükseköğretime girişin ilk şartı ortaöğretim diplomasına sahip olmaktır. Estonya’da yükseköğretim kurumları girişte kendi özel şartlarını belirleyebilmektedir. Mesleki eğitimde de olduğu gibi, Estonya’da yükseköğretim kurumları devletin talebi üzerine öğrenci alabilmektedir. Devlet tarafından finanse edilecek yükseköğretim, ulusal ihtiyaçlara göre yapılmaktadır. Devlet tarafından finanse edilen öğrencilerin % 15’i mühendislik, % 14.8’i fen edebiyat, % 13’ü sosyal bilimler ve sanat ve % 9’u eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik programlarında eğitim almıştır (Estonian Ministry of Education and Research, 2011’den Akt. Manolova, 2015).

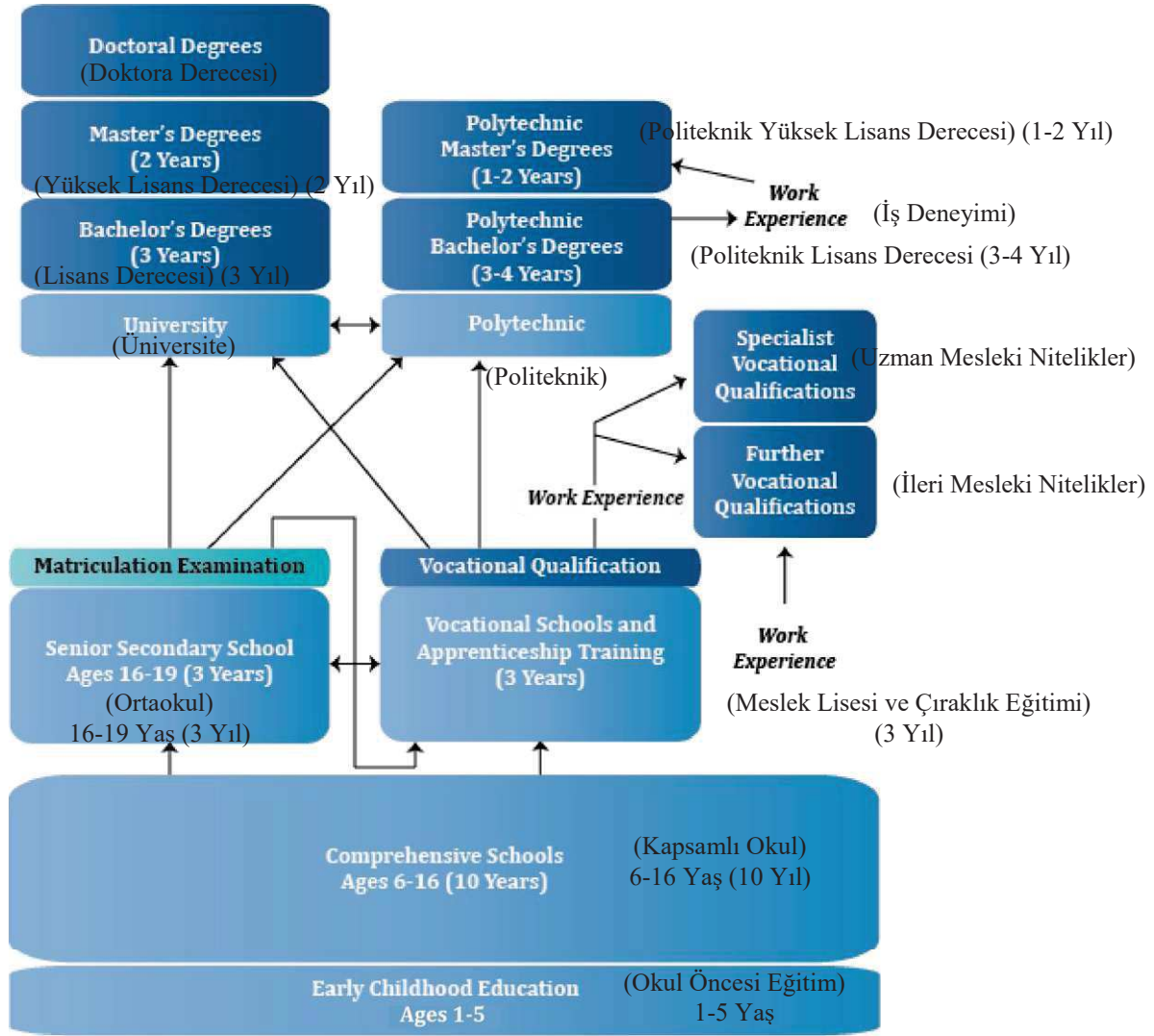
“The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliğini ölçmek için kullanılan lisans mezunlarındaki kadın oranı Estonya için belirtilmemiştir. OECD internet sayfasında 12 Şubat 2018 tarihinde bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı, 2014 yılı için, % 46 olarak belirtilmektedir. İnternet sayfasına 17 Kasım 2018 tarihinde erişim sağlandığında, verilerde güncelleme yapıldığı ve 2015 yılı verilerine yer verildiği görülmektedir. Güncellenen son verilere göre STEM mezunu kadınların oranı, % 38.6’dır. Estonya’da yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında erkeklerin oranının % 30.7, kadınların oranının % 51 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kademesinde Estonya’da cinsiyet açığı bulunmamaktadır (OECD, 2017b).

Finlandiya ve eğitim sistemi. Finlandiya, Kuzey Avrupa’da Baltık Denizi kıyısında bulunan bir Kuzey Avrupa ülkesidir. İskandinavya yarımadasındadır. Başkenti Helsinki’dir. Kuzeyde Norveç, batıda İsveç ve doğuda Rusya yer almaktadır. Nüfusu (2009 yılı tahmini) 5.34 milyondur. Resmi dilleri, Fince ve İsveççe’dir (Bakioğlu ve Elverici, 2013).

Finlandiya Eğitim Sisteminin genel amacı; öğrencilerin hayat boyu gelişimlerini desteklemektir. Onlara hayatla ilgili gereken bilgi ve becerileri kazandırmak olarak da tanımlanmaktadır. Ayrıca ülke çapında eğitimde eşitliği sağlamak ve bunu korumak da Finlandiya Eğitim Sisteminin amaçları arasında yer almaktadır (Basic Education Act of Finland, 1998'den Akt. Bakioğlu ve Elverici, 2013).

Finlandiya'nın PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 519, fen okuryazarlığı puanı 545 ve okuma becerileri puanı ise 524'dır. PISA 2012 yılı OECD ortalaması, matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496'dır. Finlandiya'nın PISA 2015 yılı puanları ise matematik okuryazarlığı 511, fen okuryazarlığı 531 ve okuma becerileri puanı 526'tır. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı 493'tür (MEB, 2015 ve MEB, 2016). Finlandiya, 2015 yılı PISA'da matematik okuryazarlığında 13'üncü, fen okuryazarlığında 5'inci ve okuma becerilerinde 4'üncü olmuştur (TÜİK, 2016b; OECD, 2018b).

Finlandiya eğitim sistemi şeması Şekil 6'da gösterilmektedir.

Kaynak: <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/>

Şekil 6. Finlandiya eğitim sistemi şeması.

Okul öncesi eğitim. Finlandiya’da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak okul öncesi eğitime katılım oranı yüksektir. 2011 yılı OECD eğitim verilerine göre Finlandiya’da okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 49, dört yaş okullaşma oranı % 57 ve beş yaş okullaşma oranı % 67’dir (Aktan ve Akkutay, 2014). OECD 2016 yılı verilerine göre üç yaş okullaşma oranı % 73, dört yaş okullaşma oranı % 79 ve beş yaş okullaşma oranı % 84’tür (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Finlandiya’da okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 24, dört yaş okullaşma

oranında, % 22 ve beş yaş okullaşma oranında % 17 oranında artış olmuştur. Okul öncesi eğitimin amacı, çocukların ihtiyaçlarını ve bakımını karşılamak, çocuklardaki sosyal ve öğrenme becerileri arasındaki farkları eşitlemek ve hayat boyu öğrenmeyi desteklemektir. Okul öncesi eğitimden tüm çocuklar faydalanabilmektedir ve eğitim ücretsizdir (Certel, 2013).

İlköğretim. Finlandiya’da ilköğretim zorunludur. Yedi yaşına gelen çocuklar ilköğretime başlar. İlköğretimin temelini oluşturan değerler, insan hakları, eşitlik ve demokrasidir. Finlandiya’da ilköğretimde çocuklara topluma karşı sorumlulukları, hak ve özgürlükleri öğretilir. Kızlar ile erkeklere toplumda, iş hayatında ve aile yaşamında eşit hak ve sorumluluklarla hareket etme becerisi vererek, eşitliği sağlamaya çalışılır. Topluluk ve eşitlik hisleri güçlendirilir. Ayrıca eleştirel değerlendirme yaparak, hayata bakış açısını ve eylem tarzlarını yenilemeleri için yetenekler geliştirilir (Certel, 2013).

Ortaöğretim. Finlandiya’da ortaöğretim üç yıldır. 16 ve 19 yaş arası öğrencilerin eğitimini kapsamaktadır. Finlandiya’da 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 87.9’dur. Finlandiya 38 OECD ülke arasında 10’uncu sırada yer almaktadır (OECD, 2018c).

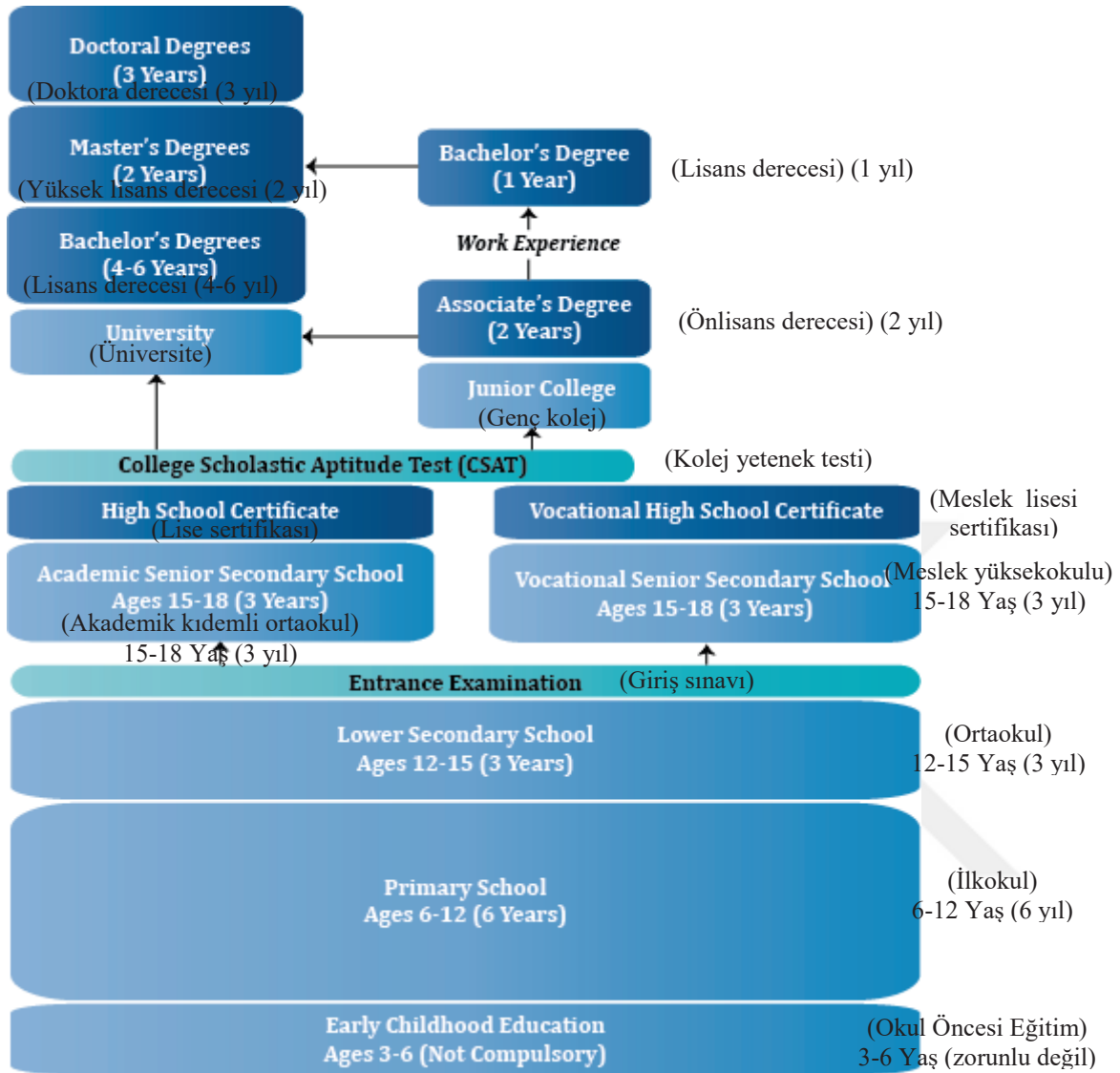
Yükseköğretim. “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda Finlandiya’da lisans mezunlarındaki kadın oranı 2014 yılı için, % 59.5’tir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı, 2014 yılı için % 42.6, iken 2015 yılı verilere göre STEM mezunu kadınların oranı % 23.8’dir. Finlandiya’da yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde, erkeklerin % 32.6, kadınların oranınının % 48,9 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kademesinde Finlandiya’da cinsiyet açığı bulunmamaktadır (OECD, 2017b).

Güney Kore ve eğitim sistemi. Güney Kore Doğu Asya’da bir ülkedir. Güney Kore’nin komşu devletleri batısında Çin, doğusunda Japonya, kuzeyinde Kuzey Kore ve

güneyde Tayvan'dır. Ülkenin başkenti Seul'dur. 2011 yılı nüfusu yaklaşık 49 milyondur (Bakioğlu ve Baltacı, 2013).

Güney Kore'nin PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 554, fen okuryazarlığı puanı 538 ve okuma becerileri puanı ise 536'dır. PISA 2012 yılı OECD ortalamasına baktığımızda, matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496'dır. Güney Kore'nin PISA 2015 yılı puanları ise matematik okuryazarlığı 524, fen okuryazarlığı 516 ve okuma becerileri puanı 517'dir. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı 493'tür (MEB, 2015; MEB, 2016). Güney Kore, 2015 yılı PISA'da matematik okuryazarlığında 7'nci, fen okuryazarlığında 11'inci ve okuma becerilerinde 7'inci olmuştur (OECD, 2018b; TÜİK, 2016b).

Güney Kore eğitim sistemi şeması Şekil 7'de gösterilmektedir.

Kaynak: <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/>

Şekil 7. Güney Kore eğitim sistemi şeması.

Okul öncesi eğitim. Güney Kore’de okul öncesi eğitim kurumlarının çoğu devletindir. Bunun yanında özel eğitim kurumlarının da olduğu görülmektedir. 3-5 yaş arası öğrencilerin % 35.5’i okul öncesi eğitime devam etmektedir. Güney Kore’de okul öncesi eğitimin hedefleri; çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimini desteklemek, yaratıcılığını geliştirmek, diğer insanlarla iş birliği kurarak, temel yaşam becerilerini ve dil gelişimini sağlamaktır (Altındağ, 2010). Okul öncesi eğitimde çocuk bir bütün olarak ele alınmakta ve yaratıcılığı,

çocuğun bireyselliği, oyun içeren aktiviteler ile geliştirilmektedir. Bu nedenle müfredat toplum, ifade, dil, sağlık ve günlük hayatın tanınması şeklinde oluşmaktadır (Bakioğlu ve Baltacı, 2013).

2011 yılı OECD eğitim verilerine göre Güney Kore’de okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 82, dört yaş okullaşma oranı % 83 ve beş yaş okullaşma oranı % 86’dır (Aktan ve Akkutay, 2014). OECD 2016 yılı verilerine göre, üç yaş okullaşma oranı % 97, dört yaş okullaşma oranı % 93 ve beş yaş okullaşma oranı % 90’dır (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Güney Kore’de okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 15 puan, dört yaş okullaşma oranında, % 10 puan ve beş yaş okullaşma oranında % 4 oranında artış olmuştur.

İlköğretim. Güney Kore’de ilköğretim, altı yıl ilkokul ve üç yıl ortaokul olarak toplam dokuz yıldır ve zorunludur. İlkokul 6-12 yaş aralığındaki öğrencileri kapsamaktadır. İlkokulların % 98.8’i devlet ve % 1.2’si özel okuldur. İlköğretimin amacı; öğrencilerin bedensel ve zihinsel olarak dengeli bir yaşantıya sahip olmalarını, farklı hedeflere ulaşmalarını sağlamak için çeşitli öğrenme yollarına sahip olmalarını, gelenek ve göreneklerine farklı yönden bakabilmelerini, sağlıklı yaşam alışkanlıklarını kazanmalarını, Güney Kore’yi ve komşularını sevmelerini sağlamak olarak sıralanmaktadır. İlköğretim sonrası ortaokullara yerleştirmeler ise adrese dayalı kayıt sistemine göre yapılmaktadır. Ortaokulların % 18.7’si özel, % 81.3’ü devlet okuludur. Ortaokulların amacı; öğrencilerin ilkokulda aldıkları temel eğitim sonrasında onları orta öğretime hazırlamaktır. Ortaokullarda Kore dili dersi ilkokulla göre azalırken, Bilim, İngilizce ve Ahlak derslerinin sayısında artış olduğu görülmektedir (Altındağ, 2010).

Ortaöğretim. Güney Kore’de ortaöğretim üç yıldır ve liselerde eğitim verilmektedir. Liselere girişte sınav uygulanmaktadır. Eğitim giderleri de öğrenciler tarafından

karşılanmaktadır. Genel liselere girişte adrese dayalı kayıt sistemi uygulanırken, meslek liselerine girişte, ortaokul başarılarının da değerlendirildiği bir sınav sistemi vardır. (İpek, 2015).

1950 yılındaki Kore Savaşı ve ekonomik sorunlar nedeniyle Güney Kore’de eğitim geri planda kaldığı ve toplumsal cinsiyet ayrımının arttığı görülmektedir. Çoğu kız öğrencinin ilkokul düzeyinde okulu durdurmasıyla birlikte, 1958’de ortaokul öğrencilerinin sadece % 22.3’nün kız öğrenci olduğu görülmektedir (Ahn, 2014). Güncel verilere göre Güney Kore’de 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 86.9’dur. 38 OECD ülke arasında 13’inci sıradadır (OECD, 2018c).

Yükseköğretim. Güney Kore’de 1980’lerde mezuniyet kotasının getirildiği ve üniversite mezunu sayısında artış olduğu görülmektedir. Eğitim olanaklarının genişletilmesi ve kadınlara yönelik üniversite giriş oranlarının artırılmasıyla, 2010 yılında kadın lise mezunlarının, % 80.5’inin üniversiteye gittiği görülmektedir. 1980’lerde % 22.4 olan bu oran, 2009 yılından itibaren hızlı bir artış göstererek erkek öğrencilerden daha yüksek bir rakamlara ulaşmıştır (Ahn, 2014). “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda Güney Kore’de lisans mezunlarındaki kadın oranı belirtilmemiş, bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı ise 2014 yılı için % 39.3 olarak belirtilmiştir. Güney Kore’de 2015 yılı STEM mezunlarındaki kadınların oranı ise % 29.7’dir. Güney Kore’de yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, erkeklerin % 64,6 ve kadınların oranının % 73.6 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kademesinde Güney Kore’de cinsiyet açığı bulunmamaktadır (OECD, 2017b).

Toplumların 21. yüzyılda üzerinde durdukları önemli bir konu da yüksek eğitim görmüş ve doktora derecesine sahip, yetenekli kadınların işgücünde etkili kullanılmasıdır (Jin

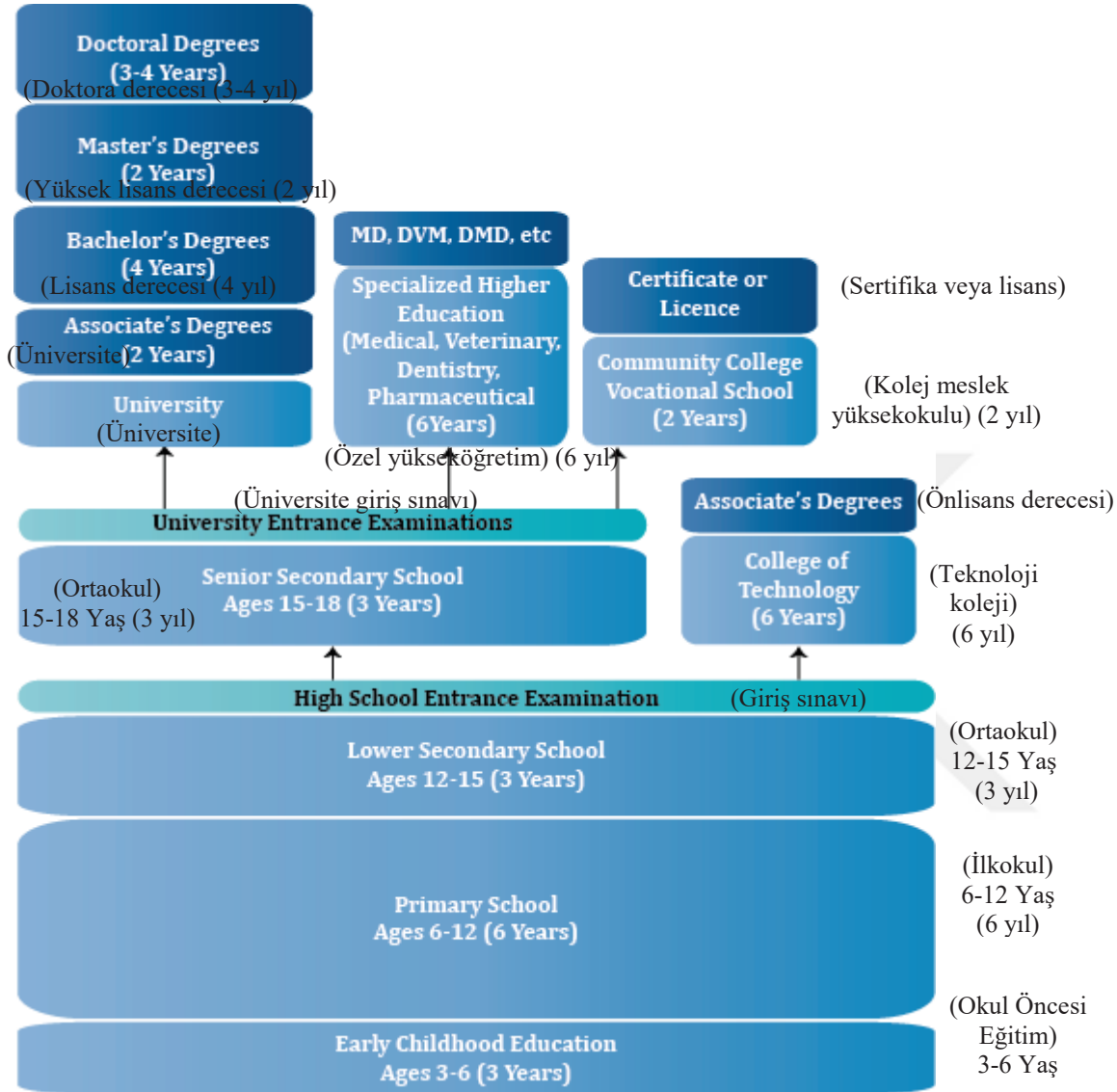
2005; Song 2009 Akt. Ahn, 2014). Güney Kore’de işgücü piyasasında doktora mezunu erkeklerin oranı yüksektir. Doktora mezunu kadınlar işgücü piyasasına girerken çeşitli engeller ve ayrımcılıklarla karşılaşmaktadır (Park 2006 Akt. Ahn, 2014).

Japonya ve eğitim sistemi. Japonya, Doğu Asya’da bulunan bir ada ülkesidir. Büyük Okyanusta bulunan Japon Denizi’nden Çin, Kuzey Kore, Güney Kore ve Rusya’nın doğusuna, kuzeyde Ohotsk Denizi’nden, güneyde Doğu Çin Denizi’ne ve Tayvan’a kadar uzanır. Başkenti Tokyo’dur. Nüfusu yaklaşık 127 milyondur. Resmi dili Japonca’dır (Japonya 2011’den Akt. Bakıoğlu ve Gökmen, 2013).

Japonya’nın PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 536, fen okuryazarlığı puanı 547 ve okuma becerileri puanı ise 538’tir. PISA 2012 yılı OECD ortalaması matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496’dır. Japonya’nın PISA 2015 yılı puanları ise matematik okuryazarlığı 532, fen okuryazarlığı 538 ve okuma becerileri puanı 516’dır. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı 493’tür (MEB, 2015; MEB, 2016). Japonya, 2015 yılı PISA’da matematik okuryazarlığında 5’inci, fen okuryazarlığında 2’nci ve okuma becerilerinde 8’inci olmuştur (OECD, 2018b; TÜİK, 2016b).

Japonya toplumu eğitime çok önem vermektedir. Eğitimi, milli politika ve kültürel değerlerin devamlılığı için bir araç olarak görmektedir. Birçok öğrenci için eğitim, sosyal ve ekonomik statüye giden tek yol olarak görülmektedir. Japonya’da zorunlu eğitim dokuz yıldır. Bu eğitim süresince öğrencilere bilim, müzik, sanat alanlarında yüksek nitelikli ve dengeli bir temel eğitim verilmektedir. Ayrıca öğrencilere temel eğitim süresince çalışma alışkanlıkları, zamanın verimli kullanılması, etkili öğrenme gibi alışkanlıkların yanında öğrencilerin karakterlerinin gelişimi için destek de sağlanmaktadır (Özen, Akkutay, Cafağlu, Çeliköz ve Erişen, 1996).

Japonya eğitim sistemine ait eğitim şeması Şekil 8’de gösterilmektedir.

Kaynak: <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/>

Şekil 8 : Japonya eğitim sistemi şeması.

Japonya, dünyanın en büyük ekonomisine sahip ülkelerden biridir. Japon eğitim sisteminin buna olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Japonya eğitim sistemi gelişen ve değişen dünyanın taleplerine cevap verebilecek şekilde sürekli geliştirilmektedir. Japonlar mesleki eğitime özel bir önem vermektedir. Japonlar, insan toplumunun değişebileceğine, eğitilebileceğine ve gelişebileceğine inanmışlardır. Japonlar, eğitimin sadece okullarda

yapılmadığı gerçeğine inanmışlardır. Japonya’da eğitim okullardaki ve üniversitelerdeki eğitim ile sınırlı değildir. Eğitim, Japonlar için evde ve toplumda da yapılması gereken görevdir (Liman, 2010). Japonlar için eğitim, bebek yetiştirmek, çiçekle veya elektronik devrelerle uğraşmak, TV izlemek, futbol oynamak, büyüklere saygılı olmak, müzik aleti çalmak, dünyayı görmek, laboratuvarlarda keşif yapmaya kadar her türlü öğrenmeyi ve yaşamayı içeren bir süreçtir (Akarsu, 1999’dan Akt. Aksu, 2013).

Geleneksel Japon eğitimi düşüncesi ve ahlak felsefesinde, hak ve görev ikilisinde önceliği görev ve sorumluluklara vermişlerdir. Görev ve sorumluluklar yerine getirildiği sürece Japonlar kendilerini özgür hissetmektedirler. Japonya’da yeni okula başlayan öğrencilere bu nedenle önce görevleri ve sorumlulukları öğretilmektedir. Japon toplumu için değişme, hayatın değişmeyen kuralıdır. Japon toplumu yaşamı, eskiden yeniye doğru uzanan, geçmişten geleceğe doğru giden bir süreklilik olarak görür. Japon eğitim sisteminin hazinesi dünya ve dünya kültürleridir. Japonya’da eğitim dili Japonca’dır. Zorunlu eğitim dokuz yıldır ve 6-15 yaş arası çocukları kapsamaktadır. Zorunlu eğitim altı yıllık ilköğretimi ve üç yıllık ortaöğretim birinci seviyeyi kapsamaktadır. Eğitim sistemi, 3-6 yaş aralığını kapsayan üç yıllık okul öncesi eğitimi, 6-12 yaş aralığını kapsayan altı yıllık ilköğretimi ve 12-15 yaş aralığını kapsayan üç yıllık ortaöğretim birinci seviye eğitimini kapsamaktadır (Liman, 2010).

Eğitimde fırsat eşitliğinin varlığı, zorunlu eğitim veren okulların en önemli özelliğidir. Ders programları milli eğitim tarafından standartlaştırılmakta ve kitaplar devlet tarafından dağıtılmaktadır. Aynı sınıfta okuyan öğrenciler, ülkenin her yerinde aynı materyalleri kullanmakta ve yaklaşık aynı zamanlarda, aynı hızla ilerlemektedir. Okulların imkân ve standartları ile öğretim yöntemleri birbirine benzer durumdadır. Kısaca zorunlu eğitim süresince eğitim gören herkese aynı temel eğitim verilmektedir (Özen ve ark., 1996).

Okul öncesi eğitim. Okul öncesi eğitim Japonya’da zorunlu değildir. 3-6 yaş grubu çocukları kapsamaktadır. Zorunlu olmamasına rağmen çocukların % 90’ından fazlası okul öncesi eğitime katılmaktadır. Okulların büyük bir kısmı özel okuldur. Oyunlarla zihinsel gelişim, kendine yetebilme ve diğerlerinin farkına varma gibi özellikleri geliştirmeyi amaçlamaktadır (Liman, 2010). Japon gelenek ve göreneklerine uygun olarak karakter eğitim programı uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumu olarak, 3-6 yaş arasındaki çocukları ilkokula hazırlamayı amaçlamaktadır. Okul öncesi eğitim anaokullarda, üç yaşındaki çocuğa üç yıl, dört yaşındaki çocuğa iki yıl, beş yaşındaki çocuğa bir yıl eğitim verilmektedir (Aksu, 2013). 2011 yılı OECD eğitim verilerine göre, Japonya’da okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 77, dört yaş okullaşma oranı % 93 ve beş yaş okullaşma oranı % 97’dir (Aktan ve Akkutay, 2014). OECD 2016 yılı verilerine göre üç yaş okullaşma oranı % 84, dört yaş okullaşma oranı % 95 ve beş yaş okullaşma oranı % 96’dır (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Japonya’da okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 7 puan, dört yaş okullaşma oranında, % 2 puan artış olmuş ve beş yaş okullaşma oranında % 1 oranında azalış olmuştur.

İlköğretim. Japonya’da ilköğretim zorunludur ve altı yıldır. 6-12 yaş arası çocukların eğitimini kapsamaktadır. İlköğretim okullarının hemen hemen hepsi devlet okullarıdır. Bu okullarda eğitim ücretsizdir. İlköğretimde dersler yaşayarak öğrenme esasına göre işlenmektedir. İlköğretim okullarında Japonca, matematik, sosyal bilgiler, fen, yaşam ve yaşamak, müzik, sanat ve el sanatları, ev ekonomisi, beden eğitimi, ahlak ve özel ekinlik derslerinin yanında öğrencilere yemek pişirme, balık tutma ve marangozluk gibi uygulamalı dersler de verilmektedir (Liman, 2010).

Ortaöğretim. Japonya’da ortaöğretim, iki seviyeye ayrılmıştır. 7-8-9’uncu sınıflardaki öğrenciler ortaöğretim birinci seviyeyi, 10-11-12 sınıflar ortaöğretim ikinci seviyeyi

oluşturmaktadır. Ortaöğretim birinci seviye zorunlu, ikinci seviye zorunlu değildir. Zorunlu eğitim 12-15 yaş arasını, zorunlu olmayan ortaöğretim ikinci seviyesi ise 15-18 yaş grubunu kapsamaktadır (Liman, 2010).

Yükseköğretim. Japonya’da yükseköğretim kademesinde, üniversiteler, ön lisans programları, teknoloji kolejleri ve özel eğitim okulları ile muhtelif okullar yer almaktadır. Üniversitelerde eğitim süresi dört yıldır. Tıp ve diş hekimliği ile veterinerlik eğitimi altı yıl, yüksek lisans iki ve doktora eğitimi dört yıl olarak eğitim vermektedir. Ön lisans programları iki yıldır ve genellikle özel okullardır. Öğrencilerin % 90’ından fazlası kadındır. Kadınları bu okulları tercih etmelerinin nedeni ise; bu okulları evliliğe hazırlık veya evlilik öncesi kısa süreli kariyer olarak görmeleridir. Genellikle bu okullarda sosyal bilimler, ev ekonomisi, hastabakıcılık gibi eğitimler verilmektedir. Teknoloji kolejleri ise teknik meslek okulları niteliğinde, teknik eleman yetiştirmek amacıyla çeşitli alanlarda, beş yıl eğitim veren okullardır. Bu öğrencilerin yaklaşık % 10’u üçüncü sınıf olarak üniversitelere devam etmektedir. Özel eğitim okulları gelişen teknoloji ve toplumun değişen ihtiyaçları çerçevesinde, teknik alanlarda eğitim veren kurumlardır. Bilgisayar eğitimi veya iş eğitimi gibi özel becerileri geliştirirler. Öğrenciler teknik ehliyet veya profesyonel sertifika almak amacıyla bu okulları tercih etmektedirler. Muhtelif okullar, kayıt olmak için lise mezunu olmaya gerek olmayan, hijyen, tıbbi tedavi, eğitim, sosyal refah gibi alanlarda eğitim veren okullardır. Lise sonrası sosyal ve ekonomik bazı taleplere cevap verirler (Liman, 2010).

“The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda Japonya’da lisans mezunlarındaki kadın oranı % 45.4’tür (OECD, 2017ç). Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı 2014 yılı için % 25.2 olarak belirtilmiştir. 2015 yılı STEM mezunlarındaki kadınların oranı ise Japonya’da, % 15.4’tür (OECD, 2017b).

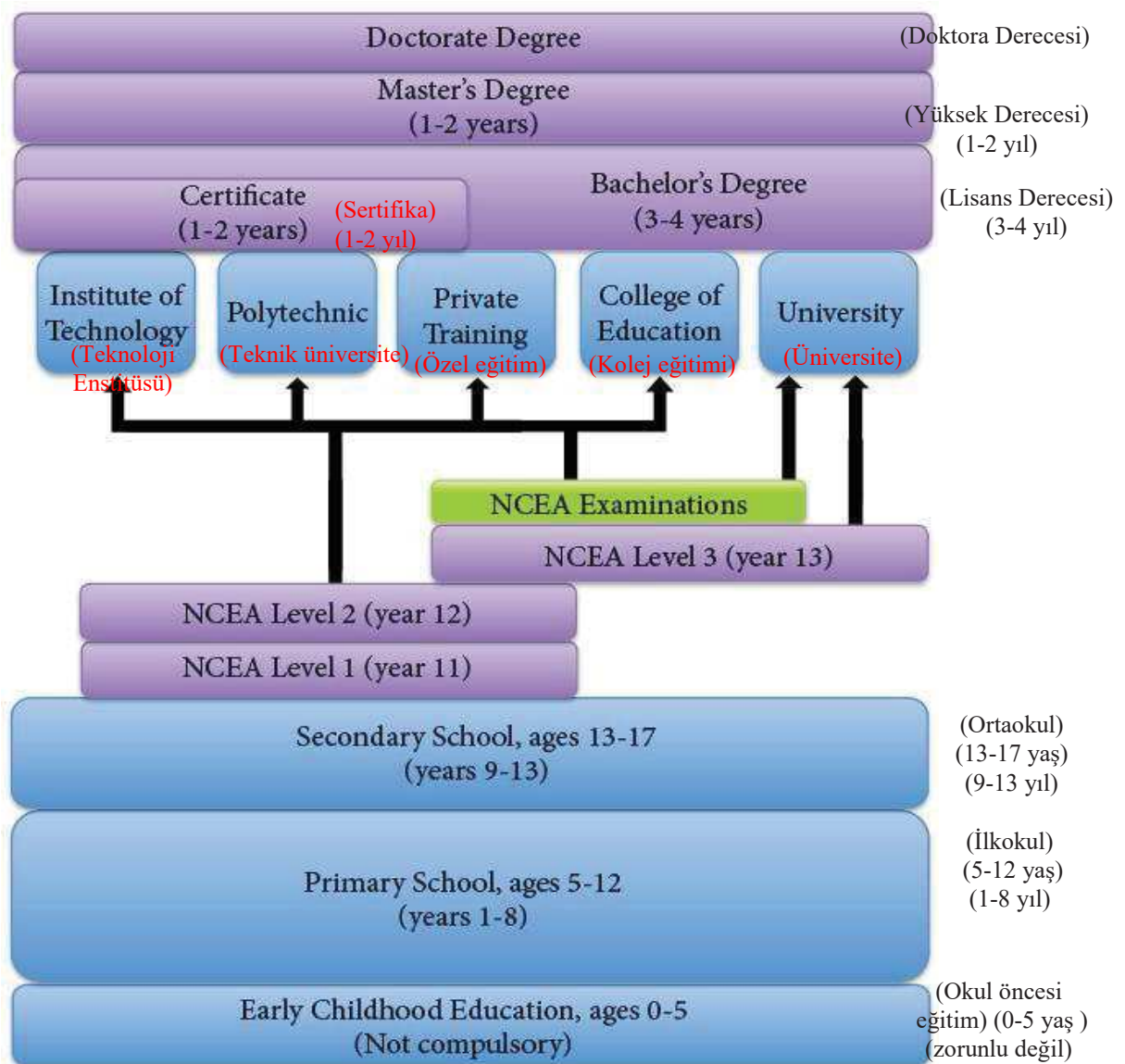
Japonya'nın PISA 2015'te okuma, matematik ve fen alanındaki puanlarının ortalaması 529'dur. Bu puan OECD ortalaması olan 486 puandan, 43 puan daha yüksektir. Pek çok OECD ülkesinde kız çocukları, erkeklerden daha iyi olmasına rağmen, Japonya'da erkekler kızlardan 2 puan daha yüksektir. Japonya'da 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 94.4'tür. Japonya 38 OECD ülke arasında 2'nci sıradadır (OECD, 2018c). Japonya'da yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, erkeklerin % 58.3, kadınların ise % 61 oranında olduğu görülmektedir (OECD, 2017b). Yükseköğretim kademesinde Japonya'da cinsiyet açığı bulunmamaktadır.

Yeni Zelanda ve eğitim sistemi. Yeni Zelanda, Güney Pasifik Okyanus'ta bir ada ülkesidir. Güney Yarımkürede, Avustralya'nın güney doğusunda yer almaktadır. İki ana ada ve pek çok küçük adadan oluşmaktadır. Başkenti Wellington'dur. Nüfusu yaklaşık 4.2 milyondur. Resmi dilleri İngilizce, Maorice, Yeni Zelanda işaret dilidir. Yeni Zelanda eğitim sistemi, yaşam boyu ihtiyaçlara cevap verebilecek, öğrencilerin kendi potansiyellerini görmelerini ve geliştirmelerini sağlayabilecek, öğrencileri araştırmaya ve deneyimleyerek öğrenmeye yönlendiren, temelinde "Başarı için yönetmek" olan felsefe temelleri üzerine kurulmuştur. Yeni Zelanda'da eğitime yapılan yatırım, insan sermayesine yapılan yatırım olarak görülmektedir. Bu nedenle eğitim politikasının temel amacı; sürekli değişen ve gelişen küresel işgücü pazarında, bireylere daha etkili hareket etmelerini sağlayacak yetenekleri kazanmaktadır. Ayrıca daha üretken olmaları konusunda yardımcı olmaktır (Bakioğlu ve Pekince, 2013).

Yeni Zelanda'nın PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 500, fen okuryazarlığı puanı 516 ve okuma becerileri puanı ise 512'dir. PISA 2012 yılı OECD ortalaması, matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496'dır. Yeni Zelanda'nın PISA 2015 yılı puanları ise matematik

okuryazarlığı 495, fen okuryazarlığı 513 ve okuma becerileri puanı 509'dur. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı 493'tür (MEB, 2015; MEB, 2016). Yeni Zelanda, 2015 yılı PISA'da matematik okuryazarlığında 21'inci, fen okuryazarlığında 12'inci ve okuma becerilerinde 10'uncu olmuştur (TÜİK, 2016b; OECD, 2018b).

Yeni Zelanda eğitim sistemi şeması Şekil 9'da gösterilmektedir.

Kaynak: <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/>

Şekil 9: Yeni Zelanda eğitim sistemi şeması.

Okulöncesi eğitim. Yeni Zelanda’da okul öncesi eğitim “erken çocukluk eğitimi” olarak da adlandırılmakta ve çocukların bakım ve eğitimini aynı anda içine almaktadır. Yeni Zelanda için bebeklikten okul çağına kadar olan eğitimi içine alan bu eğitim, kreş, evden eğitim, oyun grupları, oyun merkezleri ve Maori dil ve kültüründe eğitim yapan kurumları kapsamaktadır. 3-4 yaşındaki çocuklar için haftanın 14-17 saatini alan eğitim, devlet tarafından yapılan finansal destekler ile teşvik edilmektedir. Erken çocukluk eğitimi boyunca ebeveynler ve toplumun katılımının sağlanması esastır (Ministry of Education, 2007’den Akt. Bakioğlu, Pekince, 2013).

2011 yılı OECD eğitim verilerine göre Yeni Zelanda’da okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 85, dört yaş okullaşma oranı % 95 ve beş yaş okullaşma oranı % 100’dür (OECD, 2013). OECD 2016 yılı verilerine göre üç yaş okullaşma oranı % 89, dört yaş okullaşma oranı % 93 ve beş yaş okullaşma oranı % 98’dir (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Yeni Zelanda’da okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 4 puan artış, dört ve beş yaş okullaşma oranlarında % 2 puan azalış olmuştur.

İlköğretim. Yeni Zelanda’da zorunlu ilköğretim 5-12 yaş aralığını kapsamaktadır. Yeni Zelanda’da ilköğretim okuma, yazma ve matematiğe odaklanmaktadır. Okulların % 86’sı devlet okuludur. Yükseköğretime kadar toplam 13 yılı kapsayan eğitim, 6-16 yaştaki çocuklar için zorunlu iken, nüfusun büyük bir bölümünün 11-12 ve 13’üncü sınıfları da okuduğu görülmektedir (Bakioğlu ve Pekince, 2013).

Ortaöğretim. Yeni Zelanda’da ortaöğretim 13-17 yaş arasındaki öğrencileri kapsamaktadır. Ulusal Eğitim Başarı Sertifikası (The National Certificate of Educational Achievement [NCEA]) ortaöğretim için ulusal yeterlilikleri ifade etmektedir. NCEA okul müfredatı içinde ve dışında tamamlanması gereken dersler ile kurslardan oluşmaktadır

(Bakioğlu ve Pekince, 2013). Yeni Zelanda'da NCEA sertifika alanları birçok meslek grubunu kapsamaktadır. Ulusal Turizm, Ulusal Bilgisayarlılık ile Ulusal Motor Mühendisliği Sertifikaları bunlardan birkaçıdır (Ministry of Education, 2007'den Akt. Bakioğlu ve Pekince, 2013).

Yeni Zelanda'da 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 76.6'dır. 38 OECD ülke arasında 28'inci sıradadır (OECD, 2018c). 2013 yılı kadınların ortaöğretime kayıt oranı % 98, erkek kayıt oranı ise % 97'dir. Yeni Zelanda'da ortaöğretime kayıt oranlarının oldukça yüksek olduğu görölmektedir (World Development Indicators, 2016).

Yükseköğretim. Yeni Zelanda'da yükseköğretimdeki üniversitelerin yarısından fazlası dünyada en iyi 500 üniversite içerisinde yer almaktadır Özel üniversite olmayıp, üniversitelerin her biri devlet kurumu niteliğindedir (Bakioğlu ve Pekince, 2013).

“The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda Yeni Zelanda'da 2014 yılı verilerine göre lisans mezunlarındaki kadın oranı % 59.8'dir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı 2014 yılı için % 38.6 olarak belirtilmiştir. 2015 yılı STEM mezunlarındaki kadınların oranı ise % 36.7'dir. Yeni Zelanda'da yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, erkeklerin oranı % 34.8, kadınların oranı % 43.1'dir. Yükseköğretim kademesinde Yeni Zelanda'da cinsiyet açığı bulunmamaktadır (OECD, 2017b).

Türkiye ve eğitim sistemi. Türkiye, Asya ve Avrupa kıtasında da toprakları olan bir ülkedir. Topraklarının büyük bir kısmı Anadolu olarak adlandırılan Asya'da, küçük bir kısmı ise Trakya olarak adlandırılan Avrupa Kıtası'ndadır. Başkenti Ankara'dır. Resmi dili Türkçe'dir (Erdem, 2015). 2016 yılı TÜİK verilerine göre Türkiye'de toplam nüfus 79.814.871'dir. Kadınlar nüfusun % 49.8'unu, erkekler % 50.1'ini oluşturmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; TÜİK, 2016a).

Türkiye'nin PISA 2012 yılı matematik okuryazarlığı puanı 448, fen okuryazarlığı puanı 463 ve okuma becerileri puanı ise 475'tir. PISA 2012 yılı OECD ortalaması matematik okuryazarlığı puanı 494, fen okuryazarlığı puanı 501 ve okuma becerileri puanı ise 496'dır. Türkiye'nin PISA 2015 yılı puanları ise matematik okuryazarlığı 420, fen okuryazarlığı 425 ve okuma becerileri puanı 428'dir. PISA 2015 yılı OECD ortalaması ise, matematik okuryazarlığı 490, fen okuryazarlığı ve okuma becerileri puanı 493'tür (MEB, 2015; MEB, 2016). Türkiye'nin PISA 2012 ve PISA 2015 yılı sınavları puanlarının tamamı OECD ortalamasının oldukça altındadır. Türkiye, 2015 yılı PISA'da matematik okuryazarlığında 49'uncu, fen okuryazarlığında 52'inci ve okuma becerilerinde 50'nci olmuştur (OECD, 2018b; TÜİK, 2016b).

Türkiye'de 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenen Millî Eğitim Sistemi "Örgün Eğitim" ile "Yaygın Eğitim"den oluşmaktadır. Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise örgün eğitimin içinde ve dışında kalan tüm eğitimi kapsamaktadır. Türkiye'de 18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanun ile 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz, 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanun ile 2012-2013 öğretim yılından itibaren de oniki yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir (MEB, 2018b).

Okul öncesi eğitim. Türkiye'de okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak, zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları ve ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfı şeklinde olabildiği gibi diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır. Okul öncesi eğitimin amacı; 3-5 yaş grubundaki çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal gelişimini sağlamak, çocukları ilköğretime hazırlanmak ve onlara iyi

alışkanlıklar kazandırarak, Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır (MEB, 2018b).

2011 yılı OECD eğitim verilerine göre Türkiye'de okul öncesi eğitim gören çocuklarda üç yaş okullaşma oranı % 4, dört yaş okullaşma oranı % 19 ve beş yaş okullaşma oranı % 67'dir (Aktan ve Akkutay, 2014). OECD 2016 yılı verilerine göre üç yaş okullaşma oranı % 9, dört yaş okullaşma oranı % 34 ve beş yaş okullaşma oranı % 70'tir (OECD, 2018a). 2011 ile 2016 yılları arası geçen beş yıllık süre içerisinde Türkiye'de okul öncesi eğitimde üç yaş okullaşma oranında % 5 puan, dört yaş okullaşma oranında, % 15 puan ve beş yaş okullaşma oranında % 3 oranında artış olmuştur.

Türkiye'de 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı 3-5 yaş okul öncesi eğitim brüt okullaşma oranı erkekler için % 45.49, kızlar için % 43.93'tür. Net okullaşma oranı ise erkeklerde, % 38.84, kızlarda 38.18'dir. Çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal gelişimi için önemli olan okul öncesi eğitimin, Türkiye'de çok tercih edilmediğini göstermektedir. Türkiye'deki okul öncesi eğitime katılımın, yaş ilerledikçe ve ilköğretime başlama yaşına yaklaştıkça arttığı görülse de, (beş yaş için erkek brüt okullaşma oranı % 85.62, kadın brüt okullaşma oranı % 81.78) (beş yaş için erkek net okullaşma oranı % 67.95, kadın net okullaşma oranı % 65.75) istenilen seviyelere ulaşmadığı görülmektedir (MEB, 2018b).

Türkiye'de yapılan bir araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların, toplumsal cinsiyet algılarındaki, ailenin rolü araştırılmıştır. Araştırmada anne ve babası ev işlerinde sorumluluk alan çocukların, babası sorumluluk almayan çocuklara göre ev içi sorumluluklar konusunda daha az kalıp yargılara sahip oldukları görülmüştür. Annenin çalışması çocukların toplumsal cinsiyet yargılarını etkilememektedir. Karşı cinsiyetten kardeşi olan ve kendisine karşı cinsiyete özgü oyuncak alınan çocukların, oyun ve oyuncaklar konusunda daha az toplumsal kalıp yargılarına sahip olduğu görülmektedir. Çalışma sonucunda elde edilen

veriler ışığında getirilen önerilerden biri, toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığı için aile eğitimlerinin düzenlenmesi, diğeri ise okul öncesi eğitim programlarının cinsiyete duyarlı etkinlikleri içermesidir (Yağın Güder ve Güler Yıldız, 2016).

İlköğretim. Türkiye’de ilköğretim dört yıl zorunlu ilkokullar ile farklı programlar arasında tercihe imkân veren dört yıl zorunlu ortaokullardan oluşmaktadır. İlköğretim 5-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. İlköğretimin amacı; çocukların iyi bir vatandaş olabilmesi için onlara gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmak, milli ahlak anlayışına uygun olarak yetişmek, ilgi ve kabiliyetleri çerçevesinde hayata ve bir üst öğrenim kademesine hazırlanmalarını sağlamaktır. Türkiye’de 1996/97 Eğitim ve Öğretim Yılı ilkokul cinsiyet oranının % 93.84, ortaokul cinsiyet oranının % 69.34 olduğu görülmektedir. Bu oran sekiz yıllık zorunlu eğitim aşamasına geçildikten sonra (1997/98 Eğitim ve Öğretim Yılı) ilköğretim kademesinde % 85.63 olarak hesaplanmıştır. 1996/97 Eğitim ve Öğretim Yılında kız çocuklarının ortaokula devam etme oranı az iken, yapılan bu kanun değişikliği ile kız çocuklarının eğitime katılımının arttığı görülmektedir. Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kız çocuklarının eğitime katılımının artırılması açısından önemli olan bu kanun değişikliği sayesinde 2011/12 Eğitim ve Öğretim Yılında ilköğretim cinsiyet oranı % 100.41’e yükselmiştir (MEB, 2018b).

Ortaöğretim. Türkiye’de ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık zorunlu, örgün veya yaygın öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır. Ortaöğretimde teorik yaş 14-17 yaş olarak kabul edilmektedir. Ortaöğretimin amaç ve görevleri; bütün öğrencilere ortak bir genel kültür vermek, onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini kazandırmaktır. Öğrencileri çeşitli program ve okullarda ilgi ve kabiliyetleri çerçevesinde yükseköğretime, hayata ve iş yaşamına

hazırlamaktır (MEB, 2018b). Türkiye’de 24-65 yaş arası en az lise mezunu olanların oranı, % 38.5’tir. Türkiye’nin 38 OECD ülkesi içerisinde 37’inci sırada yer aldığı görülmektedir (OECD, 2018c).

Yükseköğretim. Ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar ve teorik olarak 18-22 yaşları arasını kapsamaktadır. Yükseköğretimin amaç ve görevleri, öğrencileri ilgi ve kabiliyetleri çerçevesinde ülkemizin bilim politikasına ve insan gücü ihtiyaçlarına göre yüksek seviyede yetiştirmektir. Türkiye’de yükseköğretim kurumları; üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları ve uygulama ve araştırma merkezleri olarak sınıflandırılmaktadır (MEB, 2018b).

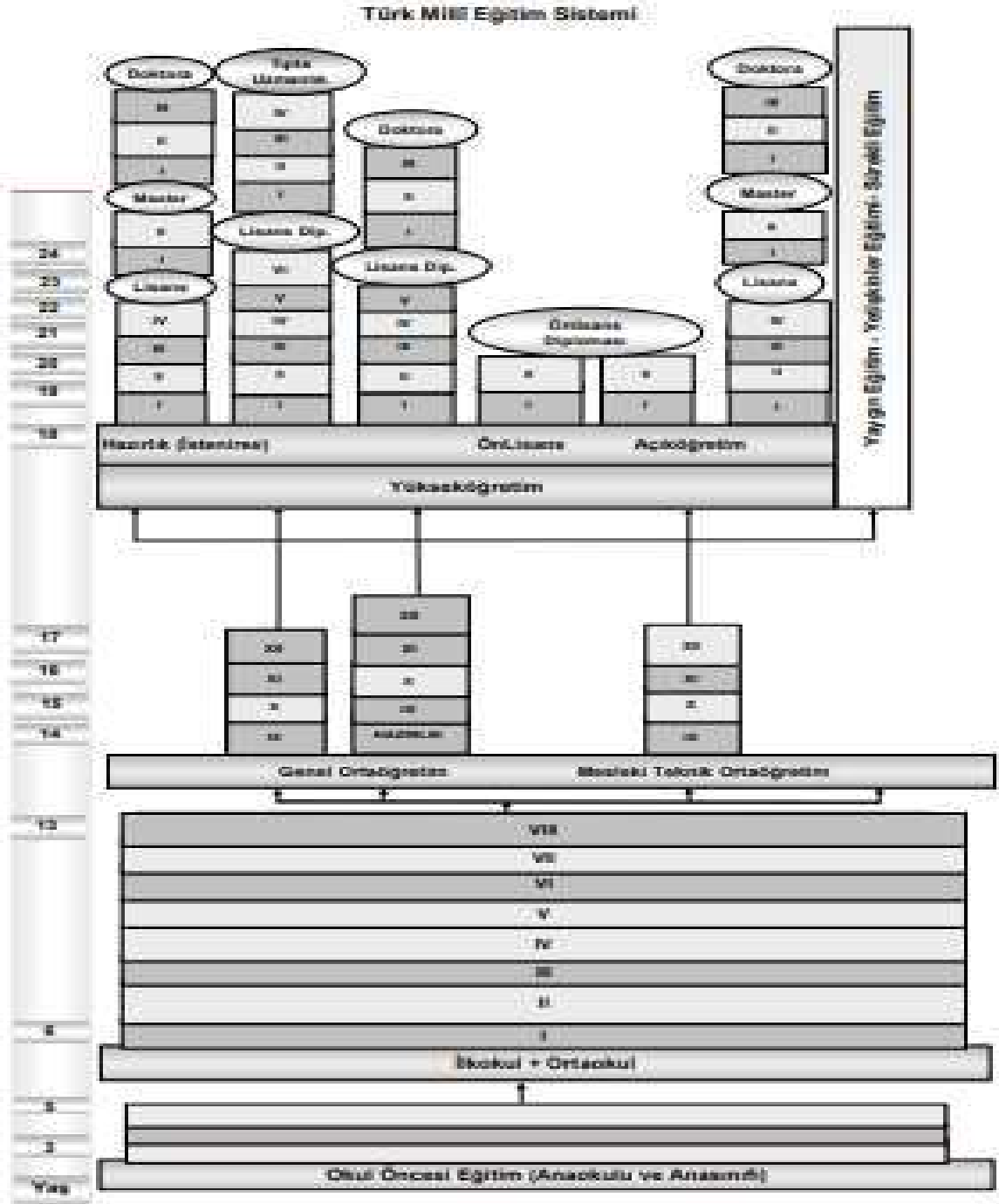
“The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunda Türkiye’de lisans mezunlarındaki kadın oranı % 50’dir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı 2014 yılı için de % 50 olarak belirtilmiştir. 2015 yılı STEM mezunlarındaki kadınların oranının % 40.9 olduğu görülmektedir. Türkiye’de yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, erkeklerin oranı % 27.8, kadınların oranı % 27.2’dir. Yükseköğretim kademesinde Türkiye’de cinsiyet açığı % 0.6 oranında bulunmaktadır. OECD ülkelerinin yükseköğretim kademelerinde öğretim gören erkeklerin ortalaması % 35.9 iken, bu oran kadınlarda % 47.8’dir (OECD, 2017b).

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi internet sayfası incelendiğinde; 2013/2014 yılı yükseköğretim kademesindeki toplam öğrenci sayısının 5.472.521 olduğu görülmüştür. Kadın öğrenci sayısı 2.508.079, erkek öğrenci sayısı 2.964.442’dir. 2017/2018 yılı eğitim döneminde yükseköğretim gören toplam öğrenci sayısı 7.560.371’e yükselmiştir. Cinsiyete göre incelendiğinde kadın sayısının 3.513.069, erkek sayısının 4.047.302 olduğu görülmüştür.

Yükseköğretim kademesinde üniversitelerde öğrenim gören kadınların oranları hesaplandığında, her iki eğitim dönemi için kadınların oranın % 46, erkeklerin oranının % 54 olduğu görülmüştür. Türkiye’de 2013 ile 2018 yılları arasında geçen zamanda eğitime katılan öğrenci sayılarında artış olmasına rağmen, oranlarda değişiklik olmamıştır (<https://istatistik.yok.gov.tr/>)

Türkiye eğitim sistemine ait eğitim şeması Şekil 10’da gösterilmektedir.

Kaynak: MEB, 2018b, s. XXIV. "Millî Eğitim İstatistikleri 2017/18 Yılı Örgün Eğitim".

http://sgb.meb.gov.tr/meb_ıys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_ıstatistikleri_organ_egitim_2017_2018.pdf

Şekil 10: Türkiye eğitim sistemi şeması.

MEB tarafından hazırlanan “Milli Eğitim İstatistikleri ve Örgün Eğitim 2017/’18” raporunda, öğretim kademelerinin cinsiyet oranları verilmiştir. Burada hesaplanan cinsiyet oranı, aynı raporda aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

Cinsiyet Oranı: Belirli bir öğretim yılında ilgili öğretim türünün kız çocuk brüt okullaşma oranının, aynı öğretim yılında ilgili öğretim türünün erkek çocuk brüt okullaşma oranına olan göreceli büyüklüğünü göstermektedir. İki farklı göstergenin (brüt okullaşma oranlarının) birbirine oranlanmasıyla yapılan hesaplamaların 100 ile çarpılmasıdır. (MEB, 2018b, s. XVII)

Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim boyutunun incelenmesi aşamasında, MEB tarafından hazırlanan cinsiyet oranı tablolarından faydalanılarak hazırlanan, eğitim kademelerindeki cinsiyet oranları tablosu, Tablo 6’da sunulmaktadır. Veriler 2017 ve 2018 yılı verilerini içermektedir. Net okullaşma oranları cinsiyete göre verilmiştir.

Tablo 6

Türkiye 2017/18 Yılı Eğitim Seviyelerine ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranları

Eğitim Seviyesi	Erkek (%)	Kadın (%)	Toplam (%)
Okul öncesi (3-5 yaş)	38.84	38.18	38.52
Okul öncesi (4-5 yaş)	50.87	49.95	50.42
Okul öncesi (5 yaş)	67.95	65.75	66.88
İlkokul	91.42	91.68	91.54
Ortaokul	94.26	94.69	94.47
Ortaöğretim	83.77	83.39	83.58
Yükseköğretim	43.99	47.36	45.64

Kaynak : MEB, 2018b, s.1. “Milli Eğitim İstatistikleri 2017/’18 Yılı Örgün Eğitim”.

Milli Eğitim Bakanlığının 2017/18 yılı örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye'deki okul öncesi eğitim oranlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Kadın okullaşma oranlarının erkek okullaşma oranlarına göre daha düşük olması dikkati çekmektedir. Okul öncesi eğitimin öğrencilerin eğitim hayatında önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre OECD ülkelerindeki okul öncesi eğitimde okullaşma oranları ile kadın istihdam oranının paralellik gösterdiği tespit edilmiştir (Aktan ve Akkutay, 2014).

Türkiye'deki okullaşma oranları eğitim seviyesi arttıkça azalmaktadır. Yükseköğretim kademesindeki okullaşma oranı % 50'nin altındadır. İlköğretim, ortaokul ve yükseköğretim kademesindeki kadın okullaşma oranları, erkek okullaşma oranından yüksektir. Tablo 6'da eğitim kademelerindeki okullaşma oranlarında cinsiyete göre düşük olan veriler kalın olarak gösterilmiştir.

Türkiye ilköğretim düzeyinde okul dışında kalan çocuk nüfusunun en çok olduğu ülkelerden biridir. Türkiye'deki okul dışında kalan çocuk nüfusunda kızların daha dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir Türkiye'de 2010 yılı verilerine göre 162.000 ilköğretim kademesinde okul dışında kalan çocuk bulunmaktadır ve bunların 59.000'ini erkekler, 103.000'ini kızlar oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye'de okuryazar olmayan 15-24 yaş arası genç nüfusun % 77'sini, 15 yaş üstü nüfusun % 81'ini kadınlar oluşturmaktadır (Maya, 2013a). Türkiye'deki kız çocuklarının okullaştırılması ve okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi, okuldan erken ayrılan kız çocuklarının eğitim fırsatı yakalaması için uluslararası kuruluşlar da dahil olmak üzere birçok kuruluşun işbirliği ile yürütülen, "Haydi Kızlar Okula", "Baba Beni Okula Gönder", "Ana Kız Okuldayız", "Kardelenler", "Kız Çocuklarının Okullaştırılması ve Okul Öncesi Eğitimin Yaygınlaştırılması" gibi kampanyalar düzenlenmiştir. Bu kampanyalar ile kız çocuklarının eğitime kazandırılması amaçlanmıştır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; Maya, 2013a).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından on pilot ilde (Batman, Erzurum, İzmir, Karaman, Malatya, Mardin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon) toplam 40 pilot okulda uygulanan “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Teknik Destek” Projesi 2014 yılında uygulanmıştır. Bu proje ile okullarda toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlanması, cinsiyet yargılarının etkilerinin ortadan kaldırılması ve toplumsal cinsiyet yaklaşımının eğitim sistemine yerleştirmesi amaçlanmıştır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018). Kavas, 2018 tarafından yayımlanan “Karşılaştırmalarla 81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi-2018” çalışmasında Erzurum, Şanlıurfa ve Sivas yüksek eşitsizlik seviyesinin olduğu iller grubuna, Batman, Samsun, Malatya, Karaman ve Mardin orta düzey eşitsizlik seviyesinin olduğu gruba, İzmir ile Trabzon ise düşük eşitsizlik seviyesinin olduğu gruba girmektedir Birleşmiş Milletler tarafından 2016 tarihinde yayımlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’nde Türkiye, 159 ülke arasında 71. sırada, Dünya Ekonomi Forumu 2017 Küresel Toplumsal Cinsiyet Boşluğu Raporu’nda ise 144 ülke içinde 128. sırada yer almaktadır (Kavas, 2018).

PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de İstihdam Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?

Estonya’da istihdam. Estonya’da 15-64 yaş grubundakilerin % 72’si ücretli bir işte çalışmaktadır. OECD’nin istihdam ortalaması % 67’dir. Erkeklerin yaklaşık % 76’sı ücretli bir işte çalışırken, kadınların % 68’i ücretli bir işte çalışmaktadır. Çok uzun saatlerde çalışmada OECD ortalaması % 13 iken, bu oran Estonya’da yaklaşık % 3’tür. Bu da Estonya’da çok uzun süre çalışanların oranının çok düşük olduğunu görülmektedir. Estonya’da erkeklerin yaklaşık % 4’ünün, kadınların ise % 1’inin çok uzun saatler çalıştığı görülmektedir. İyi eğitim ve beceriler, iyi bir iş bulmak için önemli koşullardır. Estonya’da, 25-64 yaş grubundaki yetişkinlerin % 89’u ortaöğretimini tamamlamıştır. OECD ortalaması % 74’tür. Estonya,

OECD ülkeleri arasında en yüksek oranlara sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Erkeklerin % 85'i ve kadınların % 92'si liseyi başarılı bir şekilde tamamlamıştır (OECD, 2018c).

Estonya'da 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 7.5'tir. Bu oran ile Estonya, araştırılan ülkeler içerisinde cinsiyet farkının en az olduğu ikinci ülkedir. Estonya'daki yöneticilerin kadın payı ise % 30.7'dir. Bu oranla da Estonya seçilen ülkelerden Finlandiya'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 28.3'tür. Estonya seçilen ülkelerden cinsiyet ücreti boşluğunun en çok olduğu ikinci ülkedir. Estonya araştırılan ülkeler içerisinde istihdam durumuna göre cinsiyet açığı da en az olduğu ikinci ülke konumundadır. İstihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 5.2 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 7.1'dir. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığında % 1,9 oranında artış olduğu görülmektedir. Cinsiyet açığında artış olmasına rağmen Estonya istihdam durumuna göre en iyi olan ülkeler arasındadır. Estonya'daki istihdam, ekonomik faaliyet durumuna göre, cinsiyet oranlarını incelediğinde, erkeklerin % 51.2'sinin hizmet sektöründe, % 43.5'inin sanayi sektöründe ve % 5.3'ünün tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların % 80'i hizmet sektöründe, % 17.5'i sanayi sektöründe ve % 2.5'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Estonya'da % 46 olmasına karşın, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranının % 17.5 olması dikkati çekmektedir (OECD, 2017b).

Estonya'da cinsiyete göre ücret farkı 2010 yılı için % 27.8'dir. 2015 yılında cinsiyete göre ücret farkı % 28.3'e yükselmiştir. Estonya araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 yılı için cinsiyet ücret farkının en yüksek olduğu üçüncü ülke konumundadır. 2015 yılı için açığın en yüksek olduğu ikinci ülkedir (OECD, 2017c).

Finlandiya’da istihdam. İstihdam açısından, Finlandiya’da 15-64 yaş grubundaki çalışanların % 69’u ücretli bir işte çalışmaktadır. OECD’nin istihdam ortalaması ise % 67’nin üzerindedir. Erkeklerin % 71’i, kadınların % 68’i ücretli işlerde çalışmaktadır. Finlandiya’da, çalışanların neredeyse % 4’ü çok uzun saatler işte çalışmaktadır. OECD ortalaması % 13’tür. Erkeklerin % 6’sı, kadınların sadece % 2’si çok uzun saatler çalışmaktadır. İyi eğitim ve beceriler, bir iş bulmak için önemli koşullardır. Finlandiya’da, 25-64 yaş grubundaki yetişkinlerin % 88’i ortaöğretimi tamamlamıştır. Finlandiya’da erkeklerin % 85’i, kadınların % 91’i ortaöğretimi tamamlamıştır. Finlandiya, eğitim sisteminin kalitesi açısından en iyi performans gösteren bir ülkedir (OECD, 2018c).

Finlandiya’da 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 3’tür ve bu oran ile Finlandiya, işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkının en az olduğu ülkedir. Finlandiya’daki yöneticilerin kadın payı ise % 33.3’tür. Bu oranla Finlandiya, yöneticilerin kadın payı açısından en sonda yer almaktadır. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 18.1’dir. Finlandiya, seçilen ülkelere göre cinsiyet ücreti boşluğunun en az olduğu üçüncü ülkedir. Finlandiya araştırılan ülkeler içerisinde istihdam durumuna göre cinsiyet açığının en az olduğu ülkedir. Finlandiya’da istihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 2.7 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 3.2’dir. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığında % 0.5 oranında artış olduğu görülmektedir. Artışa rağmen Finlandiya istihdam durumuna göre cinsiyet açığının en az olduğu ülke konumunu korumaktadır. Finlandiya’daki istihdamı, ekonomik faaliyet durumuna göre, cinsiyet oranları incelendiğinde, erkeklerin % 59.8’inin hizmet sektöründe, % 34.1’inin sanayi sektöründe ve % 6.1’inin tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların % 89.1’i hizmet sektöründe, % 8.7’si sanayi sektöründe ve % 2.2’si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Finlandiya’da % 42.6 olmasına karşın, sanayi sektöründe

istihdam edilen kadın oranının sadece % 8.7 olması dikkati çekmektedir (OECD, 2017b). Araştırılan ülkeler içerisinde sanayi sektöründe en az kadın istihdam edilen ülke Finlandiya'dır. Finlandiya'da cinsiyete göre ücret farkı, 2010 yılı için % 18.9 ve 2015 yılı için % 18.1'dir. Finlandiya araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 ve 2015 yılları için cinsiyet ücret farkının en yüksek olduğu dördüncü ülkedir (OECD, 2017c).

Güney Kore'de istihdam. İstihdam açısından, Güney Kore incelendiğinde; 15-64 yaş grubundaki çalışanların % 66'sı ücretli bir işte çalışmaktadır. Erkeklerin yaklaşık % 76'sı ücretli bir işte çalışmakta iken, bu oran kadınlarda % 56'dır. Güney Kore'de bir işe sahip olmak için iyi eğitim ve becerilere sahip olmak önemli bir koşuldur. Güney Kore'de 25-64 yaş grubundaki yetişkinlerin % 87'si ortaöğretimi tamamlamıştır. OECD ortalaması ise % 74'tür. Erkeklerin % 90'ının, kadınların % 84'ünün lise eğitimini başarı ile tamamladığı görülmektedir (OECD, 2018c).

Güney Kore'de 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 20.8'dir. Güney Kore'deki yöneticilerin kadın payı ise % 10.5'dir. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 37.2'dir. Güney Kore araştırılan diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında, işgücüne katılım açısından Türkiye'den sonra sondan ikinci sırada ve yöneticilerin kadın payı açısından en son sırada yer almaktadır. Ayrıca Güney Kore araştırılan ülkeler içerisinde cinsiyet ücreti farkının en fazla olduğu ülkedir (OECD, 2017b). Güney Kore'de çalışan kadınlar, erkeklerin kazandığının sadece % 63'ünü kazanmaktadır. Güney Kore'deki kadınların sadece % 56.2'si istihdam edilmekte ve birçok kadın çocuk sahibi olduklarında işten ayrılmaktadır. Kadınların, geçici veya kalıcı olarak işten ayrılmaları sonucunda, kadınların emekli maaşlarındaki cinsiyet farklılıkları da devam etmektedir. Güney Kore'de 2016 yılı verilerine göre istihdam alanında kullanılmayan yetenek ve cinsiyet ücreti farkı, % 37.2 ile OECD ülkeleri arasında en yüksektir. Güney Kore'li kadınların sadece % 56.2'si

ücretli bir işte istihdam edilmektedir. Bu oran Güney Kore’li erkeklerin oranından 20 puan daha düşüktür. Güney Kore’de kızlar PISA’da erkeklerin puanlarından daha fazla puan almakta ve kadınlar erkeklere göre daha yüksek eğitim düzeylerine sahip olmaktadır. Bu nedenle, kadınların işgücü piyasasındaki yetersiz performansı büyük olasılıkla yetenek eksikliğinden ziyade fırsat eksikliğini yansıtmakta ve ekonomik kaynakların ve beşeri sermayenin israfını temsil etmektedir (OECD, 2017c)

Güney Kore’de istihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 21.4 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 19.6’dır. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığında % 1.8 oranında azalma olduğu görülmektedir. Güney Kore’deki istihdam, ekonomik faaliyet durumuna göre, cinsiyet oranları incelendiğinde, erkeklerin % 61.8’inin hizmet sektöründe, % 32.6’sının sanayi sektöründe ve % 5.6’sının tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların % 80.6’sı hizmet sektöründe, % 13.7’si sanayi sektöründe ve % 5.7’si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Güney Kore’de % 39.3 olmasına karşın, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranının % 13.7 olması dikkati çekmektedir (OECD, 2017b).

Güney Kore’de 2010 yılı için cinsiyete göre ücret farkı % 39.6’dır. 2015 yılı için % 37.2’dir. Güney Kore araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 ve 2015 yılları için cinsiyet ücret farkının en yüksek olduğu ülkedir. 2010 yılı için cinsiyete göre ücret farkı OECD ortalaması % 14.3, 2015 yılı için % 14.6’dır. Güney Kore’deki cinsiyete göre ücret farkının OECD ortalamasının yaklaşık olarak iki katı olduğu görülmektedir (OECD, 2017c).

Japonya’da istihdam. Japonya’da, 15 ile 64 yaş aralığındaki nüfusun % 74’ü ücretli bir işte çalışmaktadır. Bu rakam OECD ortalaması olan % 67 oranından oldukça yüksektir. Erkeklerin yaklaşık % 82’si ücretli işlerde çalışırken, bu oran kadınlarda % 66’dır. İşsiz kişiler hali hazırda çalışmayan, ancak bunu yapmaya istekli ve aktif olarak iş aramaya istekli olarak

tanımlanmaktadır. Japonya'da, bir yıl veya daha uzun süredir işsiz olan işgücü yüzdesi % 1.2 seviyesinde iken, OECD ortalamasının % 2 seviyelerinde olduğu görülmektedir (OECD, 2018c).

Japonya'da 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 18.2'dir. Bu oran ile Japonya, araştırılan toplam altı ülke içerisinde, cinsiyet farkının en az olduğu dördüncü ülkedir. Japonya'daki yöneticilerin kadın payı ise % 12.4'tür. Bu oranla da Japonya seçilen ülkelerden Güney Kore'den sonra sondan ikinci sırada yer almaktadır. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 25.7'dir. Japonya seçilen ülkelerden cinsiyet ücreti boşluğunun en çok olduğu üçüncü ülkedir. Japonya'da istihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 19.6 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 16.4'tür. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığında % 3.2 oranında azalma olduğu görülmektedir. Japonya'daki istihdam, ekonomik faaliyet durumuna göre cinsiyet oranları incelendiğinde, erkeklerin % 62.3'ünün hizmet sektöründe, % 33.8'inin sanayi sektöründe ve % 3.9'unun tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların ise % 82.3'ü hizmet sektöründe, % 14.6'sı sanayi sektöründe ve % 3.2'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Japonya'da % 25.2 olmasına karşın, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı % 14.6'dır (OECD, 2017b).

Japonya'da cinsiyete göre ücret farkı, 2010 yılı için % 28.7 ve 2015 yılı için % 25.7'dir. Japonya araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 yılı için cinsiyet ücret farkının en yüksek olduğu ikinci, 2015 yılı için ise en yüksek olduğu üçüncü ülke konumundadır. 2010 yılı için OECD ortalaması % 14.6, 2015 yılı için % 14.3'tür. Japonya'da cinsiyete göre ücret farkı OECD ortalamasının üzerindedir (OECD, 2017c).

Yeni Zelanda'da istihdam. Yeni Zelanda'da 15-64 yaş aralığındaki nüfusun % 76'sı ücretli bir işe sahiptir. OECD'nin istihdam ortalaması % 67'dir. Erkeklerin yaklaşık % 81'i

ücretli işlerde çalışırken, kadınlarda bu oran % 71'dir. Yeni Zelanda'da, çalışanların % 15'i çok uzun saatler çalışmaktadır. OECD ortalaması % 13'tür. Yeni Zelanda'da erkeklerin % 22'sinin, kadınların % 8'inin çok uzun saatler çalıştığı görülmektedir. Yeni Zelanda'da 25-64 yaş grubundaki yetişkinlerin % 77'sinin ortaöğretimini tamamladığı görülmektedir. OECD ortalaması ise % 74'tür. Yeni Zelanda'da liseyi başarı ile tamamlayan erkeklerin oranı % 77 iken, bu oran kadınlarda % 76'dır (OECD, 2018c).

Yeni Zelanda'da 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 10.2'dir. Bu oran ile Yeni Zelanda, araştırılan toplam altı ülke içerisinde, cinsiyet farkının en az olduğu üçüncü ülkedir. Yeni Zelanda'daki yöneticilerin kadın payı verilerine ulaşamamıştır. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 6.1'dir. Yeni Zelanda bu oran ile cinsiyet ücreti boşluğunun en az olduğu ülkedir. Yeni Zelanda'da istihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 10.6 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 10'dur. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığında % 0.6 oranında azalma olduğu görülmektedir. Yeni Zelanda'daki istihdam, ekonomik faaliyet durumuna göre, cinsiyet oranları incelendiğinde, erkeklerin % 60.4'ünün hizmet sektöründe, % 30.3'ünün sanayi sektöründe ve % 9.1'inin tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların ise % 85.5'inin hizmet sektöründe, % 9.7'sinin sanayi sektöründe ve % 4.6'sının tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Yeni Zelanda'da % 38.6 olmasına karşın, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı % 9.7'dir. Bu oranla Yeni Zelanda sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranlarına göre Finlandiya'dan sonra en az orana sahip ikinci ülkedir (OECD, 2017b).

Yeni Zelanda'da cinsiyete göre ücret farkı, 2010 yılı için % 7 ve 2015 yılı için % 6.1'dir. Yeni Zelanda araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 yılı için cinsiyet ücret farkının en az olduğu ikinci ülke, 2015 yılı için ise cinsiyet ücret farkının en az olduğu ülkedir. 2010 yılı için

% 14.6, 2015 yılı için % 14.3 olan OECD ortalamasının oldukça altında olduğu görülmektedir (OECD, 2017c).

Türkiye’de istihdam. Türkiye’de 15-64 yaş grubundakilerin % 51’i ücretli bir işte çalışmaktadır. OECD’nin istihdam ortalaması ise % 67’dir. Türkiye’deki istihdam OECD ortalamasının altındadır. Erkeklerin yaklaşık % 70’i ücretli işte çalışırken, kadınların % 31’i ücretli bir işte çalışmaktadır. Türkiye’de çalışanların yaklaşık % 34’ü çok uzun saatler çalışmaktadır. OECD ortalaması % 13’dür. Türkiye çok uzun çalışma saatleri açısından OECD ortalamasının iki katından da fazla orana sahiptir. Erkeklerin yaklaşık % 37’sinin, kadınların ise % 26’sının çok uzun saatler çalıştığı görülmektedir. İyi eğitim ve beceriler, bir iş bulmak için önemli koşullardır. OECD ortalaması % 74 olan 25-64 yaş grubundaki yetişkinlerin ortaöğretimi tamamlama oranı, Türkiye’de % 39’dur. Erkeklerin % 43’ü, kadınların % 34’ü lise eğitimini başarı ile tamamladığı görülmektedir (OECD, 2018c).

Türkiye’deki 15-64 yaş aralığındaki kişilerin işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkı % 42’dir. Bu oran ile Türkiye, araştırılan ülkeler içerisinde, işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkının en fazla olduğu ülkedir. Türkiye oranına en yakın ülke Güney Kore’nin oranı ise % 20.8’dir. Yani Türkiye oranının yaklaşık yarısı kadardır. Türkiye’deki yöneticilerin kadın payı ise % 13.2’dir. Bu oranla Türkiye seçilen ülkeler içerisinde sondan üçüncü sırada yer almaktadır. Cinsiyet ücreti boşluğundaki oran ise % 6.9’dur. Türkiye seçilen ülkelere cinsiyet ücreti boşluğunun en az olduğu ikinci ülkedir. Türkiye seçilen ülkeler ile istihdam durumuna göre karşılaştırıldığında, cinsiyet açığının en yüksek olduğu ülkedir. Türkiye’de istihdam durumuna göre 2012 yılı cinsiyet açığı % 40.4 ve 2016 yılı cinsiyet açığı % 38.9’dur. Türkiye’deki 2012 yılı erkek istihdam oranı % 69.2 iken, kadın istihdam oranı % 28.7’dir. 2016 yılı erkek istihdam oranı % 70, kadın istihdam oranı ise % 31.2’dir. Yani kadın istihdam oranı erkeklerin yaklaşık yarısı kadardır. 2012 ile 2016 yılları arasındaki istihdam

durumuna göre cinsiyet açığına ise % 1.5 oranında azalma olduğu görülmektedir (OECD, 2017b).

Türkiye'deki kadınların iş gücüne katılım durumu 2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre, 2000 yılına % 26.6, 2001 yılında % 27.1, 2002 yılında % 27.9, 2005 yılında 23.3, 2007 yılında 23.6, 2008 yılında 24.5, 2009 yılında % 26 ve 2010 yılında % 27.6'dır. Kadınların istihdam oranları ise 1990 yılında % 31, 2000 yılında % 25, 2005 yılında % 21 ve 2010 yılında ise % 24 olduğu görülmektedir (TÜİK İstatistik Göstergeler 1923-2010'dan Akt. Karabıyık, 2012).

Türkiye'deki istihdam, ekonomik faaliyet durumuna göre, cinsiyet oranları incelendiğinde, erkeklerin % 51'inin hizmet sektöründe, % 31.1'inin sanayi sektöründe ve % 17.8'inin tarım sektöründe istihdam edildiği görülmektedir. Kadınların % 47.7'si hizmet sektöründe, % 15.3'ü sanayi sektöründe ve % 37'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranı Türkiye'de % 50 olmasına karşın, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı % 15.3'tür. Bu oranla Türkiye, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranlarına göre, Estonya'dan sonra en fazla orana sahip ikinci ülkedir. Fakat bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadın oranlarına bakıldığında, istihdam oranı düşük kalmaktadır. OECD ortalaması % 4 olan tarım sektöründe çalışan kadınların oranının, Türkiye'de % 37 ve Türkiye'de tarım sektöründe istihdam edilen erkeklerin oranının yaklaşık olarak iki katı olması dikkati çekmektedir. Türkiye'de hizmet sektöründe istihdam edilen kadınların oranı bakımından, araştırılan diğer ülkeler arasında, en az orana sahiptir (OECD, 2017b).

Türkiye'de cinsiyete göre ücret farkı, 2010 yılı için % 3.1 ve 2015 yılı için % 6.9'dur. Türkiye araştırılan ülkeler içerisinde, 2010 yılı için cinsiyet ücret farkının en az olduğu ülkedir. 2015 yılı için ise cinsiyet ücret farkının en az olduğu ikinci ülkedir. 2010 yılından

2015 yılına kadar geçen beş yıllık sürede, Türkiye’de cinsiyete göre ücret farkı yaklaşık olarak iki katı artmıştır (OECD, 2017c).

Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı Onuncu Kalkınma Planı’nda 2006 yılında % 23.6 ve 2012 yılında 29.5 olarak belirtilmiştir. 2013 yılı için bu oran 30.9 ve 2018 yılı için ise bu oran 34.9 olarak hedeflenmiştir (DPT, 2013). Türkiye İstatistik Kurumunun Ekim 2017 tarihli verilerine göre 2016 yılı kadın işgücüne katılım oranı % 33.1 iken, 2017 yılı kadınların işgücüne katılım oranı % 34.2’dir (TÜİK, 2017). Türkiye, 2018 yılı için Onuncu Kalkınma Planı’nda hedeflediği kadınların işgücüne katılım oranına yaklaşmıştır. Ancak Türkiye İstatistik Kurumu’nun aynı verilerine göre, erkeklerin iş gücüne katılım oranı 2016 yılı için % 72.1 iken, 2017 yılı için bu oran % 72.4 olmuştur. Bu verilere göre erkeklerin işgücüne katılım oranı, kadınların oranının yaklaşık iki katıdır. Bu sonuçlar, Türkiye’de istihdam konusunda cinsiyet eşitsizliğinin var olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de yaşayan kadın ve erkeklerin aylık ortalama brüt ücretleri incelediğinde, kadınların 2014 yılı itibariyle aylık 2188 TL, erkeklerin 2215 TL ortalama brüt aylık aldığı görülmektedir. Kadın ve erkek arasındaki ortalama brüt aylık farkı az olmasına rağmen, eğitim durumuna göre incelediğinde, dikkati çeken meslek lisesi mezunu kadınların ortalama 1851 TL, erkeklerin ise 2373 TL ve yüksekokul ve üstü mezunu kadınların 3470 TL, erkeklerin ise 4296 TL ortalama brüt ücret almasıdır (TÜİK, 2014). Türkiye’deki kadın ve erkekler arasındaki ortalama ücret farkı, eğitim durumuna göre değişiklik göstermektedir.

Küresel bir sorun olarak görülen işsizlikten en çok genç işsizlerin etkilendiği göze çarpmaktadır. OECD’nin 2015 yılı verilerine Türkiye’de genç işsizlerin kadın oranı % 22.1, erkek oranı ise % 16.5’tir (Kelleci ve Türk, 2016). Türkiye’de 1990 yılındaki toplam işsizlik oranı % 8 iken, kadın işsizlik oranı % 8.5, 2010 yılında toplam işsizlik oranı % 11.9 iken kadın işsizlik oranının % 13 olduğu görülmektedir (TÜİK’den Akt. Karabıyık, 2012).

PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Girişimcilik Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından Nasıldır?

Estonya’da girişimcilik. 2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksine (Global Entrepreneurship Index) göre Estonya 54.8 puanı ile 137 ülke arasında 23’üncü sırada yer almaktadır (GEDİ, 2018). GERA tarafından yayımlanan 2017/18 Küresel Girişimcilik Monitörüne göre, Estonya cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların erkeklere oranına göre, 54 ülke içerisinde 0.59 puan ile 40’ncı sırada yer almaktadır. Kadın erkek fırsat oranına göre ise 0.96 puan ile 21’nci sırada yer almaktadır (GERA, 2018).

Estonya’da 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 5’tir. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı ise % 3.2’dir. Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranı incelendiğinde, Estonya’da 2016 yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 12.1 iken, kadınların oranı, % 6.7’dir. Erkeklerin oranı yaklaşık olarak kadınların oranının iki katıdır. 2016 yılı için Estonya’daki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 5.4’tür. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında % -1.2 oranında bir fark oluşmuştur. Estonya’da cinsiyet açığında 2013 yılı ile 2016 yılı arasında ilerleme olsa da açığın henüz kapanmadığı görülmektedir. (OECD, 2017b).

Finlandiya’da girişimcilik. 2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksine (Global Entrepreneurship Index) göre Finlandiya 67.3 puanı ile 137 ülke arasında 12’nci sırada yer almaktadır (Maya ve Yılmaz, 2018). Finlandiya’da 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 8’dir. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı % 3.9’dur. Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranı incelendiğinde, Finlandiya’da 2016

yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 16.4 iken, kadınların oranı, % 8.2'dir. Erkeklerin oranı, kadınların oranının iki katıdır. 2016 yılı için Finlandiya'daki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 8.2'dir. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında, % -0.1 oranında bir fark oluşmuştur. Geçen süre zarfında Finlandiya'da cinsiyet açığında ilerlemenin çok az olduğu görülmektedir. (OECD, 2017b).

Güney Kore'de girişimcilik. 2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksine (Global Entrepreneurship Index) göre Güney Kore 54.2 puanı ile 137 ülke arasında 24'üncü sırada yer almaktadır (GEDI, 2018). GERA'ya göre Güney Kore'nin cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların erkeklere oranına göre küresel girişimcilik sıralaması 0.66 puan ile 29'uncu sıradadır. Kadın erkek fırsat durumuna göre ise 1.05 puan ile 54 ülke içerisinde 4'üncü sıradadır (GERA, 2018).

Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranı incelendiğinde, Güney Kore'de 2016 yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 26.5 iken, kadınların oranı, % 14.1'dir. Güney Kore incelenen ülkeler içerisinde serbest meslek sahibi erkek ve kadın oranları bakımından en fazla orana sahip birinci ülkedir. 2016 yılı için Güney Kore'deki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 12.4'tür. Bu oran ile Güney Kore cinsiyet açığının en fazla olduğu Türkiye'den sonra ikinci ülkedir. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında, % -0.2 oranında bir fark oluşmuştur. Geçen süre zarfında Güney Kore'de cinsiyet açığında ilerlemenin çok az olduğu görülmektedir. Güney Kore'de 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 12'dir. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı % 4.4'tür (OECD, 2017b). Güney Kore'deki kadınlar yönetim pozisyonlarının sadece % 10.5'ini

oluşturmaktadır. Bu oran ile Güney Kore OECD ülkeleri içerisinde son sıralarda yer almaktadır (OECD, 2017c).

Japonya’da girişimcilik. 2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksine (Global Entrepreneurship Index) göre Japonya 51.5 puanı ile 137 ülke arasında 28’inci sırada yer almaktadır. GERA’ya göre Japonya’nın 2017/18 Küresel Girişimcilik Monitörüne göre, cinsiyet eşitliğinde iş sahibi veya yöneticisi olan kadınların erkeklere oranına göre, 54 ülke içerisinde 0.44 puan ile 50’inci sırada yer alırken, kadın erkek fırsat durumuna göre 1.02 puan ile 11’inci sırada yer almaktadır (GERA, 2018).

Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranı incelendiğinde, Japonya’da 2016 yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 10.8 iken, kadınların oranı, % 4.7’dir. Japonya incelenen ülkeler içerisinde serbest meslek sahibi erkek ve kadın oranları bakımından en az orana sahip birinci ülkedir. 2016 yılı için Japonya’daki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 6.1’dir. Bu oran ile Japonya, incelenen ülkeler arasında, cinsiyet açığının en az olduğu üçüncü ülkedir. Birinci ülke % 5,2 ile Yeni Zelanda, ikinci ülke % 5.4 ile Estonya’dır. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında, % 1.5 oranında bir fark oluşmuştur. Geçen süre zarfında Japonya’da cinsiyet açığında ilerlemenin olmadığı, hatta açığın daha da genişlediği görülmektedir. Japonya’da 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 6’dır. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı % 2.1’dir (OECD, 2017b). Japonya’da girişimciliğin gelişmesi için hazırlanan esnek finansman paketleri, teminatla alınan krediler, alacakların vadesinden önce paraya çevrilmesini sağlayan programlar, projelere destekler, yerel markaların gelişimi ve işletmelerin küreselleşmesi için sağlanan destekler ile sistemli eğitim sunan KOBİ üniversiteleri iyi örnekler arasındadır (KOSGEB, 2015).

Yeni Zelanda’da girişimcilik. 137 ülke verilerinin yer aldığı 2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksinde (Global Entrepreneurship Index) Yeni Zelanda verilerine ulaşılamamıştır (GEDI, 2018). Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranı incelendiğinde, Yeni Zelanda’da 2016 yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 17.8 iken, kadınların oranı, % 12.6’dır. Yeni Zelanda, incelenen ülkeler içerisinde serbest meslek sahibi erkek oranları bakımından en fazla orana sahip üçüncü, kadın oranı bakımından ikinci ülkedir. 2016 yılı için Yeni Zelanda’daki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 5.2’dir. Bu oran ile Yeni Zelanda, incelenen ülkeler arasında, cinsiyet açığının en az olduğu birinci ülkedir. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında, % -1.1 oranında bir fark oluşmuştur. Geçen süre zarfında Yeni Zelanda’da cinsiyet açığında az bir ilerlemenin olduğu, ancak cinsiyet açığının kapanmadığı görülmektedir. Yeni Zelanda 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 5’tir. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı ise % 2.1’dir (OECD, 2017b).

Türkiye’de girişimcilik. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından hazırlanan “Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018)” resmi gazetede yayımlanarak, 2015 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu plana göre girişimcilik, mevcut veya kendi oluşturduğu fırsatları kullanarak ihtiyaç duyulan kaynakları temin eden veya elindeki kaynakları birleştirerek, bunları üretim ve hizmet için organize eden, inisiyatif alan ve riskleri hesaplayıp tedbirler alan ve risklere rağmen yoluna devam eden, liderlik özellikleri gösteren, yenilikçi kişi olarak tanımlanmaktadır (KOSGEB, 2015).

2018 yılındaki Küresel Girişimcilik Endeksine (Global Entrepreneurship Index) göre Türkiye 44.5 puana sahiptir. 137 ülke arasında 37 sırada yer almaktadır (GEDİ, 2018; Maya ve Yılmaz, 2018). Girişimcilik faaliyetlerinde yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biri olan serbest meslek sahibi erkeklerin oranı ile kadınların oranıdır. OECD tarafından hazırlanan tabloda, Türkiye için 2014 yılı verileri, diğer ülkeler için 2016 yılı verileri kullanılmıştır. Hazırlanan veriler incelendiğinde, Türkiye’de 2014 yılı verilerine göre serbest meslek sahibi erkeklerin oranı % 24.5 iken, kadınların oranı, % 9.9’dur. Türkiye, incelenen ülkeler içerisinde serbest meslek sahibi erkek oranları bakımından en fazla orana sahip Güney Kore’den sonra ikinci, kadın oranı bakımından üçüncü ülkedir. Ancak Türkiye’deki serbest meslek sahibi erkeklerin oranı kadınlarının oranının yaklaşık 2.5 katıdır. 2014 yılı için Türkiye’deki serbest meslek sahibi bireyler arasındaki cinsiyet açığı % 14.6’dır. Bu oran ile Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde cinsiyet açığının en fazla olduğu birinci ülkedir. 2013 yılı ile 2016 yılı arasındaki serbest meslek sahibi çalışanlar arasındaki cinsiyet açığında, % -0.4 oranında bir fark oluşmuştur. Geçen süre zarfında Türkiye’deki cinsiyet açığında az bir ilerlemenin olduğu, ancak cinsiyet açığının kapanmadığı görülmektedir. Türkiye’de 15-64 yaş aralığındaki serbest meslek sahibi çalışanların cinsiyet farkı % 15’tir. İstihdam içindeki işverenler arasındaki cinsiyet farkı ise % 4.6’dır (OECD, 2017b).

Türkiye’de yapılan bir araştırmaya göre, girişimci olan ve kendi hesabına çalışanların 1990 yılındaki kadın oranı % 9 iken, bu oran 2000 yılında % 11.3’ye yükselmiştir. 2012 yılında % 14.9’a çıkmıştır (Keskin, 2014). Türkiye İstatistik Kurumu’nun son verilerine göre; 2014 yılı işveren olarak çalışan kadınların oranı % 8, 2015 yılı işveren olarak çalışan kadınların oranı ise % 8.1’dir (TÜİK, 2017). Karabıyık (2012)’a göre Türkiye’de 2010 yılı itibarıyla, 100 kadından sadece % 12.8’i kendi hesabına, %1.3’ü işveren olarak, % 50.7’si ücretli veya yevmiyeli olarak ve % 35.2’si ise ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. 1990

yılında işveren olarak çalışan kadın oranının 23 bin, 2000 yılında 43 bin, 2005 yılında 50 bin ve 2010 yılında 83 bin kişi olduğu görülmektedir. Kendi hesabına çalışan kadın dağılımı ise 1990 yılında 492 bin, 2000 yılında 687 bin, 2005 yılında 667 bin ve 2010 yılında 822 bin kişidir (TÜİK'ten Akt. Karabıyık, 2012).

Türkiye'nin de içinde yer aldığı 30 ülkenin katıldığı GEDI Kadın Girişimciliği Araştırması-2014 “yenilikçi, pazarını büyüten, ihracat odaklı” kadın girişimcilere odaklanmıştır. Araştırma parametreleri, girişimciliğin ortamı, ekosistem ile kadın girişimcilerdeki girişimcilik niteliğinden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, 30 ülkeden 14'ünde kadınların % 50'sinden fazlasının banka hesabının olmadığı görülmüştür. Bu alanda cinsiyet açığının en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir. Türkiye'deki kadın erkek arasındaki fark % 50'dir. Ortam koşulları uygun olsa bile, sosyal normların kadın girişimciliğini ve kadınların üst düzey kademelere gelmesini engellediğini ortaya koymuştur. Kadın girişimciliği için eğitimin yanında yönetim tecrübesi de önemlidir. Bu araştırmada tepe pozisyonlardaki kadın oranları da incelenmiştir. Bu oran Türkiye'de % 10'dur. Türkiye 30 ülke içerisinde en alt sıralarda yer almaktadır (KOSGEB, 2015).

Türkiye'deki kadın girişimciliğine ilişkin bilgi, destek ve faaliyetleri bir çatı altında toplamak amacıyla Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) kurulmuştur. KAGİDER'in amacı, Türkiye'deki çalışma hayatındaki kadın çalışan sayısını arttırmak ve kadın girişimcilerin desteklenmesini teşvik etmektir. Kadınların çalışma hayatına girmesi ve girişimci olmaları için eğitim ve mentör desteğinin sağlanmasının yanında KAGİDER, kadın girişimciliğinin gelişmesi için yasal altyapı desteği ve finansal kaynak erişimine yol göstererek destek olmayı amaçlamaktadır (<http://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda>).

KAGİDER Türkiye’de Kadın Girişimciliği WEB Portalını hayata geçirerek Türkiye’nin her yerlerinde birbirinden habersiz ama birbirleri için hem tedarikçi hem de müşteri olabilecek girişimci ve iş sahibi birçok kadını bir araya getirmeyi ve onların seslerini duyuracak dijital ortamı sunmayı hedeflemektedir. Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı’nın (2015-2018) genel amacı; Türkiye’deki girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak, güçlü bir ekosistem oluşturmak ve girişimciliği geliştirmektir. Türkiye’deki başarılı kadın girişimcilerin rol modeli olarak diğer kadın girişimcilere örnek olması, kadın girişimcilere yönelik eğitim ihtiyacı ile kadın girişimcilerin sorunlarının incelenmesi, Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı’nda (2015-2018) kadın girişimciliğinin artırılması için yer alan önemli çözüm önerileridir (KOSGEB, 2015).

PISA’da Başarılı Olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda İle Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından *Eğitim, İstihdam ve Girişimcilik Alanlarındaki Benzerlikler ve Farklılıklar Nelerdir?*

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğini karşılaştırma aşamasında, 2017 yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu’ndan yararlanılarak hazırlanan kadın nüfusunun, erkek nüfusuna oranları, Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7

Nüfus cinsiyet oranları (kadın nüfusu/erkek nüfusu)

	Nüfus cinsiyet oranı (kadın nüfusu/erkek nüfusu)
Estonya	0.88
Finlandiya	0.97
Güney Kore	1.00
Japonya	0.95
Yeni Zelanda	0.97
Türkiye	0.97

Kaynak: World Economic Forum, 2017. s. 146, 152, 190, 198, 256, 324. “2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu”.

Tablo 7'ye göre kadın nüfusunun çoğunlukta olduğu ülke sadece Güney Kore'dir. Türkiye'de ve diğer ülkelerde erkek nüfusunun, kadın nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Yapılan incelemede Estonya'daki kadın nüfusunun diğer ülkelere göre daha az olduğu; Türkiye, Finlandiya ve Yeni Zelanda'nın nüfus oranlarının birbirine eşit, Japonya'nın oranının ise bu ülkelere göre biraz düşük olduğu görülmektedir.

Dünya Ekonomi Forumunun (World Economic Forum) Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu kadınlarla erkeklerin eşitliğini dört kategoride incelemektedir. Ekonomiye katılım ve fırsat, eğitime katılım, sağlık ve hayatta kalma ile politik güçlenme alanlarında kadın ile erkek arasındaki farkı incelemektedir. Dünya Ekonomi Forumunun 02 Kasım 2017 tarihli 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna (The Global Gender Gap Report 2017) göre 144 ülke içinde ülkelerin sıralamaları ve puanlamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ülke Sıralamaları ve Puanlamaları

Ülke	Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu (2017 Yılı)	
	Sıralama	Puan
Estonya	37	0.731
Finlandiya	3	0.823
Güney Kore	118	0.650
Japonya	114	0.657
Yeni Zelanda	9	0.791
Türkiye	131	0.625

Kaynak: World Economic Forum, 2017, s. 10, 11. "2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu".

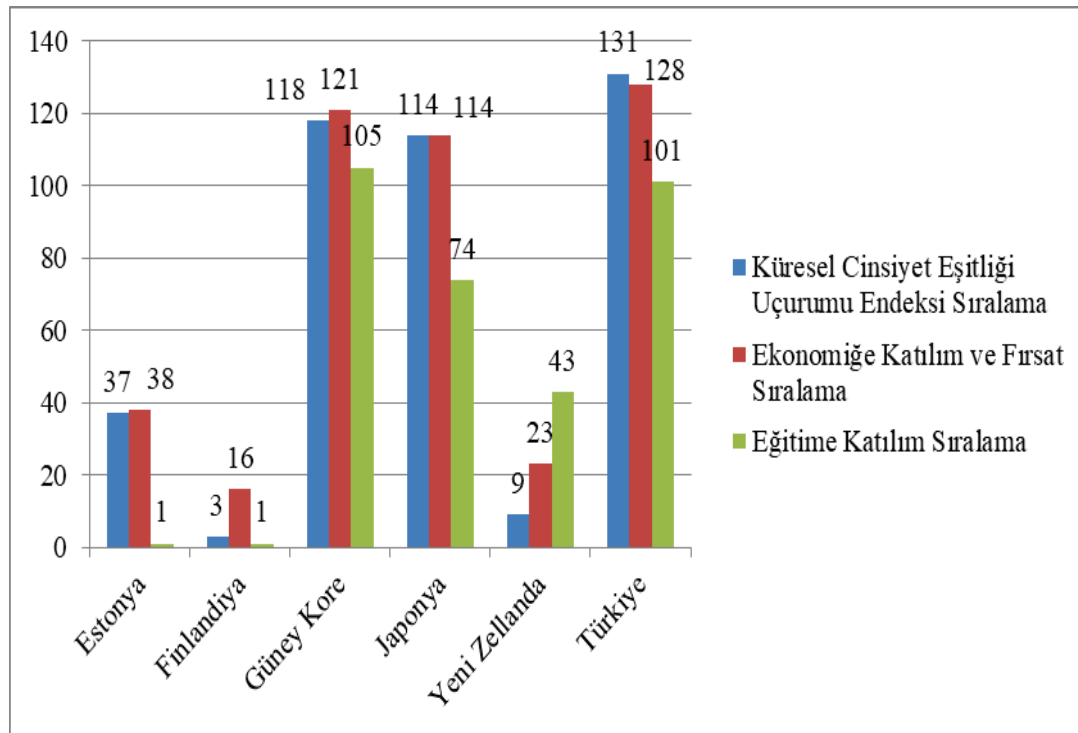
Tablo 8'de de görüldüğü üzere 144 ülkenin puanlarının hesaplandığı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre, Türkiye 131'inci sıra ile seçilen ülkelerde en son sıradadır. Burada dikkati çeken bir nokta Güney Kore ve Japonya'nın sıralamasının diğer ülkelere göre çok

düşük olmasıdır. Finlandiya ve Yeni Zelanda ilk sıralarda yer alırken, Estonya 37'inci sırada yer almaktadır. Türkiye'den sonra en düşük puana sahip Güney Kore 118'inci sırada, Japonya ise 114'üncü sıradadır. Estonya'nın 0.731 puan ile 144 ülke içerisinde 37'inci sırada yer almasını ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde, Estonya ekonomiye katılımında 38'inci sırada, eğitime katılımında 1'inci, sağlıkta 36'ncı ve politikaya katılımında 52'inci sırada yer almaktadır. Bu sıralamaya göre Estonya'daki cinsiyet açığının eğitime katılım hariç tüm kategorilerde varolduğu, en çok boşluğun ise politikaya katılım kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Finlandiya'nın 0.823 puan ile 144 ülke içerisinde 3'üncü sırada yer almasını ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde, Finlandiya ekonomiye katılımında 16'ncı sırada, eğitime katılımında 1'inci, sağlıkta 46'ncı ve politikaya katılımında 5'inci sırada yer almaktadır. Bu sıralamaya göre Finlandiya'daki cinsiyet açığının eğitime katılım hariç tüm kategorilerde varolduğu, en çok boşluğun ise sağlık kategorisinde olduğu tespit edilmiştir. Güney Kore'nin 0.650 puan ile 144 ülke içerisinde 118'inci sırada yer almasını ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde, Güney Kore ekonomiye katılımında 121'inci sırada, eğitime katılımında 105'inci, sağlıkta 84'üncü ve politikaya katılımında 90'ıncı sırada yer almaktadır. Bu sıralamaya göre Güney Kore'deki cinsiyet açığının en çok ekonomiye ve eğitime katılımdan kaynaklandığı görülmektedir. Güney Kore'nin 2017 yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre en iyi olduğu konu ise sağlıktır. Japonya'nın 0.657 puan ile 144 ülke içerisinde 114'üncü sırada yer almasını ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde, Japonya'nın ekonomiye katılımında 114'üncü sırada, eğitime katılımında 74'üncü, sağlıkta 1'inci ve politikaya katılımında 123'üncü sırada yer almaktadır. Bu sıralamaya göre Japonya'nın cinsiyet açığının en çok politika ve ekonomiye katılımında olduğu görülmektedir. Japonya 2017 yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre sağlıkta, 144 ülke içerisinde birinci sıradadır. Türkiye'nin 0.625 puan ile 144 ülke içerisinde 131'inci sırada yer almasını ayrıntılı bir şekilde incelediğimizde, Türkiye ekonomiye katılımında 128'inci sırada,

eğitimde 101, sağlıkta 59 ve politikaya katılımında 118'inci sırada yer almaktadır. Bu sıralamaya göre Türkiye'deki cinsiyet açığının tüm kategorilerde olduğu görülmektedir. Türkiye'nin 2017 yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre en iyi olduğu konu ise sağlıkta (World Economic Forum, 2017).

Grafik 1

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ülke Sıralamaları

Kaynak: World Economic Forum, 2017, s. 10, 11. "2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu".

Dünya Ekonomi Formu'nun Kasım 2017 tarihli ve 144 ülke verilerinin yer aldığı 2017 Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu'na göre ülke sıralamaları tabloda gösterilmiştir. Tabloya göre Finlandiya, Yeni Zelanda ve Estonya cinsiyet eşitliği konusunda 144 ülke içerisinde en üst sıralarda yer almaktadır. Türkiye, Güney Kore ve Japonya ise alt sıralardadır. Türkiye 2017 Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu'na göre 131'inci, Güney Kore 118'inci, Japonya 114'üncü sırada yer almaktadır (World Economic Forum, 2017).

Tablo 9

2006-2017 Yılları Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ülke Sıralamaları ve Puanlamaları

Ülke	2006 Yılı		2017 Yılı	
	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan
Estonya	29	0.694	37	0.731
Finlandiya	3	0.796	3	0.823
Güney Kore	92	0.616	118	0.650
Japonya	80	0.645	114	0.657
Yeni Zelanda	7	0.751	9	0.791
Türkiye	105	0.585	131	0.625
Katılan Ülke Sayısı	115		144	

Kaynak: World Economic Forum, 2017, s. 10, 11. “2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu”.

Dünya Ekonomi Forumu tarafından ilk defa 2006 yılında 115 ülke verilerinin yer aldığı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu ile 2017 yılında 144 ülke verilerinin yer aldığı son rapora göre ülke sıralamaları ve puanlamaları Tablo 9’da verilmiştir. Yayımlanan raporlarda yer alan puanlamalar incelendiğinde, tüm ülke puanlamalarında artış olduğu görülmektedir. Küresel Cinsiyet Eşitliği Boşluğu Raporuna göre Finlandiya ilk sıralarda yer alırken, Türkiye son sırada yer almaktadır.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından eğitim. 2012 ve 2015 yılı PISA’ya katılan OECD ülkelerinden, katıldıkları fen okuryazarlığı, matematik okuryazarlığı ve okuma becerileri değerlendirmelerinden, OECD ortalamasının üstünde puan alan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye’nin puanları, Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

*PISA'da OECD Ülke Puanları Ortalamasının Üstünde Puan Alan Başarılı Ülkeler İle**Türkiye Puanları*

OECD Üyesi Ülkeler	2012 PISA			2015 PISA		
	MATEMATİK	FEN	OKUMA	MATEMATİK	FEN	OKUMA
Ortalaması	494	501	496	490	493	493
Estonya	521	541	516	520	534	519
Finlandiya	519	545	524	511	531	526
Güney Kore	554	538	536	524	516	517
Japonya	536	547	538	532	538	516
Yeni Zelanda	500	516	512	495	513	509
Türkiye	448	463	475	420	425	428

Kaynak: MEB. (2015); MEB. (2016).

Tablo 10'u incelediğimizde, PISA'da başarılı olan ülke puanlarının, Yeni Zelanda'nın 2015 Yılı matematik okuryazarlığı puanı hariç diğer tüm puanlarının, 500 puan üzerinde olduğu dikkati çekmektedir. Araştırma için seçilen başarılı ülke puanlarının, OECD ortalama puanlarından oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye puanları ise, tüm değerlendirmeler için OECD puan ortalamasının altındadır. Tüm ülkelerin fen okuryazarlığı ile matematik okuryazarlığı puanları ile OECD ortalaması incelendiğinde, 2012 yılı puanlarının 2015 yılına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Okuma becerileri puanlarında sadece Estonya ve Finlandiya puanları 2015 yılında yükselmiştir. Türkiye'nin puanları kendi içerisinde değerlendirildiğinde, 2012 yılı ve 2015 yılı PISA sonuçlarına göre, en düşük puanın matematik okuryazarlığı puanı olduğu, en yüksek puanın ise okuma becerileri olduğu görülmektedir.

Tablo 11

PISA’da Başarılı Ülkeler İle Türkiye’nin Okul Öncesi Eğitim Oranları (2011-2016 yılı)

Ülkeler	2011 yılı			2016 yılı		
	3 yaş okullaşma oranı (%)	4 yaş okullaşma oranı (%)	5 yaş okullaşma oranı (%)	3 yaş okullaşma oranı (%)	4 yaş okullaşma oranı (%)	5 yaş okullaşma oranı (%)
Estonya	86	90	90	90	92	93
Finlandiya	49	57	67	73	79	84
Güney Kore	82	83	86	97	93	90
Japonya	77	93	97	84	95	96
Yeni Zelanda	85	95	100	89	93	98
Türkiye	4	19	67	9	34	70

Kaynak: OECD, 2013. “Education at a Glance 2013”; OECD, 2018a. “Education at a Glance 2018”.

Tablo 11’de PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin 2011 ve 2016 yıllarına ait okul öncesi eğitimde okullaşma oranları verilmiştir. Türkiye’deki okul öncesi eğitimde okullaşma oranları diğer ülkelere göre çok düşüktür. Diğer ülkelerin okul öncesi eğitim oranlarını incelediğimizde Finlandiya’daki oranların diğer ülkelere göre daha düşük olduğu görülmektedir. 2016 yılı okullaşma oranları incelendiğinde yaş ilerledikçe okullaşma oranlarının arttığı, sadece Güney Kore’de azaldığı görülmektedir (OECD, 2013; OECD, 2018a).

Dünya Bankası’nın (The World Bank) 2016 yılı araştırma sonuçlarına göre yayımlanan “Cinsiyet Üzerine Küçük Veri Kitapçığı 2016”ya (The Little Data Book on Gender 2016) göre PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin eğitim seviyelerine göre cinsiyet oranları Tablo 12’de verilmiştir. 2016 yılında yayımlanan sonuçlar, 2000 ve 2013 yılı verilerini içermektedir. İlköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademesindeki kayıt oranları cinsiyete göre verilmiştir (World Development Indicators, 2016).

Tablo 12

PISA’da Başarılı Ülkeler ile Türkiye’nin 2000 ve 2013 Yılı Eğitim Seviyelerine Göre Cinsiyet Durumları

	İlköğretim Kayıt Oranı (%)				Ortaöğretim Kayıt Oranı (%)				Yükseköğretim Kayıt Oranı (%)			
	2000 Yılı		2013 Yılı		2000 Yılı		2013 Yılı		2000 Yılı		2013 Yılı	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Estonya	96	97	95	95	86	83	90	88	67	46	94	63
Finlandiya	100	100	99	99	95	94	94	94	90	75	101	83
Güney Kore	100	99	97	98	95	96	97	98	59	96	82	109
Japonya	-	-	100	100	-	-	100	99	45	52	58	65
Yeni Zelanda	99	99	98	98	92	91	98	97	79	54	94	65
Türkiye	90	98	94	95	56	71	87	90	21	30	73	85

Kaynak: World Development Indicators, 2016, s.79, 83,113, 119, 156, 213.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda’nın ilköğretime kayıt oranlarının Türkiye’den yüksek olduğu Tablo 12’de görülmektedir. 2013 yılında kadınların ilköğretime kayıt oranı Türkiye’de % 94’tür. Ortaöğretime kayıt oranlarında da Türkiye oranlarının 2013 yılı Estonya’daki erkeklerin kayıt oranı hariç yine en düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Türkiye’deki 2000 yılı ortaöğretim kayıt oranı % 56’dan, 2013 yılında % 87’ye yükselmesine rağmen, diğer ülkelere göre yine düşüktür. Yükseköğretime kayıt oranlarını incelediğimizde; Güney Kore, Japonya ve Türkiye hariç diğer ülkelerde, kadınların kayıt oranlarının, erkeklerden daha fazla olduğu dikkati çekmektedir. Bu tabloda dikkati çeken başka bir nokta da, 2000 yılında Türkiye’de % 21 olan kadınların yükseköğretime kayıt oranının, 2013 yılında % 73’e yükselmesidir (World Development Indicators, 2016).

Tablo 13’de PISA 2015’teki okuma ve matematik puanlarındaki cinsiyet farkları verilmiştir. Hesaplama yapılırken erkeklerin puanından kızların puanı çıkarılarak, cinsiyetler

arası puan farkı belirlenmiştir. Tablo 13'te PISA'da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye puanları ve OECD ortalaması verilmektedir.

Tablo 13

PISA 2015 Yılı Okuma ve Matematik Puanlarındaki Cinsiyet Farkı

	PISA 2015 yılı okuma puanlarındaki cinsiyet farkı (erkek-kız)	PISA 2015 yılı matematik puanlarındaki cinsiyet farkı (erkek-kız)
Estonya	-27.9	5.2
Finlandiya	-46.5	-7.5
Güney Kore	-40.5	-7.0
Japonya	-13.3	13.8
Yeni Zelanda	-32.3	8.5
Türkiye	-27.8	5.9
OECD Ortalaması	-26.9	7.9

Kaynak: OECD, 2017b, s. 23. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle".

Tablo 13'e göre kızların okuma puanları erkeklere göre daha iyi seviyedeysen, erkeklerin matematik puanları genelde daha iyi seviyededir. Finlandiya ile Güney Kore'nin kız ve erkek puanları arasındaki puan farkı, matematikte kızların daha yüksek puan aldığını göstermektedir. Dikkati çeken bir nokta da, ülkelerin okuma becerileri puanları arasındaki kız ve erkek puan farkının -46.5 puan ile -13.3 puan arasında değişirken, matematik puanları arasındaki puan farkları 13.8 ile -7.5 puan arasında değişim göstermesidir. Okuma becerileri puanlarındaki cinsiyet farkının en yüksek olduğu ülke Finlandiya, matematik puanındaki cinsiyet farkının en yüksek olduğu ülke ise 13.8 puan ile Japonya'dır. Japonya'daki kızların matematik puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir Türkiye'nin erkek ile kızların okuma puanları arasındaki fark -27.8, matematik puanları arasındaki fark ise 5.9'dur (OECD, 2017b).

Tablo 14

Yükseköğretim Gören Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (2015 yılı)

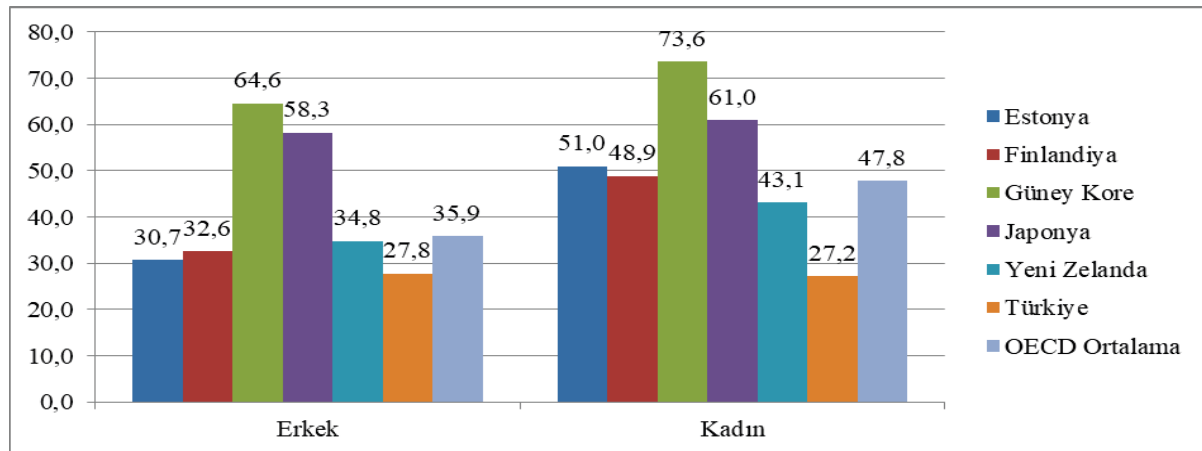
Ülke	Yükseköğrenim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımı (25-34 yaş)		
	Erkek	Kadın	Cinsiyet Açığı
Estonya	30.7	51.0	-20.3
Finlandiya	32.6	48.9	-16.4
Güney Kore	64.6	73.6	-9.0
Japonya	58.3	61.0	-2.7
Yeni Zelanda	34.8	43.1	-8.4
Türkiye	27.8	27.2	0.6
OECD Ortalama	35.9	47.8	-11.9

Kaynak: OECD, 2017b, s. 25. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933573791>)

Tablo 14'te yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımı verilmiştir. PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda'da cinsiyet açığının olmadığı yani yükseköğretim gören nüfusta kadın oranının fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye'de ise % 0.6 oranında cinsiyet açığı vardır.

Grafik 2

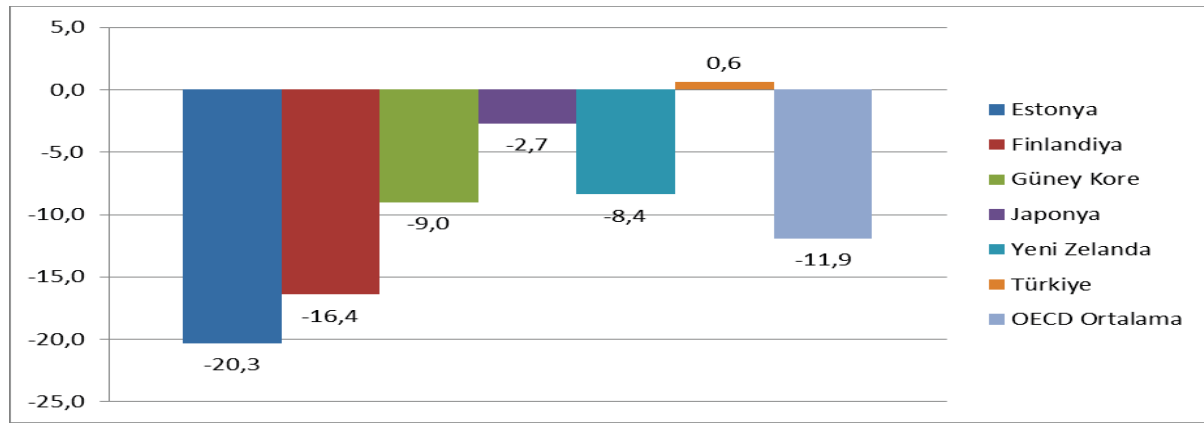
Yükseköğrenim Gören Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı (25-34 Yaş) Grafiği

Kaynak: OECD, 2017b, s. 25. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933573791>)

Grafik 2’de 2015 yılı verilerine göre yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımı grafik olarak verilmiştir. Grafik 2’de de görüldüğü üzere, Türkiye’deki yükseköğretim mezunu erkek ve kadın oranları diğer ülke oranlarına göre düşüktür. Güney Kore ve Japonya’nın yükseköğretim oranları ise yüksektir.

Grafik 3

Yükseköğretim Gören Nüfusun Cinsiyet Açığı Grafiği (25-34 Yaş)

Kaynak: OECD, 2017b, s. 25. “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle”. (<http://dx.doi.org/10.1787/888933573791>)

Grafik 3’te 2015 yılı yükseköğretim gören nüfusdaki cinsiyet açığı grafik olarak verilmiştir. Grafik 3’e göre PISA’da başarılı olan ülkelerde yükseköğretim kademesinde cinsiyet açığı bulunmamaktadır. Türkiye’de ise yükseköğretim gören nüfusta cinsiyet açığının olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim kademesinde öğretim gören kadın ve erkeklerin tercih ettikleri alanlar farklılık göstermektedir. Kadınların çoğu sağlık, refah veya eğitim gibi alanlarda eğitim görmeyi ve uzmanlaşmayı tercih etmelerinin yanında, erkeklerin çoğu mühendislik, üretim ve bilgi teknolojileri alanlarında eğitim görmeyi ve uzmanlaşmayı tercih etmektedir. Bu seçimler kadın ve erkeklerin yeteneklerine dayanmamakta, algılanan fırsatlar ve toplumsal tutumlar nedeniyle farklılık göstermektedir (World Economic Forum, 2017). Tablo 15’de bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranları gösterilmektedir.

Tablo 15

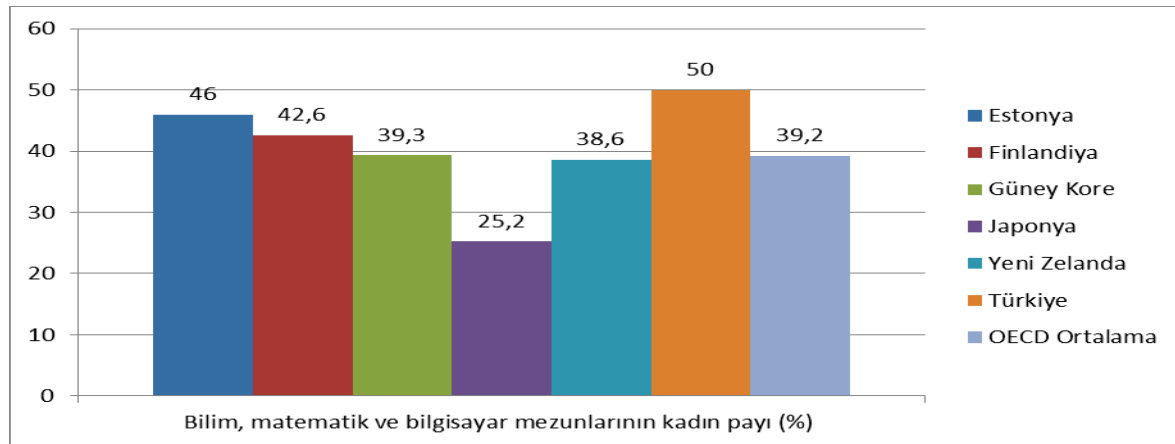
Bilim, Matematik ve Bilgisayar Mezunlarının Kadın Payı (%) (2014 yılı)

Ülke	Bilim, matematik ve bilgisayar mezunlarının kadın payı (%)
Estonya	46
Finlandiya	42.6
Güney Kore	39.3
Japonya	25.2
Yeni Zelanda	38.6
Türkiye	50
OECD Ortalama	39.2

Kaynak: OECD, 2017b, s. 25. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933573791>)

Tablo 15'te PISA'da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'deki bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadınların oranları gösterilmektedir. Tablo 15'e karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla, OECD ortalaması da dahil edilmiştir. Veriler 2014 yılı verilerini içermektedir.

Grafik 4

Bilim, Matematik ve Bilgisayar Mezunlarının Kadın Payı Grafiği (%)

Kaynak: OECD, 2017b, s. 25. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933573791>)

Tablo 15 ve Grafik 4’te de görüldüğü gibi bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadın oranında OECD ortalaması % 39.2’dir. Türkiye’deki kadın oranı ise; % 50’dir. Diğer ülkelerin oranları, Türkiye oranının oldukça altındadır. Japonya ile Yeni Zelanda oranı ise OECD ortalamasının da altındadır (OECD, 2017b). Türkiye 2016/2017 eğitim yılında, lisans düzeyinde, Doğa Bilimleri, Matematik ve İstatistik alanından mezun olan kadın sayısı 9.379, erkek sayısı 6.898’dir (<https://istatistik.yok.gov.tr/>). 2011/2012 eğitim yılında yükseköğretim kademesinde kadınların % 58.1’i Matematik ve Fen Bilimleri alanlarını seçerken, erkeklerin % 41.9’u Matematik ve Fen Bilimleri alanını seçmiştir (TÜİK, 2012’den Akt. Gelişli, 2014). Tablo 16’da Dünya Ekonomi Forumu tarafından yayımlanan, 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Raporuna göre, PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye puanları ve sıralamaları gösterilmektedir.

Tablo 16

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Eğitime Katılım

Ülke	Eğitime Katılım	
	Sıralama	Puan
Estonya	1	1.000
Finlandiya	1	1.000
Güney Kore	105	0.960
Japonya	74	0.991
Yeni Zelanda	43	0.998
Türkiye	101	0.965

Kaynak: World Economic Forum, 2017, s. 10, 11. “2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu”.

Eğitime katılım kategorisinde kadın erkek okuryazarlık oranları, ilköğretimde, orta öğretimde ve yükseköğretimde kadın ve erkek net okullaşma oranları dikkate alınmaktadır. Güney Kore, eğitime katılım kategorisinde 144 ülke içerisinde 105’inci, Türkiye 101’inci,

Japonya 74'üncü, Yeni Zelanda 43'üncü sırada yer almaktadır. Finlandiya ile Estonya eğitime katılımında ilk sıradadır (World Economic Forum, 2017).

Tablo 17

Eğitime Katılım Puanını Etkileyen Hususların Puan ve Sıralamaları

	Eğitime katılım kategorisindeki cinsiyet boşluğu		Okuma yazma oranındaki cinsiyet boşluğu		İlköğretime kayıt oranındaki cinsiyet boşluğu		Ortaöğretime kayıt oranındaki cinsiyet boşluğu		Yükseköğretime kayıt oranındaki cinsiyet boşluğu	
	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan	Sıralama
Estonya	1.000	1	1.000	1	1.000	1	1.000	1	1.000	1
Finlandiya	1.000	1	1.000	1	1.000	1	1.000	1	1.000	1
Güney Kore	0.960	105	-	-	0.995	84	0.992	101	0.765	112
Japonya	0.991	74	1.000	1	1.000	1	1.000	1	0.926	101
Yeni Zelanda	0.998	43	1.000	1	0.996	79	1.000	1	1.000	1
Türkiye	0.965	101	0.940	94	0.990	97	0.981	110	0.874	105

Kaynak: World Economic Forum, 2017. s. 146, 152, 190, 198, 256, 324. "2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu".

Güney Kore'nin eğitime katılım kategorisinde 105'inci sırada olmasının nedenleri incelendiğinde, raporda okuma yazma oranının ve sıralamasının yer almadığı görülmektedir. İlköğretime katılım oranındaki sıralamasının 84 ve puanının 0.995, ortaöğretimdeki katılım oranındaki sıralamasının 101 ve puanının 0.992 ve yükseköğretim kademesindeki puanının 0.765 ve sıralamasının 112 olduğu görülmektedir. Güney Kore'nin eğitime katılım kategorisinde sıralamasının düşük olmasının nedeninin, okuma yazma oranının yer almaması ve yükseköğretime katılım oranındaki cinsiyet açığının etkili olduğu düşünülmektedir. Güney Kore'de yüksek öğretim erkek kayıt oranı % 104,8 iken, kadınlarda bu oran % 80.2'dir. Cinsiyet açığı oranı ise 0.77'dir. Sıralamada araştırılan ülkeler arasında sondan ikinci sırada yer alan Türkiye'nin eğitime katılım kategorisinde 101'inci sırada olmasının nedenleri incelendiğinde, raporda okuma yazma oranının ve sıralamasının 94 ve puanının 0.940 olduğu görülmektedir (World Economic Forum, 2017). Diğer ülkelerde okuma yazma oranında

cinsiyet açığı bulunmamaktadır. Türkiye’de ise cinsiyet açığının olduğu görülmektedir. Okuryazarlık bir ülkedeki okulların en önemli hedefidir. Okumak yeteneği okul müfredatında hemen hemen her alanda başarı için ön koşul ve temel esastır. Ayrıca okuryazarlık yaşam boyu öğrenmenin temel anahtarıdır. Küresel ekonominin karmaşıklığı ve dünyadaki siyasi ve sosyal zorluklar, güçlü okuryazarlık becerileri için artan talepleri ortaya koymaktadır. Okuryazarlık büyük ölçüde küçük çocukların eğitim ve yaşam şanslarını belirler ve sosyal adaleti sağlama konusunda temel bir beceridir. Okuryazarlık becerilerinin elde edilmesinin önemi göz önüne alındığında, tüm dünyadaki eğitim sistemlerinin okuryazarlık eğitiminde mükemmellik elde etmek için çaba sarf ettiği görülmektedir. Okuryazarlık eğitim uygulamalarında mükemmelliğe ulaşmanın yanında, eğitim sistemlerindeki dezavantajlı durumda olan çocuklar arasındaki okuryazarlık kazanımlarındaki eşitsizlikleri azaltmak gerekmektedir (Tunmer & Chapman, 2015, s. 1). Bu nedenle Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle okuryazar olamayan kız çocuklarının eğitime erişimi önem kazanmaktadır.

Türkiye’nin ilköğretime katılım oranındaki sıralaması 97 ve puanı, 0.990, ortaöğretimdeki katılım oranındaki sıralaması 110 ve puanı 0.981 ve yükseköğretim kademesindeki puanı 0.874 ve sıralaması 105’dir. Türkiye’nin eğitime katılım kategorisinde sıralamasının düşük olmasının nedeninin Türkiye’de her eğitim kademesindeki cinsiyet boşluklarının etkili olmasının yanında, en büyük nedeninin yükseköğretime katılım oranındaki cinsiyet açığının çok fazla olması gelmektedir. Türkiye’de erkeklerde yükseköğretim katılım oranı % 101 iken, kadınlarda bu oran % 88.3’tür. Yükseköğretimde cinsiyet açığı oranı ise % 0.87’dir. Yükseköğretime kayıt oranındaki cinsiyet açığının fazla olmasına rağmen araştırılan ülkeler içerisinde Türkiye yükseköğretime kayıtlı kadın oranına göre Yeni Zelanda ve Finlandiya’dan sonra en üst sıralarda yer alan üçüncü ülkedir.

Araştırılan ülkeler arasında sondan üçüncü sırada yer alan Japonya'nın eğitime katılım kategorisinde 74'üncü sırada olmasının nedenleri incelendiğinde, Japonya'da okuma yazma oranı, ilköğretime katılım oranı ve ortaöğretimdeki katılım oranında cinsiyet açığının olmadığı ve sıralamalarının 1 olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kademesindeki puanının ise 0.926 ve sıralamasının 101 olduğu görülmektedir. Japonya'nın eğitime katılım kategorisinde sıralamasının düşük olmasının nedeni yükseköğretime katılım oranındaki cinsiyet açığıdır. Japonya'da erkeklerde yükseköğretim katılım oranı % 65.7 iken, kadınlarda bu oran % 60.9'dur. Yükseköğretimde cinsiyet açığı ise % 0.93'tür. Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu 2017 verilerine göre kadınların yükseköğretime katılım oranları incelendiğinde Estonya % 84.8, Finlandiya % 95.6, Güney Kore % 80.2, Japonya % 60.9, Yeni Zelanda % 96.7 ve Türkiye % 88.3'tür. Bu oranlara göre kadınların yükseköğretime katılım oranının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla, Yeni Zelanda, Finlandiya, Türkiye, Estonya, Güney Kore ve Japonya'dır. Japonya'da kadınların yükseköğretime katılım oranının diğer ülkelere göre çok düşük olması dikkati çekmektedir (World Economic Forum, 2017).

PISA 15 yaş öğrencilerinin katıldığı bir sınavdır. 15 yaş eğitim kademesi ortaöğretim dönemi içerisinde yer almaktadır. Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu ortaöğretim kademesindeki cinsiyet boşluğu bakımından incelediğinde, PISA'da başarılı olan ülkelere sadece Güney Kore'de ve Türkiye'de ortaöğretim kademesinde cinsiyet boşluğunun olduğu tespit edilmiştir. Diğer ülkelerde cinsiyet boşluğu yoktur. Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporundaki eğitim kademesindeki cinsiyet boşluğu sıralamalarında, Türkiye ve Güney Kore'nin alt sıralarda olmasının nedenlerinden biridir. Bu nedenle ülkelerde yükseköğretim kademesindeki cinsiyet boşluklarının azaltılması için öncelikle ortaöğretim kademesindeki cinsiyet boşluklarının giderilmesi gerekmektedir.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından istihdam. OECD ülkelerinde 2011 yılı 15-64 yaş arası kadın istihdam oranı incelendiğinde, OECD ortalaması % 56.7’dir. Finlandiya % 67.5, Yeni Zelanda % 67.2, Estonya % 62.7, Japonya % 60.3, Güney Kore % 53.1, Türkiye % 27.8’dir (TÜİK, 2013). OECD verilerine göre işgücünün kadın payı OECD ortalaması, % 45.4’tür. Estonya % 48.6 ve Finlandiya’da % 48.1 oranı ile OECD ortalamasının üstünde yer alırken, Japonya % 43.1, Güney Kore % 42.2, Türkiye % 31.1 oranı ile ortalamanın altında yer almaktadır. Türkiye, OECD işgücünün kadın payı bakımından Hindistan’dan (% 25.1) sonra sondan ikinci sırada yer almaktadır. OECD’nin son verilerine göre, OECD ülkelerinde erkeklerin % 17’si, kadınların % 10’u serbest meslek sahibi olarak istihdam edilmektedir. OECD ülkelerin çoğunda kadınlar, erkeklere göre kendi mesleklerinde, erkeklere oranla en az beşte bir oranında daha az para kazanmaktadır. OECD ülkelerinde 2016 yılı verilerine göre, 15-64 yaş arası işverenler arasındaki cinsiyet farkı incelendiğinde; OECD ortalamasının % 3.3 olduğu görülmektedir. Bu oran Japonya’da ve Yeni Zelanda’da % 2.1, Estonya’da % 3.2, Finlandiya’da % 3.9, Güney Kore’de % 4.4 ve Türkiye’de % 4.6’dır (OECD, 2017b).

Tablo 18’de OECD tarafından yayımlanan “The Pursuit of Gender An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporunun istihdam verileri gösterilmektedir. Tablo 18’te işgücüne katılma oranındaki cinsiyet açığı, yöneticilerin kadın payı ve cinsiyete göre ücret boşluğu verileri kullanılmıştır. Ülkelerden Yeni Zelanda’ya ait yöneticilerin kadın payı verilerine ulaşılamadığı için “-” şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 18

İstihdam

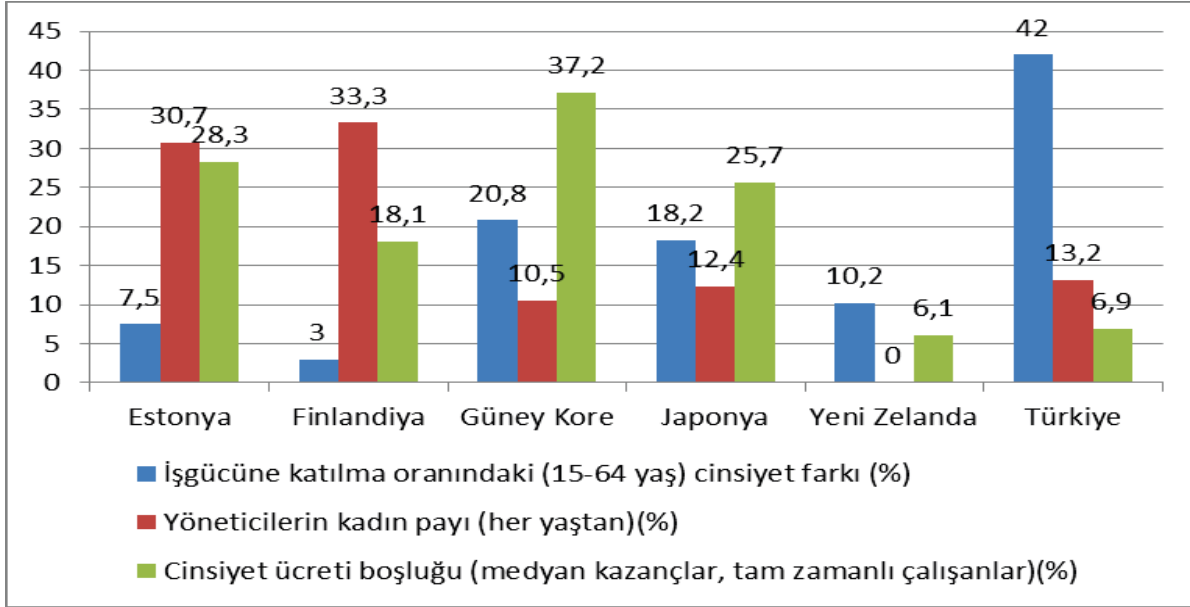
Ülke	İşgücüne katılma oranındaki cinsiyet açığı (15-64 yaş) (%)	Yöneticilerin kadın payı (her yaştan) (%)	Cinsiyet ücreti boşluğu (medyan kazançlar, tam zamanlı çalışanlar) (%)
Estonya	7.5	30.7	28.3
Finlandiya	3	33.3	18.1
Güney Kore	20.8	10.5	37.2
Japonya	18.2	12.4	25.7
Yeni Zelanda	10.2	-	6.1
Türkiye	42	13.2	6.9

Kaynak: "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle", Employment.
(<http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm>)

Tablo 18’de yer alan ülkelerin işgücüne katılma oranındaki cinsiyet açığı, yöneticilerin kadın payı ve cinsiyete göre ücret boşluğu verileri grafik olarak hazırlanarak Grafik 5’te sunulmaktadır. Tablo 18 ve Grafik 5’deki istihdama katılım oranındaki cinsiyet farkı incelediğinde; Türkiye’deki cinsiyet farkının % 42 oranı ile diğer ülke oranlarından oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Güney Kore’deki istihdam oranına göre cinsiyet açığı % 20.8, Japonya’da % 18.2, Yeni Zelanda’da % 10.2, Estonya’da % 7.5 ve Finlandiya’da % 3 oranındadır. Kadın yöneticilerin oranı bakımından; incelenen ülkelerden Finlandiya % 33.3 ile birinci sırada, Estonya’da % 30.7 ile ikinci sırada, Türkiye % 13.2 ile üçüncü sırada, Japonya % 12.4 ile dördüncü sırada, Güney Kore ise % 10.5 ile beşinci sırada yer almaktadır. 2015 yılı veya en son veriler kullanılan tabloda, Yeni Zelanda’nın kadın yönetici oranına ulaşamadığı için sıfır olarak belirtilmiştir.

Grafik 5

İstihdam

Kaynak: "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle", Employment.
(<http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm>)

Tablo 18'teki cinsiyet ücreti boşluğu incelendiğinde; ücret boşluğunun en az olduğu ülkeler Yeni Zelanda ve Türkiye'dir. Yeni Zelanda oranı % 6.1, Türkiye oranı % 6.9'dur. Güney Kore'de cinsiyet ücreti boşluğu % 37.2, Estonya'da % 28.3, Japonya'da % 25.7 ve Finlandiya'da % 18.1'dir. Türkiye'de cinsiyetler arası ücret boşluğunun Yeni Zelanda hariç diğer ülkelere göre daha az olduğu görülmektedir. İşgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının en fazla olduğu Türkiye'de, cinsiyet ücret açığının az olması, işgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının en fazla olduğu ikinci ülke olan Güney Kore'de ücret açığının en yüksek seviyede olması dikkati çekmektedir (OECD, 2017b). Tablo 19'da PISA'da başarılı ülkeler ile Türkiye'nin ve OECD ortalamasının, 2012 ve 2016 yılı istihdam oranları cinsiyete göre verilmektedir.

Tablo 19

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdam Durumuna Göre Cinsiyet Açığı

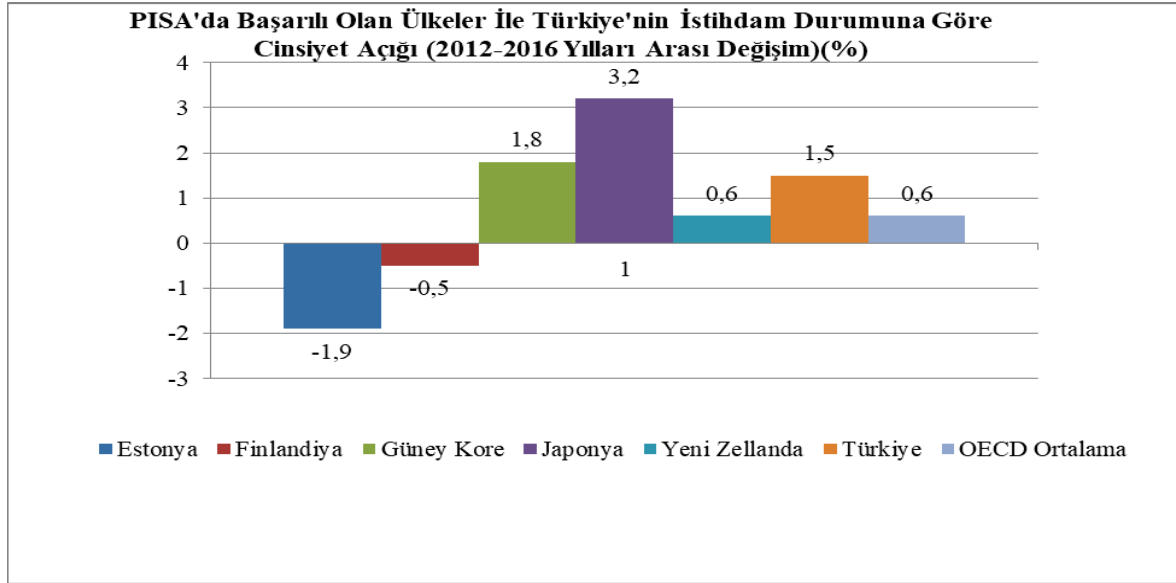
Ülke	2012 Yılı			2016 Yılı		Cinsiyet Açığı
	Erkek	Kadın	Cinsiyet Açığı	Erkek	Kadın	
Estonya	69.9	64.6	5.2	75.6	68.5	7.1
Finlandiya	70.9	68.2	2.7	70.8	67.6	3.2
Güney Kore	74.9	53.5	21.4	75.8	56.2	19.6
Japonya	80.3	60.7	19.6	82.5	66.1	16.4
Yeni Zelanda	77.4	66.8	10.6	80.7	70.7	10.0
Türkiye	69.2	28.7	40.4	70.0	31.2	38.9
OECD Ortalama	71.9	60.1	11.8	74.1	62.8	11.2

Kaynak: OECD, 2017b, s. 142. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933574532>)

2012 ve 2016 yılı kadın istihdamında, Türkiye en düşük orana sahiptir. Türkiye'deki 2016 yılı kadın istihdam oranı, % 31.2'dir. Kadın istihdam oranının en yüksek olduğu Yeni Zelanda oranı ise 2016 yılı için % 70.7'dir. OECD ortalaması % 62.8'dir ve yaklaşık olarak Türkiye oranının iki katıdır. 2012 yılı ile 2016 yılları arasındaki cinsiyet açığının da en fazla olduğu ülke Türkiye'dir. İstihdama göre cinsiyet açığının en az olduğu ülke ise Finlandiya'dır. Türkiye'deki 2016 yılı cinsiyet açığı % 38,9, Finlandiya'da ise % 3.2'dir. OECD ortalamasının ise % 11.2 olduğu görülmektedir. 2016 yılı istihdam durumuna göre en fazla cinsiyet açığı bulunan ülkeler sıralandığında Türkiye % 38.9 oranı ile birinci sırada, Güney Kore % 19.6 oranı ile ikinci sırada, Japonya % 16.4 oranı ile üçüncü sırada, Yeni Zelanda % 10 ile dördüncü sırada, Estonya % 7.1 oranı ile beşinci ve Finlandiya % 3.2 oranı ile altıncı sırada yer almaktadır (OECD, 2017b). 2016 yılı ile 2012 yılları arasındaki cinsiyet açığı farkları, Grafik 6 olarak hazırlanarak sunulmuştur.

Grafik 6

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdam Durumuna Göre Cinsiyet Açığı (2012-2016 Yılları Arası Değişim)

Kaynak:OECD, 2017b, s. 142. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle", (<http://dx.doi.org/10.1787/888933574532>)

Grafik 6'ya göre Estonya ve Finlandiya'da 2016 ile 2012 yılları arasındaki istihdam durumuna göre cinsiyet açığı artmıştır. Ancak Estonya ile Finlandiya istihdam durumuna göre cinsiyet açığı en az olan ülkelerdir. Diğer ülkelerde ise olumlu yönde gelişmenin olduğu ve cinsiyet açığında azalma olduğu görülmektedir. Japonya'daki cinsiyet açığındaki değişim % 3.2 oranı ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. OECD ortalamasındaki cinsiyet açığı farkı ise % 0.6 olmuştur. Türkiye'deki 2012 ile 2016 yılı arasındaki istihdam durumundaki cinsiyet açığı farkı % 1.5 oranında gerçekleşmiştir.

PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin istihdamının ekonomik faaliyete göre cinsiyet dağılımı, Tablo 20'de gösterilmektedir. Tarım, sanayi ve hizmet sektöründe istihdam edilen kadın ve erkek oranlarını göstermektedir. Tabloda Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda, Türkiye ve OECD ortalaması oranları yer almaktadır.

Tablo 20

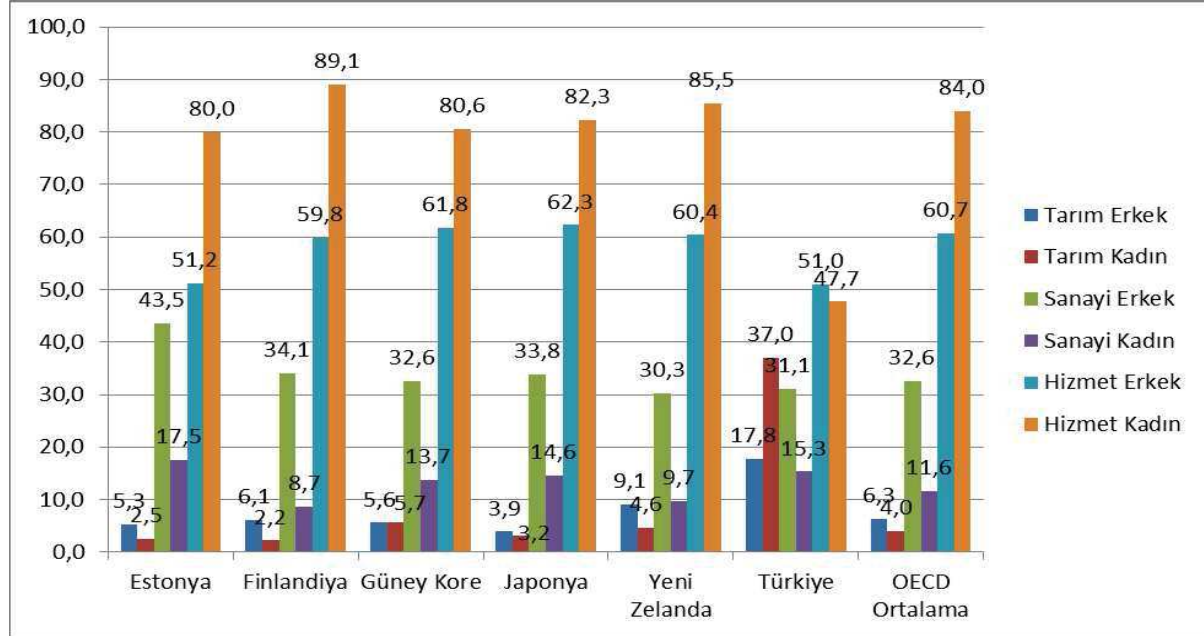
PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdamının Ekonomik Faaliyete Göre Cinsiyet Dağılımı

Ülke	Tarım		Sanayi		Hizmet	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Estonya	5.3	2.5	43.5	17.5	51.2	80.0
Finlandiya	6.1	2.2	34.1	8.7	59.8	89.1
Güney Kore	5.6	5.7	32.6	13.7	61.8	80.6
Japonya	3.9	3.2	33.8	14.6	62.3	82.3
Yeni Zelanda	9.1	4.6	30.3	9.7	60.4	85.5
Türkiye	17.8	37.0	31.1	15.3	51.0	47.7
OECD Ortalama	6.3	4.0	32.6	11.6	60.7	84.0

Kaynak: OECD, 2017b, s. 151. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933574627>)

Tablo 20'de PISA'da başarılı ülkeler ile Türkiye'deki istihdam durumu; tarım, sanayi ve hizmet faaliyetleri başlıkları altında, cinsiyete göre verilmiştir. Kadın istihdamında OECD ortalamasını incelediğimizde; kadınlar % 84 oranı ile hizmet, % 11.6 ile sanayi ve % 4 ile tarım sektöründe istihdam edilmektedir. OECD ortalamasında da olduğu gibi PISA'da başarılı ülkelerde istihdam edilen kadınların çoğu hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. Bu oran % 80 seviyelerindedir. Türkiye'deki kadınların hizmet sektöründeki oranı ise diğer ülkelerin ve OECD ortalamasının oldukça altında ve % 47.7 oranında olduğu görülmektedir (OECD, 2017b). PISA'da başarılı olan ülkelere Estonya Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Türkiye'deki tarım, sanayi ve hizmet sektöründe istihdam edilen kadın ve erkeklerin oranları kolay karşılaştırma yapılabilmesi amacıyla grafik olarak hazırlanarak Grafik 7'de sunulmaktadır.

Grafik 7

*PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin İstihdamının Ekonomik Faaliyete Göre Cinsiyet**Dağılımı*

Kaynak: OECD, 2017b, s. 151. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933574627>)

Tablo 20 ve Grafik 7'ye göre Türkiye'deki kadınlar en çok tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Tarım sektöründeki kadınların oranı % 37'dir. Bu oran diğer ülkeler ile OECD ortalamasında % 2.2 ile % 5.7 arasında değişmektedir. Kadınların sanayi sektöründeki istihdam oranını incelendiğinde; OECD ortalaması % 11.6'dır. Estonya % 17.5, Türkiye % 15.3, Japonya % 14.6, Güney Kore %13.7 ile OECD ortalamasının üstündedir. Yeni Zelanda % 9.7 ve Finlandiya % 8.7 ile OECD ortalamasının altında yer almaktadır (OECD, 2017b). Türkiye ile diğer ülkeler arasındaki farklılıklar incelendiğinde; Türkiye'deki kadınların tarım sektöründeki oranı çok yüksek ve erkeklerin oranının yaklaşık iki katıdır. Diğer ülkelerde hizmet sektöründeki kadın oranları fazla, erkek oranları az iken, Türkiye'de hizmet sektöründe istihdam edilen kadın oranı, erkeklerin oranından daha azdır.

Türkiye 2012 yılı itibariyle işveren kadınların % 78.7'si hizmetler, % 12.8'i sanayi ve % 8.5'i tarım sektöründe faaliyette bulunmaktadır. Kendi hesabına çalışan kadınların % 30.3'ü hizmetler, % 17.3'ü sanayi, % 52.4'ü tarım kesimindedir. Türkiye'de tarım sektöründe kendi hesabına çalışan kadınların oranı yüksek iken, tarım sektöründe işveren olarak istihdam edilen kadın oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Hizmet sektöründe ise işveren oranı yüksek iken, kendi hesabına çalışan kadın oranı düşüktür. Sanayi sektöründe çalışan kadınların işveren oranları ile kendi hesabına çalışan kadın oranları birbirine yakındır. Sanayi sektöründe kendi hesabına çalışanların oranının, işveren olarak çalışan kadın oranından fazla olduğu görülmektedir (Keskin, 2014).

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda önemli sorunlardan biri de cinsiyetler arası ücret farkıdır. Tablo 21'de PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin cinsiyete göre ücret farkı oranları, 2010 ve 2015 yılları için verilmektedir. PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye verilerinin yanında, OECD ortalaması da yer almaktadır.

Tablo 21

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Cinsiyete Göre Ücret Farkı (2010-2015 Yılı)

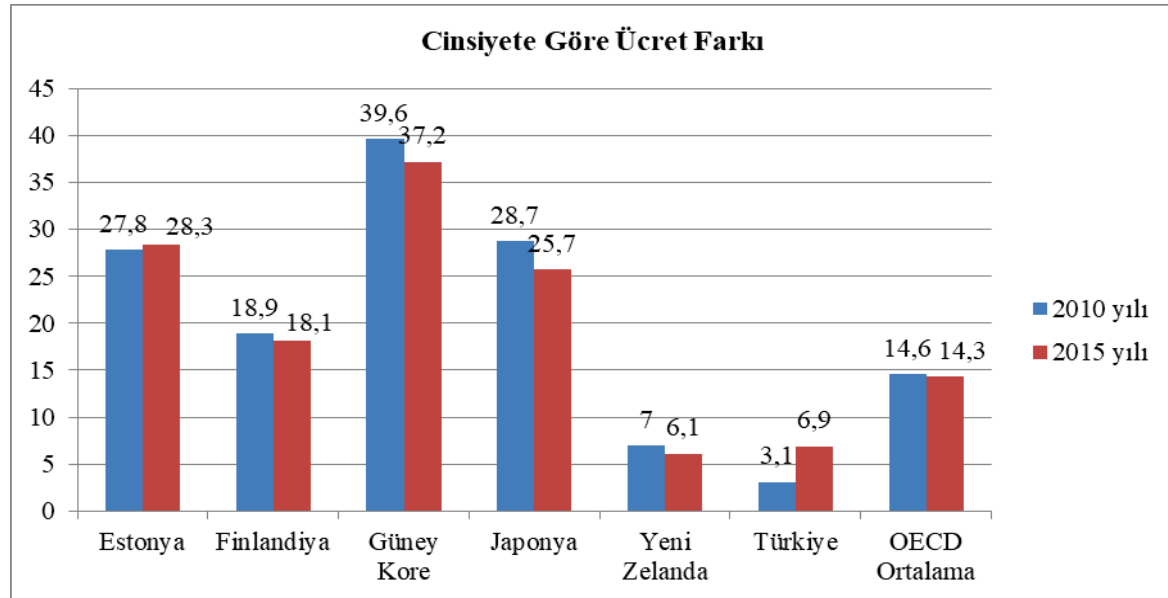
Ülke	Cinsiyete göre ücret farkı	
	2010 yılı	2015 yılı
Estonya	27.8	28.3
Finlandiya	18.9	18.1
Güney Kore	39.6	37.2
Japonya	28.7	25.7
Yeni Zelanda	7	6.1
Türkiye	3.1	6.9
OECD Ortalama	14.6	14.3

Kaynak: OECD, 2017c, s. 1. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://www.oecd.org/korea/Gender2017-KOR-en.pdf>)

Tablo 21’de PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin cinsiyete göre 2010 ile 2015 yıllarındaki ücret açığı gösterilmektedir. 2010 yılında % 3.1 oranı ile ücret açığının en az olduğu ülke Türkiye’dir. İkinci sırada ise % 7 oranı ile Yeni Zelanda yer almaktadır. 2015 yılında ise % 6.1 oranı ile Yeni Zelanda birinci sırada, Türkiye ise % 6.9 oranı ile ikinci sırada yer almaktadır. 2010 ve 2015 yılı verilerine göre, cinsiyetler arası ücret açığının en fazla olduğu ülke 2010 yılı için % 39.6 ve 2015 yılı için % 37.2 oranı ile Güney Kore’dir. 2010 yılı cinsiyete göre ücret açığında OECD ortalaması % 14.6 ve 2015 yılı için OECD ortalaması % 14.3’tür (OECD, 2017b). Grafik 8’de Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye ve OECD ortalamasına ait 2010 ve 2015 yıllarına ait, cinsiyete göre ücret farkı oranları, grafik olarak gösterilmektedir.

Grafik 8

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Cinsiyete Göre Ücret Farkı (2010-2010 Yılları Arası)

Kaynak: OECD, 2017c, s. 1. “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle”, (<http://www.oecd.org/korea/Gender2017-KOR-en.pdf>)

Grafik 8’de ülkelerin ve OECD ortalamasının, 2010 ve 2015 yılı ücret açığı oranları sunulmaktadır. 2010 yılı için ücret açığının en fazla olduğu ülkeler sırasıyla, Güney Kore, Japonya, Estonya, Finlandiya, Yeni Zelanda ve Türkiye’dir. 2015 yılı için ise sıralamada birinci sırada yine Güney Kore, ikinci sırada Estonya, üçüncü sırada Japonya, dördüncü sırada Finlandiya, beşinci sırada Türkiye ve altıncı sırada Yeni Zelanda yer almaktadır.

Türkiye’de 2010 yılı itibariyle, ilköğretim ve ortaokul eğitim seviyesine sahip erkekler ile kadınlar arasındaki aylık ortalama brüt ücret farkı % 18’dir. İlköğretim ve ortaokul eğitim seviyesine sahip erkekler ile kadınlar arasındaki brüt ortalama aylık ücret farkı da % 18’dir. Lise düzeyindeki ücret farkının % 10,6 ve Meslek Lisesi düzeyindeki ücret farkının % 19 olduğu görülmektedir. Yüksekokul ve üstü eğitim seviyesine sahip kadınlar ile erkekler arasındaki aylık ortalama brüt ücret farkı ise % 16.3’tür. Genel toplam incelendiğinde, kadınların 2010 yılı verilerine göre aylık ortalama brüt ücreti olarak 1519, erkeklerin aylık ortalama brüt ücreti olarak 1510 aldığı görülmektedir. Yapılan incelemeye göre kadın ve erkek arasındaki ortalama aylık brüt ücret farkının % -0.6 olduğu görülmektedir. Erkeklerin ortalama yıllık brüt kazançlarının 19683 ve kadınların yıllık ortalama brüt kazançlarının 19728 olduğu 2010 yılı verilerine göre yıllık brüt kazanç farkı % -0.2’dir. 2006 yılı aylık brüt ücret farkının % 1.4 ve yıllık brüt ücret farkının % 2 olduğu Türkiye’de, 2010 yılına gelindiğinde ücret açığının azaldığı ve aylık ücret farkının % -0.6’ya, yıllık ücret farkının % -0.2’ye düştüğü görülmektedir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014).

Dünya Ekonomi Forumu’nun yayımladığı 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporunda 144 ülke verileri yer almaktadır. Tablo 22’de Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ve Türkiye’ye ait 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre ekonomik katılım ve fırsatlar kategorisindeki puanlamalar ve sıralamalar sunulmaktadır. Yapılan karşılaştırma ve sıralama 144 ülke verilerine göre yapılmaktadır.

Tablo 22

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna Göre Ekonomik Katılım ve Fırsat

Ülke	Ekonomik Katılım ve Fırsat	
	Sıralama	Puan
Estonya	38	0.726
Finlandiya	16	0.793
Güney Kore	121	0.533
Japonya	114	0.580
Yeni Zelanda	23	0.768
Türkiye	128	0.471

Kaynak: World Economic Forum, 2017, s. 10-11. “2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu”.

Tablo 22’de 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre ekonomik katılım ve fırsat puanları ve sıralamaları gösterilmiştir. Ekonomik katılım ve fırsat kategorisinde kadın erkek işgücüne katılım oranları, benzer işte çalışan kadınlar ile erkekler arasındaki ücret eşitliği, kadın erkek gelir oranları, üst düzey yönetici kadın erkek oranları ile mesleki ve teknik alanda çalışan kadın erkek oranları gibi veriler kullanılmaktadır. Ekonomik katılım ve fırsat eşitliğinde Finlandiya, Yeni Zelanda ve Estonya üst sıralarda yer alırken, Japonya, Güney Kore ve Türkiye alt sıralarda yer almaktadır.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından girişimcilik. PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin Küresel Girişimcilik Endeksi puanları ve sıralamaları Tablo 23’de gösterilmektedir. 2018 yılı Küresel Girişimcilik Endeksinin belirlenmesinde 137 ülke verileri kullanılmıştır. Küresel Girişimcilik Endeksi katılımcı ülkelerin girişimcilik düzeylerini, girişimcilik faaliyetleri ile kalkınma düzeyleri arasındaki ilişkileri ortaya koyan nesnel bir araştırmadır (Maya ve Yılmaz, 2018).

Tablo 23

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Küresel Girişimcilik Endeksi Puanları ve Sıralamaları (2018 Yılı)

	Küresel Girişimcilik Endeksi 2018 Yılı Puanları	Küresel Girişimcilik Endeksi Sıralaması (137 ülke)
Estonya	54.8	23
Finlandiya	67.9	12
Güney Kore	54.2	24
Japonya	51.5	28
Yeni Zelanda	-	-
Türkiye	44.5	37

Kaynak: GEDİ, 2018. “2018 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksi”.

Girişimcilik sıralamasında, PISA’da başarılı olan ülkelerin Küresel Girişimcilik Endeksi puanlarının ve sıralamalarının da Türkiye’den yüksek olduğu görülmektedir. Finlandiya, 137 ülke içinde 12’inci sıra ile seçilen ülkelerde ilk sırada yer alırken, Türkiye 37’inci sıra ile seçilen ülkeler arasında son sırada yer almaktadır. Türkiye’nin Küresel Girişimcilik Endeksi puanı 50’nin altındadır. Diğer ülkelerin puanı ise 50’nin üzerindedir. Yeni Zelanda’nın Küresel Girişimcilik Endeksi verileri GEDİ, (2018)’de yer almamaktadır (GEDİ, 2018).

OECD’nin “The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle” (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporuna göre girişimcilik göstergelerinden biri de serbest meslek oranlarıdır. Tablo 24’te PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin serbest meslek sahibi kadın ve erkek oranları, cinsiyet açığı ve 2013 ile 2016 yılları arasındaki cinsiyet açığında meydana gelen değişim oranları verilmektedir. Tablo 24’te OECD ortalaması da yer almaktadır.

Tablo 24

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle 2013-2016 Yılları Arasındaki Cinsiyet Açığı Farkı

	Serbest meslek sahibi erkek oranı (%) (2016 yılı)	Serbest meslek sahibi kadın oranı (%) (2016 yılı)	Serbest meslek sahibi oranlarındaki cinsiyet açığı (%) (2016 yılı)	2013-2016 yılları arasındaki serbest meslek sahibi oranları arasındaki cinsiyet açığı farkı (%) (2016 yılı)
Estonya	12.1	6.7	5.4	-1.2
Finlandiya	16.4	8.2	8.2	-0.1
Güney Kore	26.5	14.1	12.4	-0.2
Japonya	10.8	4.7	6.1	1.5
Yeni Zelanda	17.8	12.6	5.2	-1.1
Türkiye	24.5	9.9	14.6	-0.4
OECD	17.3	10.2	7.1	-0.4

Kaynak: OECD, 2017b, s. 287. "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle". (<http://dx.doi.org/10.1787/888933575577>)

Tablo 24'de serbest meslek sahibi erkek ve kadın oranları ile cinsiyet açığı oranları gösterilmektedir. Türkiye için kullanılan veriler 2014 yılı verilerini, diğer ülkeler için 2016 yılı verilerini içermektedir. Ayrıca tabloda 2013 yılı ile 2016 yılları arasındaki cinsiyet açığındaki değişim oranları verilmiştir. Tablo 24 incelendiğinde, serbest meslek sahibi erkek oranlarının en fazla olduğu ülke Güney Kore, en az orana sahip ülke Japonya'dır. OECD ortalaması % 17.3'tür. Japonya, Estonya ve Finlandiya OECD ortalamasının altında kalmaktadır. Serbest meslek sahibi kadın oranları incelendiğinde en fazla orana sahip ülke Güney Kore, en az orana sahip ülke Japonya'dır. Japonya'nın oranı, % 4.7 iken en fazla orana sahip Güney Kore'nin oranı 14.1'dir. OECD ortalaması ise % 10.2'dir. OECD ortalamasının üzerinde olan sadece Güney Kore ve Yeni Zelanda'dır. Cinsiyet açığının en fazla olduğu ülke ise Türkiye'dir. Türkiye'deki açığın fazla olmasının nedeni tabloda kullanılan verilerin

Türkiye için 2014, diğer ülkeler için 2016 yılı verilerini içermesi olduğu değerlendirilmektedir. Cinsiyet açığının en az olduğu ülke ise Yeni Zelanda'dır. 2013 yılı ile 2016 yılları arasındaki cinsiyet açığı farkları incelendiğinde, % 1.5 ile Japonya'daki açığın genişlediği, diğer ülkelerde ise kapanmamakla birlikte az miktarda daraldığı görülmektedir. Cinsiyet açığında en fazla daralma gösteren ülke % -1.2 ile Estonya'dır (OECD, 2017b).

OECD'nin yayımladığı "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporuna göre hazırlanan Tablo 25'te PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'deki serbest meslek oranındaki cinsiyet farkı ile işverenlerin istihdam içindeki cinsiyet açığı oranları verilmektedir. Veriler 15-64 yaş aralığını kapsamaktadır.

Tablo 25

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle İşverenlerin İstihdam İçindeki Cinsiyet Farkı (2016 yılı)

	Serbest meslek oranındaki cinsiyet farkı (15-64 yaş arası)	İşverenlerin (15-64 yaş) istihdam içindeki puanın cinsiyet açığı
Estonya	5	3.2
Finlandiya	8	3.9
Güney Kore	12	4.4
Japonya	6	2.1
Yeni Zelanda	5	2.1
Türkiye	15	4.6

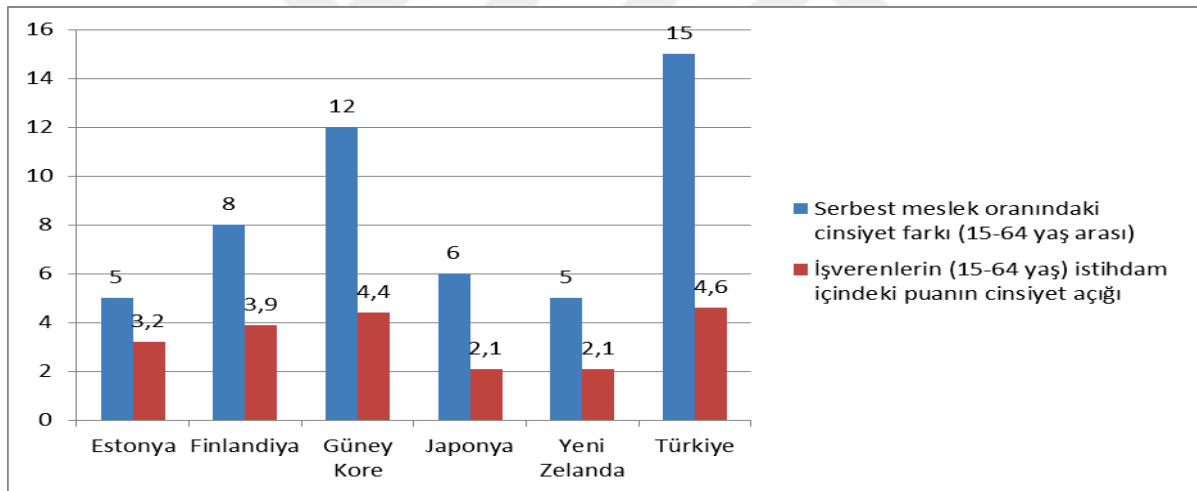
Kaynak: "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle", Entrepreneurship.
(<http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm>)

2016 yılı verilerini içeren Tablo 25 incelendiğinde, serbest meslek oranındaki cinsiyet farkının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla Türkiye, Güney Kore, Finlandiya, Japonya ve Estonya ile Yeni Zelanda'dır. İşverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkeler ise sırasıyla Türkiye, Güney Kore, Finlandiya, Estonya, Japonya ve Yeni

Zelanda'dır (OECD, 2017b). Türkiye'de yapılan bir araştırmaya göre, 2013 yılında kendi hesabına çalışan kadınların oranı % 10.7, erkeklerin oranı % 22.1'dir. İşveren olarak çalışan kadınların oranı % 1.2 ve erkeklerin oranı % 6.1'dir. Türkiye'de kendi hesabına çalışan kadın oranınının 2004 yılında % 9.7 olduğu, 2009 yılında % 12.8'e yükseldiği ve 2013 yılında ise % 10.7 oranına düştüğü görülmektedir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014). Grafik 9'da serbest meslek oranındaki cinsiyet açığı ile işverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığı incelenen ülkeler için grafik olarak gösterilmektedir.

Grafik 9

PISA'da Başarılı Olan Ülkeler İle Türkiye'nin Serbest Meslek Oranındaki Cinsiyet Farkı İle İşverenlerin İstihdam İçindeki Cinsiyet Farkı (2016 Yılı)

Kaynak: "The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle", Entrepreneurship.
(<http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm>)

Tablo 25 ve Grafik 9'a göre serbest meslek oranındaki cinsiyet farkı Türkiye ve Güney Kore'de diğer ülkelere göre daha fazladır. Türkiye'nin serbest meslek sahibi oranındaki cinsiyet farkı % 15, Güney Kore'nin oranı ise % 12'dir. Diğer ülkelerin oranı ise % 10'un altındadır. İşverenlerin istihdam içerisindeki puanının cinsiyet açığı oranı Türkiye'de % 4.6, Güney Kore'de % 4.4, Finlandiya'da 3.9, Estonya'da % 3.2 ve Japonya ile Yeni Zelanda'da % 2.1'dir (OECD, 2017b).

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutlarında incelenmiştir. Bu bölümde araştırma ile ilgili tartışma bölümüne, araştırma sonuçlarına ve önerilere yer verilmiştir.

Tartışma.

Bu bölümde araştırma problemi ve alt problemleri ile ilgili elde edilen sonuçlar, tartışılmaktadır. Tartışmanın kapsamı, PISA’da başarılı olan ülkelerden Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya ve Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitim, istihdam ve girişimcilik boyutu tartışma konusunu oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin karşılaştırılmasında ülkelerdeki nüfus oranlarının cinsiyete göre dağılımı önemlidir. PISA’da başarılı olan ülkeler ile Türkiye’nin toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından karşılaştırılmasında, öncelikli olarak ülkelerin kadın ve erkek nüfus oranları karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucunda, sadece Güney Kore’de kadın nüfusunun fazla olduğu, diğer ülkelerde ise erkek nüfusunun çoğunlukta olduğu görülmüştür. Türkiye, Finlandiya ve Yeni Zelanda’da kadın nüfusunun erkek nüfusuna oranı birbirine eşit iken, Japonya’nın oranı biraz daha düşüktür. En düşük orana sahip ülke Estonya’dır (World Economic Forum, 2017).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemli bir sorundur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle dünyada ve Türkiye’de birçok kadın, temel insanlık hakkı olan eğitim hakkına bile sahip olamamaktadır. Bu durum kadınların iş hayatını da olumsuz etkilemektedir. İyi eğitim ve beceriler, bir iş bulmak için önemli koşullardır. Dünyada ve Türkiye’de erkekler ile eşit haklara sahip olması gereken kadınların, toplumsal

cinsiyet eşitsizliği nedeniyle ikinci planda kalması, istediği eğitim ve iş hayatına sahip olamaması, günümüzde üzerinde durulması, araştırılması ve çözüm önerilerinin getirilmesi gereken önemli bir konudur. Bu nedenle “yeni kuşaklara toplumda yerlerini almaları için gereken bilgi, beceri ve anlayışları kazandırma ve kişiliklerini geliştirmeye yardım etme etkinliği” olan eğitimin önemi büyüktür. Eğitim “önceden saptanan amaçlara göre insanların davranışlarında belirli gelişme sağlama etkinliği” olarak da tanımlanmaktadır (Eğitim Terimleri Sözlüğünden Akt. Güneş, 2014). Bu bağlamda, Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi, geçmişten günümüze gelen toplumsal cinsiyet yargılarının eğitimle giderilmesi ile mümkün olacaktır. Bu eğitimi verecek olan kesim öncelikle aile, daha sonra okullarda öğretmenlerdir. Okul, çocuklara geçmişteki bilimsel, teknolojik, siyasal ve toplumsal alanlarda meydana gelen değişikliklerin ve günümüzde meydana gelen yeniliklerin öğretildiği bir eğitim kurumudur. Bu nedenle okul bir taraftan geçmişten günümüze gelen toplumsal değerlerin öğretildiği bir kurum olmanın yanında, toplumun gelişmesini ve yenileşmesini de sağlar. (Kıncal, 1999’dan Akt. Genç, 2016). Bu nedenle bir toplumun eğitiminde okulun ve okuldaki eğitimi veren öğretmenlerin önemi çok büyüktür. Okullarda toplumsal cinsiyet eğitiminin zorunlu ders kapsamına alınması, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını arttıracaktır. Bu farkındalığı arttıracak olan kesim, öğretmenlerdir. Bu sorunun ortadan kalkmasında, öğretmenlerin eğitimi ön plana çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet konusunda iyi eğitilmiş ve öğrencilere bu konuda örnek olacak öğretmenler, sorunun çözümünde kilit noktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008)”nda, eğitimin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilebilmesi için, eğitim fakültelerinde lisans ve lisansüstü programlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği konularına yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Esen (2013)’e göre bu yeterli değildir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi ve desteklenmesi kapsamında, eğitim fakültelerinde akademisyenler duyarlılığı arttıracak seminerler düzenlemelidir. Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitliği konularının okullarda okutulan zorunlu derslerin içeriğine dahil edilmesi ve seçmeli derslerle desteklenmesi sağlanmalıdır (Esen, 2013).

Dünya Ekonomi Forumunun (World Economic Forum) 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu'na göre, Türkiye'nin puanı ve sıralaması düşüktür. Ama dikkat çeken bir nokta da Güney Kore ve Japonya'nın puanlarının da düşük olmasıdır. Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu 2017 verilerine göre, cinsiyet boşluğunun en az olduğu ülkeler sırasıyla, Finlandiya, Yeni Zelanda, Estonya, Japonya, Güney Kore ve Türkiye'dir. Eğitime katılım kategorisinde ilk sırada Estonya ve Finlandiya, ikinci sırada Yeni Zelanda, üçüncü sırada Japonya, dördüncü sırada Türkiye ve beşinci sırada Güney Kore yer almaktadır. Eğitime katılım kategorisindeki toplumsal cinsiyet eşitliğini değerlendirmek için kullanılan göstergeler incelendiğinde, okuma yazma oranı ve ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretime katılım oranlarının değerlendirildiği görülmüştür. Yapılan inceleme sonucunda karşılaştırılan ülkelere sadece Güney Kore ve Türkiye'de tüm eğitim kademelerinde cinsiyet açığının olduğu görülmektedir. PISA'da başarılı olan ülkeler içerisinde okuma yazma oranındaki cinsiyet açığı bulunan tek ülke Türkiye'dir. Güney Kore için okuma yazma oranındaki cinsiyet açığı verileri raporda yer almamaktadır (World Economic Forum, 2017). Eğitim, devam eden bir süreçtir. Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin eğitimin ilk aşaması olan okuma yazma oranında da var olması, eşitsizliklerin önlenmesi için öncelikli olarak toplumda oluşan cinsiyet eşitsizliği yargılarının ortadan kaldırılması gerektiğini göstermektedir. Türkiye'de altı yaş ve üstü nüfus içerisinde okuma yazma bilmeyen kadın oranı % 5.9, erkek oranı ise % 1.1'dir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018; TÜİK, 2017). Eğitimin ilk aşaması olan ilköğretime erişemeyen ve okuma yazma öğrenemeyen kadınların,

eğitimini ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde devam etme şansları ellerinden alınmış olmaktadır. İyi eğitim alamayan, okuma yazma bilmeyen kadınların, iyi gelir getiren, iyi bir işe sahip olması ihtimali düşüktür. Bu nedenle kız çocuklarının ilköğretime katılımı çok önemlidir.

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporu'na göre ilköğretim kademesinde cinsiyet açığı olan ülkeler ise Yeni Zelanda, Güney Kore ve Türkiye'dir. Ayrıca 15 yaş grubu öğrencilerin çoğunlukla öğrenim gördüğü ortaöğretim kademesinde, incelenen ülkelerden sadece Türkiye ve Güney Kore'de cinsiyet açığı bulunmaktadır (World Economic Forum, 2017). Bu iki ülkenin 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre ülke sıralamalarında, diğer PISA'da başarılı ülkelere göre son sıralarda yer almasının bir nedeni olduğu düşünülmektedir. Yükseköğretim kademesinde cinsiyet açığı olan ülkeler ise Japonya, Türkiye ve Güney Kore'dir. PISA'da başarılı olan ülkelerdeki cinsiyet açığının Türkiye'den daha az olması beklenmesine rağmen, Güney Kore'de yükseköğretim kademesindeki cinsiyet açığının Türkiye'den daha fazla olması dikkat çekicidir. 2013 yılı yükseköğretime kayıt oranları incelendiğinde, Güney Kore'deki erkeklerin yükseköğretime kayıt oranının çok yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların yükseköğretime kayıt oranı ise Türkiye'deki kadınların kayıt oranından fazladır. Güney Kore'deki cinsiyet açığının erkeklerin oranının çok yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre yükseköğretime katılım oranları incelendiğinde; kadınların yükseköğretime katılım oranının en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla, Yeni Zelanda, Finlandiya, Türkiye, Estonya, Güney Kore ve Japonya'dır (World Economic Forum, 2017). Japonya'da ve Güney Kore'de eğitime katılım kategorisinde kadınların yükseköğretime katılım oranının diğer ülkelere göre düşük olması, eğitimde cinsiyet açığının var olduğunu göstermekte ve ülkeleri Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporunda

alt sıralarda olmasına neden olmaktadır. Özellikle Japonya'daki yükseköğretim kademesindeki kadın ve erkek katılım oranları diğer ülkelere göre çok düşüktür.

PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin okul öncesi eğitime katılım oranları incelendiğinde, Türkiye'deki okul öncesi eğitime katılım oranlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Diğer ülkelerdeki okul öncesi eğitime katılım oranları oldukça yüksektir (OECD, 2013 ve OECD, 2018a). 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılında da okul öncesi eğitimde, net okullaşma oranının çok düşük olduğu Türkiye'de, cinsiyet açığının olduğu görülmektedir (MEB, 2018b). Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili eğitimin, aileden sonra verileceği ilk eğitim kurumu, okul öncesi eğitimidir. Çocukların zihinsel, bedensel ve duygusal gelişimini sağlamak için verilen okul öncesi eğitimde, okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde öğrencilere eğitim vermesi gerekmektedir. Türkiye'de yapılan bir araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların, toplumsal cinsiyet algılarındaki, ailenin rolü araştırılmıştır. Araştırmada ailede, annenin çalışmasının çocukların toplumsal cinsiyet yargılarını etkilemediği, karşı cinsiyetten kardeşi olan ve karşı cinse özgü oyuncak alınan çocukların, oyun ve oyuncaklar konusunda daha az toplumsal kalıp yargılarına sahip olduğu görülmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen sonuçlara göre, getirilen önerilerden biri, toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığını arttırmak için aile eğitimlerinin düzenlenmesi, diğeri ise okul öncesi eğitim programlarının cinsiyete duyarlı etkinlikler içermesidir (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016).

PISA'da başarılı olan ülkelerdeki eğitim seviyelerine göre cinsiyet oranları Türkiye ile karşılaştırıldığında, 2013 yılında ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde en düşük kadın oranının, Türkiye'de olduğu görülmektedir. Yükseköğretim kademesinde ise en düşük orana sahip ülke Japonya'dır. Türkiye'deki yükseköğretime kayıt oranları incelendiğinde, 2000 yılından 2013 yılına kadar geçen zamanda, kadınların kayıt oranında yaklaşık üç katı artış

olduğu görülmektedir. (World Development Indicators, 2016). Kadınların yükseköğretime kayıt oranlarındaki bu artış Türkiye'deki kadınların eğitimi için önemli bir gelişmedir. Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Kadın" raporunda da Türkiye'de 2005-2006 Eğitim Öğretim Yılında kadınlarda net okullaşma oranının % 20'ye yakın olduğu, 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında okullaşma oranının iki katı arttığı belirtilmektedir (YÖK'ten Akt. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2018). Yayımlanan raporlarda da görüldüğü üzere, Türkiye'deki kadın okullaşma oranları sürekli artmaktadır. Buna Türkiye'de son yıllarda sayısı artan yükseköğretim kurumlarının etkili olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet yargıları nedeniyle aileler kız çocuklarını yükseköğretim eğitimi alması için ikamet ettiği il dışına göndermek istememektedir. Bu sorunun çözümünde, Türkiye'de son yıllarda artan ve Türkiye'nin çeşitli yerlerinde açılan yeni eğitim kurumlarının olumlu etkisi olduğu düşünülmektedir. Aileler okumaları için kız çocuklarını buldukları il dışına göndermek zorunda kalmamaktadır. Bu nedenle kızların eğitime katılımı artış göstermektedir.

"The Pursuit of Gender Equality An Uphill Battle" (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Peşinde Zorlu Mücadele) Raporuna göre 2015 yılı yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre oranları incelendiğinde, PISA'da başarılı olan ülkelerde cinsiyet açığının olmadığı, Türkiye'de ise cinsiyet açığının olduğu görülmektedir. PISA'da başarılı olan ülkelerde kadınların yükseköğretime katılım oranı yüksek iken, Türkiye'de erkeklerin yükseköğretime katılım oranı daha yüksektir. OECD ortalamasında da cinsiyet açığı bulunmamaktadır. Rapora göre yükseköğretim gören erkek ve kadın oranlarına göre Türkiye en düşük orana sahiptir (OECD, 2017b).

PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin PISA 2015 yılı okuma puanlarındaki cinsiyet açığına göre erkekler, kızlardan daha yüksek puan almıştır. Türkiye'de erkekler ile kızların okuma puanı arasındaki fark OECD ortalamasından biraz yüksektir. Aradaki puan

farkına göre en az puan farkı olan ülke Japonya, en fazla fark olan ülke ise Finlandiya'dır. Matematik puanlarındaki cinsiyet farkında ise, OECD ortalamasında kızların daha yüksek puan aldığını göstermektedir. Türkiye'deki erkeklerin puanı ile kızların puanı arasındaki fark OECD ortalamasından düşüktür. Matematik puanlarında kızların yüksek puan aldığı ülkeler Japonya, Yeni Zelanda, Türkiye ve Estonya'dır. Erkeklerin yüksek puan aldığı ülkeler ise Finlandiya ve Güney Kore'dir. Türkiye'de kızlar okuma becerilerinde daha iyi durumda iken, erkekler matematikte daha iyi durumdadır (OECD, 2017b).

PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin bilim, matematik ve bilgisayar mezunu kadın oranları incelendiğinde Türkiye'nin oranının diğer ülkelere göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'deki Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu olanların yarısı kadındır. En düşük orana sahip ülke Japonya'dır ve OECD ortalamasının da altında bir orana sahiptir. Yeni Zelanda'daki Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranı da, OECD ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu olanların çoğunun ekonomik faaliyete göre tarım ve hizmet sektöründen çok, istihdam için sanayi sektörünü tercih edeceği düşünülmektedir. Türkiye'deki Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranı oldukça yüksek olmasına rağmen, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı bakımından Türkiye ikinci sırada yer almaktadır. İlk sırada ise Estonya yer almaktadır. En düşük Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranına ve Türkiye oranının yarısına sahip olan Japonya'nın sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranının, Türkiye'ye yakın olması dikkat çekicidir. Sanayi sektöründe en az kadın oranına sahip Finlandiya'nın Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir (OECD, 2017b).

Toplumsal cinsiyet eşitliği istihdam durumuna göre incelediğinde, işgücüne katılım oranındaki cinsiyet farkları açısından Türkiye son sıradadır. Türkiye oranına en yakın ülke

Güney Kore'dir. Yöneticilerin kadın payı açısından istihdam durumu incelendiğinde, Güney Kore ve Japonya, Türkiye'den daha düşük orana sahiptir. İstihdam durumunda cinsiyet ücreti boşluğu durumuna göre, Yeni Zelanda en iyi durumdadır. Türkiye ise ikinci sıradadır. Cinsiyetler arası ücret boşluklarının en çok olduğu ülke Güney Kore'dir (OECD, 2017b).

Girişimcilik konusunda, serbest meslekte çalışanlar arasındaki cinsiyet farkı ile işverenlerin istihdam içindeki cinsiyet açığının en yüksek olduğu ülke Türkiye'dir. Türkiye'yi Güney Kore takip etmektedir. Güney Kore'nin oranı Türkiye oranına yakındır. Serbest meslek sahibi erkeklerin oranına göre sıralama yapıldığında, birinci sırada Güney Kore, ikinci sırada Türkiye, üçüncü sırada Yeni Zelanda, dördüncü sırada Finlandiya, beşinci sırada Estonya ve altıncı sırada Japonya yer almaktadır. Serbest meslek sahibi kadın oranları incelendiğinde birinci sırada Güney Kore, ikinci sırada Yeni Zelanda, üçüncü sırada Türkiye, dördüncü sırada Finlandiya, beşinci sırada Estonya ve altıncı sırada Japonya yer almaktadır. 2016 yılı cinsiyet açığı bakımından incelenen ülkeler sıralandığında, birinci sırada Yeni Zelanda, ikinci sırada Estonya, üçüncü sırada Japonya, dördüncü sırada Finlandiya, beşinci sırada Güney Kore ve altıncı sırada Türkiye yer almaktadır. Türkiye incelenen ülkeler ve OECD ülkeleri içerisinde cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkedir. 2013 yılı ile 2016 yılları arasındaki cinsiyet açığındaki farklar incelendiğinde, Japonya'daki cinsiyet açığında daralma değil genişleme olduğu görülmektedir. Diğer ülkelerde cinsiyet açığında daralma olmakla birlikte, daralma istenilen seviyelerde değildir (OECD, 2017b).

Ülkelerin Küresel Girişimcilik Endeksine göre Türkiye seçilen ülkelere göre son sırada yer almaktadır. Finlandiya seçilen ülkelerde ilk sırada yer alırken, Finlandiya'yı Estonya, Güney Kore ve Japonya izlemektedir. Yeni Zelanda'nın Küresel Girişimcilik Endeksi verilerine ulaşamamıştır (GEDİ, 2018).

Sonuç.

Bu bölümde araştırma neticesinde elde edilen bulguların sonuçları, problem başlıkları altında verilmektedir. Problem durumuna göre ülkeler ayrı ayrı ele alınmıştır.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği

Bu bölümde PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin *genel* olarak incelenmesi neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

1. Ülkelerin nüfus oranları incelendiğinde, kadın nüfusunun çoğunlukta olduğu ülke sadece Güney Kore’dir. Türkiye’de ve diğer ülkelerde erkek nüfusu, kadın nüfusundan fazladır. Kadın nüfusunun en az olduğu ülke Estonya’dır.
2. Finlandiya, 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre incelenen ülkeler içerisinde en az boşluğun olduğu ülkedir. En fazla boşluğun olduğu ülkeler ise sırasıyla Türkiye, Güney Kore ve Japonya’dır.
3. Araştırılan ülkeler içerisinde eğitime katılım kategorisinde tüm eğitim kademelerinde cinsiyet boşluklarının olduğu ülkeler Türkiye ve Güney Kore’dir. Ayrıca Türkiye ve Güney Kore’de PISA sınavı uygulanan 15 yaş öğrencilerin eğitim gördüğü ortaöğretim kademesinde de cinsiyet boşlukları bulunmaktadır.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği

Bu bölümde PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin, eğitim boyutunun incelenmesi neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ülkelere ait sonuçlar ayrı ayrı gösterilmiştir.

Estonya. Bu bölümde Estonya’da, eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Estonya, incelenen ülkeler içerisinde erkeklerin ortaöğretim ve yükseköğretim kademesinde okula kayıt oranlarının en düşük olduğu ülkedir.
2. 2015 yılı 25-34 yaş arası yükseköğretim gören nüfusun, cinsiyete göre dağılımında erkeklerin oranı, OECD ülkeleri ortalamasından da düşüktür.
3. Estonya’da 2014 yılı verilerine göre Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranı PISA’da başarılı olan ülkelere göre yüksektir. İncelenen ülkeler sıralandığında Türkiye’den sonra ikinci sırada yer almaktadır.
4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre incelenen ülkeler içerisinde eğitime katılım kategorisinde tüm eğitim kademelerinde cinsiyet açığı bulunmayan iki ülkeden biri Estonya’dır.

Finlandiya. Bu bölümde Finlandiya’da, eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Finlandiya’da okul öncesi eğitim oranları PISA’da başarılı olan diğer ülkelere göre düşüktür.
2. İncelenen ülkeler içerisinde kadınların yükseköğretim kademesinde kayıt oranının en fazla olduğu ülke Finlandiya’dır.
3. Finlandiya’da PISA 2015 yılı okuma puanlarına göre kızlar ile erkekler arasında okuma becerileri puanındaki farkın, en çok olduğu ülke Finlandiya’dır. İncelenen ülkeler içerisinde matematik puanlarında kızların daha iyi olduğu iki ülkeden biri Finlandiya’dır.

4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre incelenen ülkeler içerisinde eğitime katılım kategorisinde tüm eğitim kademelerinde cinsiyet açığı bulunmayan iki ülkeden biri Finlandiya'dır.

Güney Kore. Bu bölümde Güney Kore'de eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'de okul öncesi eğitim yaşı ilerledikçe okula kayıt oranları artmış, fakat Güney Kore'de tam tersine yaş ilerledikçe okula kayıt oranları azalmıştır.
2. İncelenen ülkeler içerisinde kızlar ile erkekler arasında okuma becerileri puanındaki farkın en çok olduğu ikinci ülke Güney Kore'dir. İncelenen ülkeler içerisinde matematik puanlarında kızların daha iyi olduğu iki ülkeden biri Güney Kore'dir.
3. Güney Kore'de 2015 yılı 25-34 yaş arası yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, kadınların ve erkeklerin oranının en yüksek olduğu ülke Güney Kore'dir.
4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre PISA'da başarılı olan ülkeler ile Türkiye'nin de dahil olduğu sıralamada, Güney Kore son sıradadır. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre Güney Kore'de ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin tamamında cinsiyet açığı vardır. PISA'da başarılı olan incelenen ülkeler içerisinde tüm öğretim kademelerinde cinsiyet açığı bulunan tek ülke Güney Kore'dir. Raporda diğer ülkeler için belirtilen okuma yazma oranındaki cinsiyet açığı Güney Kore için belirtilmemiştir. 15 yaş grubu öğrencilerin öğrenim gördüğü ortaöğretim kademesinde, incelenen ülkelere sadece Güney Kore ile Türkiye'de cinsiyet açığı vardır.

Japonya. Bu bölümde Japonya'da eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Yükseköğretim kademesinde kadın okullaşma oranının en az olduğu ülke Japonya'dır.
2. PISA 2015 yılı okuma puanlarına göre kızlar ile erkekler arasındaki puan farkının en az olduğu ülke Japonya'dır. Matematik puanları bakımından Japonya'da erkekler daha başarılıdır ve incelenen ülkeler içerisinde matematik puanlarındaki farkın en yüksek olduğu ülkedir.
3. 2014 yılı verilerine göre Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranı Japonya'da çok düşüktür. Oran olarak OECD ortalamasının da altındadır.
4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre Japonya'da yükseköğretim kademesinde cinsiyet açığı bulunmaktadır.

Yeni Zelanda. Bu bölümde Yeni Zelanda'da eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Yeni Zelanda'da yükseköğretime kayıt oranlarında, kadınların okula kayıt oranları erkeklere göre oldukça yüksektir.
2. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre Yeni Zelanda'da sadece ilköğretim kademesinde cinsiyet açığı vardır.

Türkiye. Bu bölümde Türkiye'de eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Türkiye'de okul öncesi eğitime katılım oranları PISA'da başarılı olan ülkelere göre çok düşüktür.
2. Türkiye'de ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin tamamında cinsiyet açığı vardır. 2013 yılı verilerine göre eğitim kademesi ilerledikçe cinsiyet açığı artmıştır. Yükseköğretim kademesinde ise cinsiyet açığı daha yüksektir. 2000 yılında çok düşük olan kadınların yükseköğretime kayıt oranları, 2013 yılında yaklaşık üç katı artmıştır.

3. Türkiye’de PISA 2015 yılı okuma puanlarına göre kızlar ile erkekler arasında farkın en az olduğu ikinci ülke Türkiye’dir. Matematik puanları arasındaki farka göre Türkiye’de erkekler, kızlardan daha yüksek puan almıştır. İncelenen ülkeler içerisinde, matematik puanlarındaki farka göre ülkeler sıralandığında, Türkiye üçüncü sıradadır.
4. 2015 yılı 25-34 yaş arası yükseköğretim gören nüfusun cinsiyete göre dağılımında, incelenen ülkeler içerisinde cinsiyet açığı bulunan tek ülke Türkiye’dir.
5. Türkiye 2014 yılı verilerine göre Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunu kadınların oranı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Türkiye’deki Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunlarının yarısı kadındır. Bu oranla Türkiye OECD ülkeleri ortalamasının da oldukça üzerindedir.
6. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre Türkiye’de eğitime katılım kategorisinde cinsiyet açığı vardır. PISA’da başarılı olan ülkeler ile birlikte sıralandığında, Güney Kore’den sonra sondan ikinci sıradadır.

PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’de *istihdamda* toplumsal cinsiyet eşitliği

Bu bölümde PISA’da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin, istihdam boyutunun incelenmesi neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ülkelere ait sonuçlar ayrı ayrı gösterilmiştir.

Estonya. Bu bölümde Estonya’da istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. İncelenen ülkelerde 15-64 yaş arası işgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının en az olduğu iki ülkeden biri Estonya’dır.
2. Estonya kadın yöneticilerin payı bakımından en yüksek orana sahip ülkeler arasındadır.

3. İncelenen ülkeler içerisinde ücret açığının en fazla olduğu ikinci ülkedir.
4. İstihdam durumuna göre cinsiyet açığının en az olduğu ikinci ülkedir. 2012 yılında cinsiyet açığı daha az orana sahipken, 2016 yılında cinsiyet açığı artmıştır.
5. Estonya'daki istihdam durumu ekonomik faaliyete göre incelendiğinde, sanayi sektörü bakımından kadın oranı, erkek oranının yaklaşık yarısı kadardır. Buna rağmen Estonya incelenen ülkeler içerisinde sanayi sektörü bakımından en yüksek orana sahiptir.

Finlandiya. Bu bölümde Finlandiya'da istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Finlandiya, 15-64 yaş arası nüfusun işgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının en az olduğu ülkedir.
2. Finlandiya kadın yöneticilerin payı bakımından en yüksek orana sahiptir.
3. İstihdam durumuna göre cinsiyet açığının en az olduğu ülkedir.
4. Finlandiya'daki istihdam durumu ekonomik faaliyete göre incelendiğinde, sanayi sektörü bakımından erkeklerin oranı, kadınların oranının yaklaşık dört katıdır. Finlandiya, sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı bakımından en düşük orana sahiptir.
5. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu raporuna göre Finlandiya, ekonomiye katılım ve fırsat kategorisinde cinsiyet açığının en az olduğu ülke konumundadır.

Güney Kore. Bu bölümde Güney Kore'de istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Güney Kore incelenen ülkeler içerisinde, 15-64 yaş arası nüfusun işgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının, en fazla olduğu, Türkiye'den sonra ikinci ülkedir. Güney Kore'de işgücüne katılımda, kadınlar ile erkekler arasındaki cinsiyet açığı diğer ülkelere göre daha fazladır.

2. Güney Kore incelenen ülkeler içerisinde kadın yöneticilerin payı bakımından en düşük orana sahiptir.
3. Güney Kore cinsiyete göre ücret açığının en fazla olduğu ülkedir. 2010 yılındaki ücret açığı, 2015 yılında biraz azalmıştır. Güney Kore'nin cinsiyete göre ücret açığı oranı, OECD ortalamasının iki katından da fazladır.
4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu raporuna göre ekonomiye katılım ve fırsat kategorisinde Güney Kore'de cinsiyet açığı vardır. İncelenen ülkeler içerisinde cinsiyet açığının en fazla olduğu ikinci ülkedir.

Japonya. Bu bölümde Japonya'da istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Japonya'da işgücüne katılımında kadınlar ile erkekler arasında cinsiyet açığı oranı, Güney Kore oranına yakındır.
2. Japonya incelenen ve verilerine ulaşılabilen ülkeler içerisindeki kadın yöneticilerin payı bakımından en düşük orana sahip Güney Kore'den sonra ikinci ülkedir.
3. Japonya cinsiyete göre ücret açığının en fazla olduğu üçüncü ülkedir. Japonya'daki cinsiyete göre ücret açığı OECD ortalamasından fazladır.
4. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu raporuna göre Japonya, ekonomiye katılım ve fırsat kategorisinde cinsiyet açığının en fazla olduğu üçüncü ülkedir.

Yeni Zelanda. Bu bölümde Yeni Zelanda'da istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Yeni Zelanda'daki istihdam durumu ekonomik faaliyete göre incelendiğinde, sanayi sektörü bakımından kadınların oranı, incelenen ülkeler sıralandığında en düşük orana sahip ikinci ülkedir. Sanayi sektöründe istihdam edilen erkeklerin oranı, Yeni Zelanda'da kadınların oranının yaklaşık olarak üç katıdır.

2. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu raporuna göre Yeni Zelanda ekonomiye katılım ve fırsat kategorisinde cinsiyet açığının en az olduğu ikinci ülkedir.
3. Yeni Zelanda cinsiyete göre ücret açığının en az olduğu ülkedir. 2010 yılındaki ücret açığının, 2015 yılında daha da azaldığı görülmektedir. Diğer ülkelerdeki cinsiyete göre ücret açığı, OECD ortalamasından fazla iken, Yeni Zelanda ve Türkiye'nin oranı OECD ortalamasının altındadır.

Türkiye. Bu bölümde Türkiye'de istihdam alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Türkiye incelenen ülkeler içerisinde, 15-64 yaş arası nüfusun işgücüne katılım oranındaki cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkedir.
2. Türkiye incelenen ve verilerine ulaşılabilen ülkeler içerisindeki, kadın yöneticilerin payı bakımından, en yüksek orana sahip üçüncü ülkedir. Türkiye kadın yöneticilerin oranı bakımından, PISA'da başarılı olan ülkelere Japonya ve Güney Kore'den daha yüksek orana sahiptir.
3. Türkiye cinsiyete göre ücret açığının en az olduğu ikinci ülkedir. Türkiye 2010 yılında ücret açığının en az olduğu ülke konumunda iken, 2015 yılında cinsiyet ücreti açığı yaklaşık olarak iki katı artmıştır.
4. Türkiye'deki istihdam durumu ekonomik faaliyete göre incelendiğinde, kadınların büyük bir oranı hizmet sektöründe ve tarım sektöründe, düşük bir oranı sanayi sektöründedir. Sanayi sektörü bakımından kadınların oranı, incelenen ülkeler sıralandığında en yüksek orana sahip ikinci ülkedir. OECD ortalamasının üzerindedir. Türkiye'de tarım sektöründe istihdam edilen kadınların oranı erkeklerin oranından oldukça yüksektir. PISA'da başarılı olan ülkelere ve OECD ortalamasında kadınlar

hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır. Türkiye'deki sektörel dağılım ise diğer ülkelere göre daha orantılıdır.

5. Türkiye istihdam durumuna göre cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkedir. Türkiye'deki 2012 yılı cinsiyet açığı, 2016 yılında az oranda azalmıştır. Türkiye'de istihdam durumuna göre cinsiyet açığı, OECD ortalamasının üzerindedir.
6. 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu raporuna göre ekonomiye katılım ve fırsat kategorisinde Türkiye'de cinsiyet açığı vardır. İncelenen ülkeler içerisinde cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkedir.

PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'de girişimcilikte toplumsal cinsiyet eşitliği

Bu bölümde PISA'da başarılı olan Estonya, Finlandiya, Güney Kore, Japonya, Yeni Zelanda ile Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitliğinin, girişimcilik boyutunun incelenmesi neticesinde elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ünelere ait sonuçlar ayrı ayrı ele alınmıştır.

Estonya. Bu bölümde Estonya'da girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. 2017 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksi sıralamasına göre Estonya, incelenen ülkeler içerisinde en iyi ikinci ülkedir. Yeni Zelanda verilerine ulaşamadığı için sıralama dışı bırakılmıştır.
2. Estonya 15-64 yaş arası serbest meslek sahibi erkekler ile kadınlar arasındaki cinsiyet farkının, en az olduğu ikinci ülkedir. Ancak serbest meslek sahibi erkeklerin oranı yaklaşık olarak kadınların oranının iki katıdır.
3. İşverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında Estonya, incelenen ülkelere göre sıralandığında, aynı orana sahip Japonya ve Yeni Zelanda'dan sonra en az orana sahip ikinci ülkedir.

Finlandiya. Bu bölümde Finlandiya’da girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. 2017 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksine göre Finlandiya, incelenen ülkeler içerisinde en iyi ülke konumundadır.
2. Finlandiya’nın 15-64 yaş arası serbest meslek sahibi erkekler ile kadınlar arasındaki cinsiyet farkı incelenen ülkeler sıralandığında, en az açığa sahip dördüncü ülkedir. Serbest meslek sahibi erkeklerin oranı yaklaşık olarak kadınların oranının iki katıdır.
3. İşverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında Finlandiya, incelenen ülkeler sıralamasında sondan üçüncü sıradadır.

Güney Kore. Bu bölümde Güney Kore’de girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. 2017 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksi sıralamasına göre Güney Kore incelenen ülkeler içerisinde üçüncü sıradadır.
2. Güney Kore’nin 15-64 yaş arası serbest meslek sahibi erkekler ile kadınlar arasındaki cinsiyet farkının en fazla olduğu ikinci ülkedir. Serbest meslek sahibi erkeklerin oranı yaklaşık olarak kadınların oranının iki katıdır.
3. Güney Kore işverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında, sondan ikinci sırada yer almaktadır. Cinsiyet açığının en fazla olduğu ülkeler sırasıyla, Türkiye, Güney Kore’dir.

Japonya. Bu bölümde Japonya’da girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. 2017 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksi sıralamasına göre Japonya incelenen ülkeler içerisinde dördüncü sıradadır.

2. Japonya 15-64 yaş arası serbest meslek sahibi kişiler arasındaki cinsiyet farkı bakımından ülkeler sıralandığında üçüncü sıradadır. Serbest meslek sahibi erkeklerin oranı Japonya’da, yaklaşık olarak kadınların oranının iki katından da fazladır. Japonya’da serbest meslek sahibi kadınların oranı, incelenen ülkeler içerisinde en az orana sahiptir. 2013 yılı ile 2016 yılı arasında geçen sürede, diğer ülkelerde cinsiyet açığı az da olsa kapanmıştır. Ancak Japonya’da cinsiyet açığı artmıştır.
3. Japonya işverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında, Yeni Zelanda ile aynı orana sahiptir. Japonya’daki cinsiyet açığının oldukça az olduğu görülmektedir.

Yeni Zelanda. Bu bölümde Yeni Zelanda’da girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. Yeni Zelanda serbest meslek sahibi erkekler ile kadınlar arasındaki cinsiyet farkının en az olduğu ülkedir. İncelenen ülkeler içerisinde Yeni Zelanda’daki serbest meslek sahibi kadınların oranı sıralamasında, en iyi ikinci ülkedir.
2. İşverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında, Yeni Zelanda incelenen ülkeler sıralamasında, aynı orana sahip Japonya ile cinsiyet açığının en az olduğu ülkedir. Cinsiyet açığı çok düşüktür.

Türkiye. Bu bölümde Türkiye’de girişimcilik alanındaki toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

1. 2017 Yılı Küresel Girişimcilik Endeksi sıralamasına göre Türkiye incelenen ülkeler içerisinde son sıradadır.
2. Türkiye 15-64 yaş arası serbest meslek sahibi erkekler ile kadınlar arasındaki cinsiyet farkının en fazla olduğu ülkedir. Serbest meslek sahibi erkeklerin oranı yaklaşık olarak kadınların oranının iki buçuk katıdır.

3. Türkiye işverenlerin istihdam içerisindeki cinsiyet açığında, incelenen ülkeler içerisinde, en son sırada yer almaktadır. Türkiye'nin cinsiyet açığı oranları ile Güney Kore oranları birbirine yakındır.

Öneriler

Bu araştırma neticesinde elde edilen sonuçların eğitim alanında görev yapan eğitim politikacılarına, yöneticilerine, eğitimcilerine ve iş alanında tüm kademelerde görev alan yöneticilerine; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması açısından verdikleri kararlar konusunda ışık tutması beklenmektedir. Bu nedenle öneriler kısmı, “uygulamacılara öneriler” ve “araştırmacılara öneriler” olarak iki başlık altında ele alınmıştır.

Uygulamacılara öneriler. Bu bölümde uygulamacılara öneriler yer almaktadır.

- Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi, geçmişten günümüze gelen toplumsal cinsiyet yargılarının eğitimle giderilmesi ile mümkün olacaktır. Aile, çocuklara toplumsal değer ve normların öğretildiği ilk eğitim ortamıdır. Bu nedenle öncelikli olarak ailelerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitilmesi gerekmektedir. Bu aşamada eğitimin kitle iletişim araçları, okullar, yerel yönetimler ve devlet tarafından geniş kitleleri kapsayacak şekilde verilmesi önem arz etmektedir. Sonrasında eğitimin tüm kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaratacak uygulamalardan kaçınılması ve kadın ile erkeklere eşit davranılması gerekmektedir.
- İlköğretim kademesi eğitimi başta olmak üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili eğitim programları okulların eğitim müfredatına dahil edilmelidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitiminin zorunlu ders kapsamına alınması, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığını arttıracaktır. Bu farkındalığı arttıracak olan kesim, öğretmenlerdir. Bu sorunun ortadan kaldırılmasında öğretmenlerin eğitimi ön plana çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet

konusunda iyi eğitilmiş ve öğrencilere bu konuda örnek olacak öğretmenler, sorunun çözümünde kilit noktadır.

- Türkiye’de okul öncesi eğitime katılımının artırılması için yeni çalışmalar yapılmalıdır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin temellerinin küçük yaşlarda atılacağı düşünüldüğünde, okul öncesi eğitimin önemi daha da artmaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitime katılan çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde eğitim alması, hem eğitimcilerin, hem okul yöneticilerinin, hem de eğitim politikacılarının sorumluluğundadır. Bu nedenle eğitim veren tüm okullarda toplumsal cinsiyet eşitliği prensibi benimsenmeli ve uygulanmalıdır.

- 2017 Yılı Küresel Cinsiyet Boşluğu Raporuna göre, Türkiye’de okuma yazma oranı dahil, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinin tamamında cinsiyet açığı bulunmaktadır. Eğitim, devam eden bir süreçtir. İlköğretimde oluşan cinsiyet eşitsizlikleri daha sonraki eğitim hayatını da etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri nedeniyle ilköğretime erişimi engellenen kız çocuklarının, ortaöğretim ve yükseköğretime katılma şansları da ellerinden alınmış olmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak zorunlu eğitim olan ilköğretimdeki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ortadan kaldıracak çözüm yollarının bulunması ve kızların da erkekler ile eşit haklara sahip olması sağlanmalıdır. Bu çerçevede ailelere toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilgilendirmeler yapılmalıdır. Bu bilgilendirmeler için teknolojiden faydanılmalı, sosyal medya ve kitle iletişim araçları kullanılarak daha büyük kesimlere ulaşılmalıdır.

- Türkiye’deki yükseköğretimden mezun olan kadınların yarısı Bilim, Matematik ve Bilgisayar mezunudur. Türkiye’de sanayi sektöründe istihdam edilen kadın oranı diğer ülkelere göre (Estonya hariç) fazladır. Buna rağmen eşitsizlikler devam etmektedir. Kadınların sanayi sektöründe istihdamının artırılması için gerekli tedbirler alınmalıdır. İş

hayatında yönetici pozisyonundaki kişilerin istihdam edeceği personeli seçerken, toplumsal cinsiyet yargılarına göre karar vermemesi, eşit davranması gerekmektedir.

- Türkiye’de tarım sektöründe çalışan kadınların oranı diğer ülkelere göre fazladır. Türkiye’de tarım sektöründe istihdam edilen erkek oranından da fazladır. Girişimcilik konusunda cinsiyet açığı olan Türkiye’deki kadınlara, tarım sektöründe girişimci olmaları için imkânlar sağlanmalıdır. Yapılacak maddi destekler ile kadınların tarım sektöründe girişimci olmaları sağlanabilir.
- Türkiye’de girişimcilik eğitime önem verilmesi ve okullarda girişimcilik dersinin zorunlu ders kapsamında, küçük yaşlardan itibaren okutulması için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliği nedeniyle eğitim alamamış ve bir meslek sahibi olamamış birçok kadın bulunmaktadır. Bu kadınların yaygın eğitim kapsamında kurslarla eğitilerek, bir meslek sahibi yapılması ve iş hayatına dahil edilmesi sağlanmalıdır. Verilecek maddi destekler ile kadınlar kendi işine sahip olabilirler.
- Türkiye’deki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi, geçmişten günümüze gelen toplumsal cinsiyet yargılarının eğitimle giderilmesi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle eğitimin tüm kademelerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği yaratacak uygulamalardan kaçınılması ve kadın ile erkeklere eşit davranılması için gereken tedbirler alınmalıdır.

Araştırmacılara öneriler. Bu bölümde araştırmacılara öneriler yer almaktadır.

- Yapılan araştırma neticesinde Avrupa ülkesi olan Estonya ve Finlandiya’nın toplumsal cinsiyet eşitliğine ait verilerinin, birbirine yakın ve diğer ülkelere göre daha iyi durumda olduğu görülmüştür. Doğu Asya ülkesi olan Japonya ile Güney Kore’nin toplumsal cinsiyet eşitliği verileri de birbirine yakındır ve eşitsizliklerin olduğu tespit edilmiştir. Güney Pasifik Okyanus’ta bir ülke olan Yeni Zelanda’nın toplumsal cinsiyet eşitliği oranları ise Estonya ve

Finlandiya'dan daha az, Güney Kore ve Japonya'dan daha yüksektir. Asya ve Avrupa kıtasında da toprakları olan Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitliği verileri ise, cinsiyetler arası ücret boşluğu hariç diğer toplumsal cinsiyet eşitliği oranlarında, genelde son sıralardadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitliğinin coğrafi konum ve kültür ile ilgili olduğu düşünüldüğünde, yeni yapılacak araştırmalarda coğrafi konum ve ülkelerin kültürleri dikkate alınabilir.

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin istihdam boyutundaki araştırmalarında, istihdam dışında kalan kadın ve erkek oranları ve eğitim durumları incelenebilir. İstihdam dışında kalan kadınların eğitim düzeyinin düşük çıkması, istihdam için kadınların eğitime önem verilmesi gerektiğini gösterecektir.

Kaynakça

- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2013). Giriş. S. Ada, ve Z. N. Baysal (Ed.), *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış (ss. 1-4)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ahn, J. H. (2014). Analysis of women doctorates entering the labor market in republic of Korea. H. Park & K.-k. Kim (Eds.), *Korean education in changing economic and demographic contexts* (pp. 59-76). USA: Springer.
- Aksu, D. (2013). Japonya eğitim sistemi. S. Ada ve Z. N. Baysal (Ed.), *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış (ss. 349-375)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aktan, O. ve Akkutay, Ü. (2014). OECD ülkelerinde ve Türkiye’de okulöncesi eğitim. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 64-79.
- Altındağ, M. (2010). Kore eğitim sistemi. Ö. Demirel (Ed.), *Gelecek için eğitim farklı ülkelerde program geliştirme çalışmaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aslam, M. & Rawal, S. (2015). The education-economic growth nexus. T. Mccowan & E. Unterhalter (Eds.). *Education and international development an introduction* (pp. 111-126). Great Britain: Bloomsbury.
- Bakioğlu, A. ve Baltacı, R. (2013). Güney Kore eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi Pisa’da başarılı ülkelerin eğitim sistemleri* (ss. 43-81). Ankara: Nobel.
- Bakioğlu, A. ve Elverici, S. (2013). Finlandiya eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi Pisa’da başarılı ülkelerin eğitim sistemleri* (ss. 89-121). Ankara: Nobel.

- Bakioğlu, A. ve Gökmen, İ. A. (2013). Japonya eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi Pisa'da başarılı ülkelerin eğitim sistemleri* (ss. 243-285). Ankara: Nobel.
- Bakioğlu, A. ve Pekince, D. (2013). Yeni Zelanda eğitim sistemi. A. Bakioğlu (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim yönetimi Pisa'da başarılı ülkelerin eğitim sistemleri* (ss. 197-237). Ankara: Nobel.
- Certel, S. S. (2013). Finlandiya eğitim sistemi. S. Ada, ve Z. N. Baysal (Ed.), *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış* (ss. 171-196). Ankara: Pegem Akademi.
- Çabuk Kaya, N. (2015). Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği ve eğitim. Erişim http://kizlarinegitimi.meb.gov.tr/KEP-I/files/img/toplum_cinsiyet_ve_egitim.pdf adresinden 21.01.2018 tarihinde erişilmiştir.
- DPT. (2013). Onuncu kalkınma planı 2014-2018. Ankara: Erişim [http://kkp.tarim.gov.tr/sp/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1\(2014-2018\).pdf](http://kkp.tarim.gov.tr/sp/Onuncu%20Kalk%C4%B1nma%20Plan%C4%B1(2014-2018).pdf) adresinden 14 Aralık 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Durgun, C. ve Gök G. O. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında Brics & G7 ülkelerinin karşılaştırmalı analizi*. Beykent Üniversitesi. Erişim <http://earsiv.beykent.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/715>
- Dünya Kalkınma Raporu. (2012). *Cinsiyet eşitliği ve kalkınma ana bildiri*. Erişim: http://site.resources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEXTN/Resources/4556871326810579697/WDR_MainMessage-tr.pdf adresinden 05 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Erdem, M. (2015). Türkiye eğitim sistemi. A. Balcı (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (ss. 1-30). Ankara: Pegem Akademi.

- Ergin, A. B. (2013). Toplumsal cinsiyet kadın ve görünmezlik. M. Tekcan (Ed.), *Kadın Kitabı*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Esen, Y. (2013). Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde toplumsal cinsiyet duyarlılığını geliştirme amaçlı bir çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 280-295.
- EURYDICE. (2016). Entrepreneurship Education at School in Europe. Eurydice Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- GEDI. (2018). Global Entrepreneurship Index 2018, The Global Entrepreneurship and Development Institute. Washington, D.C., USA. Erişim <http://thegedi.org/countries> adresinden 30 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Gelişli, Y. (2014). Türkiye’de kadın eğitiminin bugünkü durumu. *Akademik Bakış Dergisi*, 40, (54),109.
- Genç, S. Z. (2016). *Eğitim sürecinde aile, okul ve toplum*. Ankara: Pegem Akademi.
- GERA. (2018). Global Entrepreneurship Monitor: Global Report 2017/18, Global Entrepreneurship Research Association. London, UK. Erişim <https://www.gemconsortium.org/report> adresinden 25 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Güneş, F. (2014). Eğitimde temel kavramlar ve çağdaş yönelimler. F. Güneş (Ed.), *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- İpek, C. (2015). Güney Kore eğitim sistemi. A. Balcı (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (ss. 207-232). Ankara: Pegem Akademi.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi, (2017). *Dünya ekonomi forumu 2017 küresel cinsiyet eşitliği uçurumu raporunu yayınladı 2 Kasım 2017*. Erişim <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/en/news/none-dunya-ekonomi-forumu-2017-kuresel-cinsiyet-es/> adresinden 02 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir.

- Kabasakal, H., Aycan, Z., Varnalı, R., Başkurt, A.B. ve Erdoğan, I. (2016). Girişimcilikte başarı kriterleri ve temel başarı faktörleri: Kadın-erkek karşılaştırması.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008). *Toplumsal cinsiyet eşitliği ulusal eylem planı 2008–2013*, Erişim <http://kadininstatusu.aile.gov.tr> adresinden 22 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2012). *Türkiye’de kadının durumu raporu*. Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2014). *Türkiye’de kadın işgücü profili ve istatistiklerinin analizi 2014*. Ankara.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2017). *Türkiye’de kadın*, Ankara: Erişim <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/turkiyede-kadin> adresinden 23 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2018). *Türkiye’de kadın*, Ankara: Erişim <https://kadininstatusu.aile.gov.tr/turkiye-de-kadin> adresinden 27 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Şimşek, H., Barlas, D., Önoğ, M. ve Göker, Z. G. (2016). *Kadın odaklı (ss. 85)*. İstanbul: Koçkam.
- Karabıyık, İ . (2012). Türkiye'de çalışma hayatında kadın istihdamı. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32 (1), 231-260.
- Kavas, A. (2018). *Karşılaştırmalarla 81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi-2018*; TEPAV. Erişim https://www.tepav.org.tr/upload/files/15204026327.Karsilastirmalar_la_81_Il_Icin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi_2018.pdf adresinden 21 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kavas Urul, A. (2016). *81 il için toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi-2016*; TEPAV. Erişim https://www.tepav.org.tr/upload/files/14581420298.81_Ilin_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Karnesi.pdf adresinden 02 Şubat 2019 tarihinde erişilmiştir.

- Kelleci, S. Ü. ve Türk, Z. (2016). Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 5 (13), 10-25. Erişim <http://dergipark.gov.tr/hakisderg/issue/27095/281216> adresinden 30 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Keskin, S. (2014). Türkiye’de kadın girişimcilerin durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (9:1)*. *Journal of Entrepreneurship and Development*. Erişim http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/909/Sevtap_Keskin_Makale.pdf?sequence=1 25 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Koç Holding ve AÇEV. (2015). *Ülkem için toplumsal cinsiyet eşitliğini destekliyorum*. Erişim <http://www.ulkemicin.com.tr/upload/files/bilgikitleri/ACEV-A5-KITAPCIK220615-SON.pdf> adresinden 16 Temmuz 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Korkmaz, M., Alacahan Dilbaz, N., Cesim Tuna, D., Yücel, A.S. ve Aras, A. (2013). Türkiye’de kadın istihdamının Amerika Birleşik Devletlerindeki kadın istihdamı ile karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 8/9, 1845-1863.
- KOSGEB, (2015). *Türkiye girişimcilik stratejisi ve eylem planı (2015-2018)*. Erişim <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150701-9-1.pdf> adresinden 26 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Liman, F. (2010). Japonya eğitim sistemi. Ö. Demirel (Ed.), *Gelecek için eğitim farklı ülkelerde program geliştirme çalışmaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Manolova, O. (2015). Estonya eğitim sistemi. A. Balcı (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (ss. 151-164). Ankara: Pegem Akademi.
- Maya, İ. (2013a). PISA sonuçları açısından ülkelerin eğitimli olmayan nüfus yapısının analizi: Uluslararası bir perspektif. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 8(8), 911-927.

- Maya, İ. (2013b). Türk eğitim sistemindeki cinsiyet eşitsizliklerinin AB ülkeleri ile karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 69-83.
- Maya, İ. (2016). Uluslararası öğrenci değerlendirme programı sonuçlarına göre ülkelerin başarılarını etkileyen göstergeler. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, 11(3), 1665-1684.
- Maya, İ. ve Yılmaz, A. (2018). Karşılaştırmalı eğitim bağlamında bazı AB ülkeleri ile Türkiye'nin girişimcilik eğitimi uygulamaları. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 25-41.
- MEB. (2015). PISA Türkiye (2012) Ulusal Nihai Rapor. Erişim <https://drive.google.com/file/d/0B2wxMX5xMcnhaGtnV2x6YWsyY2c/view> adresinden 21 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2016). PISA 2015 Ulusal Raporu. Erişim http://pisa.meb.gov.tr/wpcontent/uploads/2014/11/PISA2015_UlusalRapor.pdf adresinden 18 Aralık 2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2018a). PISA Türkiye PISA nedir. Erişim http://pisa.meb.gov.tr/?page_id=18 adresinden 29 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. (2018b). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017-'18: Erişim http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2017_2018.pdf adresinden 03 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- OECD. (2013). *Education at a Glance 2013 OECD Indicators*. Erişim https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2013_eag-2013-en#page1 adresinden 14 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir.
- OECD. (2016). *Although most countries around the 2015 OECD recommendation of the council on gender equality in public life*. Erişim <http://www.oecd.org/gender/2015->

oecd-recommendation-of-the-council-on-gender-equality-in-public-life-9789264252820-en.htm adresinden 13 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2017a). *2013 OECD recommendation of the council on gender equality in education, employment and entrepreneurship*. Erişim <http://www.oecd.org/els/2013-oecd-recommendation-of-the-council-on-gender-equality-in-education-employment-and-entrepreneurship-9789264279391-en.htm> adresinden 13 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2017b). *The pursuit of gender equality an Uphill battle*. Paris: OECD Publishing.

OECD. (2017c). *The pursuit of gender equality an Uphill battle how does Korea compare?*. Erişim <http://www.oecd.org/korea/Gender2017-KOR-en.pdf> adresinden 18 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2017ç). *The pursuit of gender equality an Uphill battle how does Japan compare?*. Erişim <http://www.oecd.org/japan/Gender2017-JPN-en.pdf> adresinden 18 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018a). *Education at a Glance 2018 OECD Indicators*. Erişim https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018_eag-2018-en#page177 adresinden 14 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018b). *PISA 2015 results in focus*: Erişim <http://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf> adresinden 27 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018c). *Better Life Index*. Erişim <http://www.oecdbetterlifeindex.org/> adresinden 24 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.

OECD. (2018ç). *Education GPS*. Erişim <http://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!node=41746&filter=all> adresinden 24 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.

- Oral, I. ve McGivney E. (2014). *Türkiye eğitim sisteminde eşitlik ve akademik başarı araştırma raporu ve analiz*. İstanbul: Eğitim Reformu Girişimi.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33), 93-112.
- Özen, R., Akkutay, Ü., Cafoğlu, Z., Çeliköz, N. ve Erişen, Y. (1996). *Japon eğitim sistemi*. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı.
- Özpınar, Ş., Demir, Ö. ve Keskin S. (2011). Türkiye’de istihdamın yapısının değerlendirilmesi (2000-2010). *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 3-2. Erişim <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/117268> adresinden 30 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Porter, M.K., (2011). Making gender matter: Paradigms for equality, equity and excellence. J.N. Hawkins & W. J. Jacob. (Eds.), *Policy debates in comparative, international and development education* (pp 131-154). United States of America: Palgrave macmillan.
- Taştekin, S. (2018). *Öğretmenlerin mesleki gelişim uygulamaları açısından PISA’da başarılı bazı ülkeler ile Türkiye’nin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- TDK, *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a96e8f58ce683.78115323 adresinden 18 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Tunmer, W. E. & Chapman, J. W. (2015). The development of New Zealand’s national literacy strategy. W. E. Tunmer & J. W. Chapman (Eds.). *Excellence and equality in literacy education the case of New Zealand* (pp. 1-20). England: Palgrave Macmillan.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2013). *Toplumsal cinsiyet istatistikleri*. Ankara: TÜİK.

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2014). *Cinsiyet ve eğitim durumuna göre aylık ortalama brut ücret ve yıllık ortalama brut kazanç*. Erişim <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden 21 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016a). *Yıllara, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 1935-2017*. Erişim <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> adresinden 27 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2016b). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı (PISA)*. Erişim http://www.tuik.gov.tr/menu/ist_endeks_tem.jsp?metod=istendeks&d-5442-p=2 adresinden 27 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). *İş gücü istatistikleri*. Erişim <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27691> adresinden 21 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Uluocak, Ş. ve Aslan, C. (2011). *Kadın bakış açısından toplumsal cinsiyet rolleri*. Çanakkale: ÇNK.
- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu. *Kadın ve kız çocuklarının eğitimi*. <http://www.unesco.org.tr/?page=3:0:2:turkce> adresinden 21 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- World Economic Forum, (2017). *The Global Gender Gap Report 2017*. Erişim http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf adresinden 01 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir.
- World Development Indicators. (2016). *The little data book on gender*, Washington: The World Bank. Erişim <https://data.worldbank.org/products/data-books/little-data-book-on-gender> adresinden 11 Şubat 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 424-446.

- Yaşar, N. (2018). Eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin okullaşma oranına etkisi: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler karşılaştırması. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2018/II, 55-69. Erişim <http://dergipark.gov.tr/iukad/issue/39940/474166> adresinden 07 Aralık 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yelkikalan, N. (2006). *Başarılı girişimcilikte cinsiyetin rolü: Kadın girişimciler*. http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/972/Nazan_Yelkikalan_Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden 25 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A. (2017). *Eğitim denetimi sistemleri bakımından Türkiye ile PISA'da başarı gösteren bazı ülkelerin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 13 Şubat 2019 tarihinde erişilmiştir. <http://ncee.org/what-we-do/center-on-international-education-benchmarking/comparative-data-for-top-performing-countries/> adresinden 20 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir. <http://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda> adresinden 26 Kasım 2018 tarihinde erişilmiştir. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/EAG2017CN-Turkey-Turkish.pdf> adresinden 21 Ekim 2018 tarihinde erişilmiştir. <http://www.oecd.org/gender/the-pursuit-of-gender-equality-9789264281318-en.htm> adresinden 13 Ocak 2018 tarihinde erişilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Necmiye PAMUK
Doğum Yeri : Çan/Çanakkale
Doğum Tarihi : 25/10/1976

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi / İktisat Fakültesi / Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Eğitim Bilimleri
Enstitüsü / Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve
Ekonomisi (Tezsiz) (İ.Ö.)
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi / Eğitim Bilimleri
Enstitüsü / Eğitim Yönetimi ve Denetimi (Tezli)
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLER

a- Yayınlar:

Maya, İ. ve Pamuk, N. (2018). The comparison between Turkey and some countries having high achievement in PISA in term of gender equality. H. Arslan, Roman Dorczak ve Dragoescu Urlica Alina Andreea (Ed.), *Educational Policy And Research* (pp. 97-105). Kraków: Jagiellonian University Institute Of Public Affairs.

b- Bildiriler:

Maya, İ. ve Pamuk, N. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından PISA’da başarılı olan bazı ülkeler ile Türkiye’nin karşılaştırılması. XVI. European Conference on Social and Behavioral Science Kongresi, PRİZREN, KOSOVA, 10-12 Mayıs 2018.

c- Katıldığı Projeler:

“Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından PISA’da Başarılı Olan Bazı Ülkeler İle Türkiye’nin Karşılaştırılması”, BAP Yüksek Lisans, SYL-2018-2512.

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl : Çanakkale Seramik Fabrikaları (1993-2004)
K.K.K.lığı (2004-2013)
Dz.K.K.lığı (2013--)

İLETİŞİM

Adres : Atatürk Mahallesi, Hamdi Efendi Sokak, No:3
Çan/ Çanakkale

Elektronik Posta : necmiyepmk@hotmail.com